

AD DTAC
(เต็มหน้า ขาวดำ)

(2)

บทเรียน

ประมวลความเคลื่อนไหวข่าว และนักข่าววิทยุโทรทัศน์ปี 2548-49 : สื่อไฟฟ้า อำนาจของ “ภาพ” และ “วาทกรรม”

สถานการณ์ในวงการสื่อวิทยุโทรทัศน์ไทยสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของสื่อไฟฟ้าต่อสังคมการเมือง ความชอบธรรมของทุนและอำนาจ ซึ่งผู้กุมอำนาจรัฐและอำนาจทุน ไม่อาจละเลยได้ เพราะเป็นสื่อสารมวลชนที่เข้าถึงประชาชนคนทุกระดับ ได้กว้างขวางที่สุด เร็วที่สุด ด้วยการสื่อสารที่สั้น และเปลี่ยนเร็ว เพื่อกำหนดทิศทางและประเด็นสู่สังคม

ดังปรากฏการณ์ที่ พตท.ทักษิณ ชินวัตร จัดรายการวิทยุ นายกฯทักษิณ พบประชาชน ซึ่งกลับมาอีกครั้ง แต่ยังคงแซ่แข็ง ยุติการตอบคำถามสื่อมวลชนอย่างเป็นเรื่องเป็นราวที่เคยจัดทุกวันพฤหัสบดี

ในขณะที่เสียงสื่อสารของคนอื่น อาทิ ภาคประชาชนกรณีวิทยุชุมชนถูก “โอบไปกิน” ดื้อๆ โดยนักการเมืองท้องถิ่น ธุรกิจสื่อวิทยุและเครือข่ายอำนาจส่วนกลางร่วมกับส่วนท้องถิ่น และข้าราชการกรมประชาสัมพันธ์บางส่วน เพราะเงื่อนไขจากกรมประชาสัมพันธ์ที่ทำลายหลักการสำคัญของวิทยุชุมชน คือ การอนุญาตให้มีโฆษณา นำเสียดายที่บีบีซีปิดโปรแกรมวิทยุภาคภาษาไทยในห้วงเวลาที่สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทยยังต้องมนต์สะกด ดังเช่นที่เคยเป็นมานับจากจุดกำเนิดเมื่อครั้งศตวรรษก่อนจนวันนี้ เพราะการปฏิรูปสื่อที่ไม่เกิดขึ้นจริง บทบาทบีบีซีดังเช่นในความเปลี่ยนแปลงสำคัญของเมืองไทยโดยเฉพาะการรายงานครั้ง พ.ศ. 2535 และการเป็นสื่อไฟฟ้าที่เป็นช่องทางความเห็นที่แตกต่างเพื่อถ่วงดุลปริมาณข่าวและคุณภาพข่าว ปะเหมาะมาจบลง

สถานการณ์สื่อและวิทยุโทรทัศน์ข้ามปี (ปี 48-49)

ขณะที่ซีกส่วนของโลกเทคโนโลยีและผลประโยชน์ของวงการณ์พัฒนาไป ในอัตราเร่งระดับเดียวกับทุนนิยมโลกและการแข่งขันทางการตลาด แต่คล้ายกับ

ว่าเนื้อหาโลกของสื่อวิทยุโทรทัศน์ไทยกลับหยุดนิ่ง ดังประจักษ์พยานของสองภาคส่วนที่ขัดแย้งแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ได้แก่

1 โครงสร้างการถือครองคลื่นความถี่วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุกระจายเสียง (ในที่นี้จะขอเรียกสั้นๆ ว่า โทรทัศน์ และวิทยุ) ยังคงเดิม แทบไม่เปลี่ยนแปลง นับตั้งแต่กำเนิดโทรทัศน์ไทยเมื่อครั้งศตวรรษที่แล้วโดยภาครัฐยึดกุมสื่อสำคัญนี้ไว้ทั้งหมดเช่นเดิม

2 ในขณะที่กระบวนการปฏิรูปสื่อไฟฟ้าทั้งวิทยุและโทรทัศน์ที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 แสดงเจตนารมณ์ชัดเจนว่า มุ่งให้เกิดการกระจายการถือครองสื่อไฟฟ้า แต่กระนั้นก็ไม่เกิดผลในทางปฏิบัติให้ปรากฏเป็นจริง

จากโครงสร้างลงมาถึงในระดับของการบริหารจัดการ สื่อวิทยุโทรทัศน์ยังอยู่ภายใต้การควบคุมอย่างชัดเจน สะท้อนให้เห็นกลยุทธ์การใช้สื่อและความตระหนักถึงความสำคัญในการใช้สื่อวิทยุโทรทัศน์ของรัฐบาลทักษิณและทีมงานพรรคไทยรักไทยที่อยู่เบื้องหลัง เพื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านรายการวิทยุและโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจ

นอกจากรายการนายกทักษิณคุย (คนเดียว) กับประชาชนและรายการโทรทัศน์เฉพาะกิจต่างๆ แล้ว การกำหนดกระแสข่าวสารและความคิดของผู้คนบนสื่อไฟฟ้าดูเหมือนจะเป็นวาระและเป้าหมายที่ชัดเจนของรัฐบาล และสอดคล้องกับวัฒนธรรมของสื่อวิทยุโทรทัศน์

ทั้งนี้ อาจพิจารณาจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น

การวิสามัญฆาตกรรมวิทยุชุมชน การจับกุมและควบคุมวิทยุชุมชน ในขณะที่ปล่อยให้วิทยุเถื่อน ที่เป็นของเครือข่ายผู้มีอำนาจในระดับต่างๆ ที่อ้างว่าเป็นวิทยุชุมชนให้เกิดขึ้นมากมาย

การแทรกแซงสื่อโทรทัศน์และการรายงานข่าวของสื่อวิทยุ โทรทัศน์และวิธีคิดของผู้ทำงาน

นายกฯคุยกับประชาชน : สื่อสารโดยตรงไม่ผ่าน “นายหน้า”

สำหรับรายการวิทยุที่มีผู้ฟังมากที่สุดรายการหนึ่งของประเทศ

รายการวิทยุที่ผู้นำพูดกับประชาชนโดยไม่ต้องส่งผ่านสื่อมวลชน เป็นความริเริ่มของพตท.ทักษิณ ชินวัตรและทีมงาน คือที่มาของรูปแบบ นายกฯทักษิณคุยประชาชน เริ่มออกอากาศกระจายเสียงรายการครั้งแรกเมื่อเสาร์ที่ 28 เม.ย. 2544 หลังชนะเลือกตั้งครั้งแรก ผ่านทางคลื่นเอฟเอ็ม 92.5 เมกะเฮิรตซ์ของกรมประชาสัมพันธ์ ช่วง 8-9 โมงเช้าทุกสัปดาห์

จุดหมายชัดเจน คือ การประชาสัมพันธ์ตัวเองและพรรคไทยรักไทย ประการต่อมา คือ การตอบโต้เสียงวิพากษ์วิจารณ์ของฝ่ายค้าน นักวิชาการ สื่อมวลชนและองค์กรระหว่างประเทศ ซึ่งต่างก็โดนนายกรัฐมนตรื “ดิสเครดิต” มาแล้ว ไม่ว่าจะเป็น ดร. อัมมาร์ สยามวาลา, อาจารย์ธีรยุทธ บุญมี หรือกระทั่งองค์กรสหประชาชาติ ไม่ใช่เรื่องผิดที่รัฐบาลจะพูดกับประชาชน โดยการสร้างความเข้าใจเชิงสร้างสรรค์ แต่ที่น่าสนใจเป็นพิเศษ คือ รายการวิทยุของนายกรัฐมนตรี เป็นแหล่งผลิตวาทกรรมหลัก ในการตอบโต้, กล่าวหา หรือวาทกรรมที่ประทับภาพลักษณ์ลบให้กับผู้ที่มีความเห็นแตกต่างซึ่งมีสื่อมวลชนนำไปถ่ายทอด ขยายความอีกทอดหนึ่งในข่าววันอาทิตย์ ตัวอย่างเช่น

- นักวิชาการในห้องสมุด
- เอ็นจีโอ รับเงินต่างชาติ
- ยูเอ็นไม่ใช่พ่อ
- โจรกระจอก
- นายหน้าค้าความจน
- กุ๊ยข้างถนน
- นายกผู้มั่งมันแก้ความยากจนและยาเสพติด

หรือกระทั่งการอ้างลอยๆว่า มีการลงขันค่าหัวนายกรัฐมนตรี 50 ล้านบาทจากพ่อค้ายาเสพติด ที่เสียประโยชน์จากนโยบายปราบยาเสพติดของเขา จนเป็นข่าวใหญ่ในสื่อมวลชนต่างๆ ทั้งสิ่งพิมพ์และวิทยุโทรทัศน์ต่างพากันรับลูกต่อจากรายการวิทยุนี้

วิทยุรายการนี้ได้รับความนิยมอย่างมาก มีการกระจายเสียงผ่านหอกระจายข่าวของทุกหมู่บ้านทั่วประเทศอีกด้วย อาจเพราะเป็นการสื่อสารโดยตรงของนายกรัฐมนตรีกับประชาชน ที่สำคัญคือ มักจะเป็นช่องทางประกาศ มาตรการหรือนโยบายใหม่ด้านประชานิยมที่เสนอจากรายการวิทยุของหัวหน้ารัฐบาลอยู่เสมอ ที่สำคัญคือสามารถนำไปผลักดันจากระบบราชการหรือรัฐวิสาหกิจต่างๆ ในที่สุด

พตท.ทักษิณจัดรายการแบบสื่อสารทางเดียวนานนับปีก่อนที่จะเลิกรายการไปในช่วงสั้นๆ ช่วงหนึ่ง ด้วยผลจากการชุมนุมต่อต้านผู้นำรัฐบาลของภาคประชาชนที่ขยายตัวกว้าง จนเขาต้องประกาศเว้นวรรคทางการเมือง แต่เมื่อกลับมารักษาการนายกรัฐมนตรีพตท.ทักษิณก็กลับมาจัดรายการวิทยุอีกครั้งเช่นกัน โดยเริ่มต้นเมื่อวันเสาร์ที่ 1 ก.ค. 2549 เป็นต้นมา

เป็นที่น่าสังเกตว่า ในขณะที่รายการนายกรัฐมนตรีพบสื่อมวลชนเพื่อตอบคำถามต่างๆที่เคยจัดทุกวันพฤหัสบดี ซึ่งเพิ่งเริ่มต้นครั้งแรกเมื่อปลายเดือน ส.ค. 2548 โฆษกรัฐบาลแจ้งว่าจะยกเลิกเป็นการชั่วคราว โดยหยุดไปในช่วงปลายปี 2548 ด้วยเหตุผลว่า นายกรัฐมนตรีมีการกิจมาก

น่าสังเกตว่าเป็นช่วงเวลาเดียวกันกับที่นายกรัฐมนตรีเครือญาติและรัฐมนตรีบางคน เริ่มประสบปัญหาความน่าเชื่อถือในการบริหารประเทศ จากการเปิดเผยข้อมูลของนายสนธิ ลิ้มทองกุล และต่อเนื่องมาถึงกรณีขายหุ้นชินคอร์ปเมื่อเดือน ม.ค. 2549

แม้กลับไปจัดรายการวิทยุแล้ว แต่ปรากฏว่าไม่มีคำติจากผู้นำประเทศหรือถ้อยแถลงของนพ.สุรพงษ์ สืบวงศ์ลี โฆษกรัฐบาลที่จะรื้อฟื้นรายการพบสื่อมวลชนขึ้นมาอีกครั้ง เพื่อตอบคำถามอย่างเป็นทางการเสียที

การตอบข้อซักถามของสื่อมวลชนต่อผู้นำประเทศซึ่งเป็นเรื่องปกติในระบบประชาธิปไตย จึงต้องกลายมาเป็นการทำข่าวในรูปแบบการเคลื่อนตัวแบบสัตว์เซลล์เดียวของอะมีบา คือ ระบบที่นักข่าวตักหน้าตักหลังห้อมล้อมผู้นำ แล้วก็เดินไปถามไป โดยอาศัยช่วงเวลาสั้นๆ เมื่อผู้นำลงจากรถ เมื่อออกจากลิฟต์ และลงจากตึกหรือเมื่อนายกรัฐมนตรีอยากจะพูดผ่านสื่อ กระนั้นด้วยเวลาอันน้อยนิด การตอบคำถามต่อสื่อมวลชนก็เป็นแบบที่เล่นทีจริง ไปไหนมาสมาวาสสองคอก หรือกระทั่งหลีกเลี่ยงที่จะตอบเอาดีดๆ หรือปรี๊ดเข้ามาฝากถ้อยคำ และประโยคปริศนาทิ้งให้สื่อสงสัยเมื่อถามต่อก็ไม่ยอมตอบ

สำหรับรายการวิทยุครั้งใหม่เมื่อ 1 ก.ค. 2549 เวลา 1 ชั่วโมงเต็มของการใช้สื่อสารมวลชน คำถามของสื่อมวลชนถึงนายกรัฐมนตรีต่อเรื่องต่างๆ รวมถึงคำถามที่ว่า ใครคือผู้มีปารมีที่ พตท.ทักษิณ พูดถึงกับข้าราชการระดับสูง ผ่านสื่อถึงประชาชนทั่วประเทศ เมื่อ 29 มิ.ย. 2549 ก็ยังคงไม่มีคำตอบจากวิทยุวันเสาร์ของรักษาการนายกรัฐมนตรีอยู่ดี

คงเพราะรายการนี้มุ่ง one way communication เช่นเดียวกับรูปแบบโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจและรายการทีวีต่างๆ ที่

นายกรัฐมนตรีใช้พูดฝ่ายเดียวทางทีวี หรือไม่ก็เป็นการจงใจเลือกผู้ชกถามพต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เพราะแม้แต่รายการที่มีจุดขายชกใช้ไล่บี้ จะด้วยเหตุผลใดหรือความจำเป็นใดก็ตาม ประชาชนผู้ชมได้เห็น ผู้ถามออกอาการเกรงใจ ซึ่งเป็นภาพตรงกันข้าม เมื่อเปรียบเทียบกับกรพยายามยิงคำถามไล่ต้อนผู้นำฝ่ายค้านในรายการเดียวกัน

วิสามัญฆาตกรรมวิทยุชุมชน

หลังรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันประกาศใช้ การก่อตัวของกระแสความเคลื่อนไหววิทยุชุมชนที่เริ่มเป็นตัวเป็นตนตั้งแต่ปี 2543 เป็นหลักฐานที่ชี้ให้เห็นว่า ประชาชนพร้อมแสดงตัวและสามารถใช้สิทธิในการสื่อสาร

เพราะที่ผ่านมา “วาทกรรม” สื่อวิทยุ โทรทัศน์เป็นของรัฐที่ตอกย้ำมานานกลายเป็น “ความจริง” ที่ครอบงำความคิดประชาชนและเชื่อว่า รัฐเท่านั้นที่เป็นเจ้าของสื่อ และการพูดและแสดงความคิดเห็น เป็นสิทธิของรัฐและอภิสิทธิ์ของผู้มีอำนาจ และรัฐเป็นผู้กำหนดว่า ประชาชนมีสิทธิพูดได้มากน้อยเพียงใด

โดยเฉพาะการพูดผ่านสื่อไฟฟ้าซึ่งเป็นของรัฐมานาน 51 ปี แต่การเคลื่อนไหวของวิทยุชุมชนแสดงว่าประชาชนมีสิทธิพูดและระหว่างรอกสข.และกฎระเบียบ วิทยุชุมชนก็เริ่มขึ้นจากการทดลองเป็นศูนย์ปฏิบัติการเรียนรู้ ตามการรับรองของคณะรัฐมนตรี

แต่แล้วกรมประชาสัมพันธ์ก็พยายามจัดระบบใหม่ ที่ให้มากขึ้นทะเบียน และวางกฎให้มีการโฆษณาได้ จึงเกิดการสบช่องตั้งสถานีวิทยุชุมชนจำนวนมาก ที่มุ่งกระจายเสียงได้ไกล ด้วยเครื่องส่งกำลังแรงสูง เพื่อหาโฆษณาและกลบคลื่นวิทยุชุมชนตัวจริงจนเกิดปัญหาคลื่นวิทยุรบกวนการสื่อสารในระบบต่างๆ สร้างความรำคาญใจให้สังคม กลายเป็นภาพลบติดตัววิทยุชุมชนทั้งหมด

อีกทั้งยังมีความพยายามแปรรูปวิทยุชุมชนให้กลายเป็นวิทยุของ อบต. เทศบาลและนักรการเมืองท้องถิ่น ในขณะที่เดียวกันก็เอาเงินเข้าล่อให้ชุมชนตั้งวิทยุชุมชนโดยตอบสนองความต้องการและเป้าหมายของหน่วยงานรัฐผู้ให้ทุน

ดังนั้น วิทยุชุมชนไทย ซึ่งเริ่มต้นจาก รูปแบบ การสื่อสารในพื้นที่ขนาดเล็ก ภายในชุมชน **จากความต้องการของชุมชน ความพร้อมของชุมชน** เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นต่างๆ จึงเกิดอาการปั่นป่วน และระหว่างรอ กสช.อยู่ ปัญหาคลื่นรบกวน เป็นข้ออ้างให้กรมประชาสัมพันธ์ร่วมกับกทช.จัดการปิดวิทยุชุมชน โดยเฉพาะสถานีที่วิจารณ์ประเด็นทางสังคม และแสดงความคิดเห็นของตนเองในขณะวิทยุการคำที่สวมเสื้อวิทยุชุมชนยังคงอยู่สะดวกหากินสบาย

วิทยุชุมชนซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากรัฐธรรมนูญ 2540 เพื่อที่จะเปิดช่องทางการสื่อสารภาคสังคม เป็นเครื่องมือถ่วงดุลย์ข่าวสารในสังคมก็คล้ายกับถูกวิสามัญฆาตกรรม โดยปริยาย

ปิดวิทยุบีบีซี ภาคภาษาไทย

วิทยุบีบีซีโปรแกรมภาษาไทย ที่เริ่มต้นจากแนวคิดในช่วงความยากลำบากระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง เพื่อต่อสู้กับญี่ปุ่นในสงครามมหาเอเชียบูรพา

ตลอดมาถือได้ว่าบีบีซีเป็นส่วนหนึ่งของ “สื่อไร้พรมแดน” ที่ร่วมรายงานข่าวสารในบ้านเมืองไทยและวิเคราะห์สถานการณ์ในแง่มุมของตัวเอง ก็มีอันต้องยกเลิกไป

สาเหตุการปิดเป็นเรื่องของการบริหารทุน โดยคำนึงถึงลำดับความสำคัญของภารกิจในพื้นที่ต่างๆ โดยบีบีซีเน้นความสำคัญของการลงทุนทำข่าวและการกระจายเสียงในพื้นที่ด้านตะวันออกกลางมากขึ้น ตลอดจนประเมินว่าสถานการณ์ในพม่า และสถานการณ์ด้านสื่อมวลชนในประเทศไทยอยู่ในขั้นที่ดีขึ้น จึงลดความสำคัญลงหันไปใช้ทรัพยากรไปในพื้นที่อื่นแทน

น่าเสียดายที่ หลังบีบีซี ปิดตัวสุดๆ ร้อนๆ คนไทยเราก็ได้พบกับการปิดกั้นข่าวสารผ่านสื่อมวลชนวิทยุ ทีวี เป็นประสบการณ์ทางการเมืองอีกครั้ง และตระหนักถึงการสูญเสียไอทีวีที่เปลี่ยนแปลงเป้าหมายไปจากแนวคิดเมื่อครั้งก่อตั้งสถานีโทรทัศน์แห่งนี้ของรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน

นี่คือ ข้อยืนยันถึงความจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เป็นอิสระในการเมืองไทย (โปรดอ่าน ของฝากจากบีบีซี)

“อาภู่” เลิกกิจการสำนักข่าว วิทยุ 94 เอฟเอ็ม

บ.แกรมมี่ฯ ของไพบูลย์ ดำรงชัยธรรม สร้างความตื่นตัวให้กับสังคมอีกครั้ง ด้วยการเปิดสถานีข่าววิทยุใหม่ และผู้ดูแลสำนักข่าวคือ พิรุณ จัตวณิชกุล อดีตนักเคลื่อนไหวทางการเมือง ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในแวดวงนักกิจกรรมยุค 14 ตุลาคม

คลื่น 94.0 ของสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 (ททบ.5) เดิมบริษัทจีซีนิวส์ จำกัด เจ้าของรายการ “เจาะลึกทั่วไทย อินไซด์ไทยแลนด์” ซึ่งมีนายดนัย เอกมหาสวัสดิ์ กรรมการผู้จัดการเป็นผู้ดำเนินการ หมุดสัญญาเมื่อปลายปี 2548 และรายการโอเพ่นเรดิโอของแกรมมี่เสนอผลตอบแทนสูงกว่าจึงได้คลื่นไป ในขณะที่นายดนัยข้องใจในคุณสมบัติของแกรมมี่ที่เคยขอคืนคลื่นวิทยุกับช่อง 5

หลังเปิดได้ 5 เดือน นางสาวทิพย์ มนตรีกุล ณ อรุณยา กรรมการผู้จัดการบริษัทจีเอ็มเอ็ม มีเดีย จำกัด (มหาชน) แถลงร่วมกับนายพิรุณ จัตวณิชกุล ผู้อำนวยการสำนักข่าวไทยใหม่ว่า เอไอเอ็มมีเดียซึ่งเป็นเจ้าของเวลาและว่าจ้างสำนักข่าวไทยใหม่ทำข่าวและรายการโอเพ่นเรดิโอ ยืนยันยุติโอเพ่นเรดิโอและรายการข่าวอย่างเป็นทางการตั้งแต่วันที่ 31 พ.ค. 2549 หลังเพิ่งออกอากาศครั้งแรกเมื่อ 1 ม.ค.2549

โดยให้เหตุผลว่า ขาดทุนจากต้นทุนการดำเนินงานคลื่นขาวนี้ถึงเดือนละ 10 ล้านบาทซึ่งสูงกว่าคลื่นบ้านเทถึง 2-3 เท่าตัว ขณะที่ 3 เดือนแรกไม่มีโฆษณาเข้าและต่อมามีโฆษณาเข้า 20 % และแกรมมี่ไม่มีความถนัดด้านคลื่นข่าว

ส่วนคลื่นดังกล่าวจะเปลี่ยนเป็นสถานีบันเทิง นางสาวทิพย์ระบุ ว่า “ธุรกิจวิทยุบันเทิง อย่างไรก็เป็นตลาดที่ใหญ่กว่าสถานีข่าวมาก ปัจจุบันคลื่นข่าวที่มีอยู่ประมาณ 9 คลื่นแต่แย่งชิงเม็ดเงินอย่างรุนแรง การกลับสู่คลื่นบันเทิงยังมีโอกาสมากกว่า”

ใครจะคล้อยตามเหตุผลทั้งการเปิดสถานีข่าวของแกรมมี่จนกระทั่งปิดสถานีขาวดังกล่าว ก็แล้วแต่มุมมองวิเคราะห์ว่าน้ำหนักหลักอยู่ที่อะไร

ก่อนหน้านี้ ในคลื่นขาวนี้เกิดกรณี ขณะที่ผู้สื่อข่าวอาวุโสสองคน สัมภาษณ์ นายโสภณ สุภาพษ์ เกิดข้อขัดข้องทางเทคนิคระหว่างออกอากาศ แต่ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพคือ ความคิดในการทำงานขาวที่ต่างกันของผู้จัดรายการกับผู้บริหาร ดังนั้นในเวลาต่อมา นางยุวดี ธัญญสิริ และนางอำพาพันธ์ สันติเมธิเนต สองนักขาวก็ขอลิการทำหน้าที่ที่คลื่นนี้

ส่วนสำนักข่าวไทยใหม่ ขณะที่ปิดตัวยังไม่มีทิศทางที่ชัดเจนว่าจะดำเนินการอย่างไรต่อไป

ปิดคดีบิกชีห์ลี

คดีพลต.อ.สันต์ ศรุตานนท์ ขณะเป็นผบ.ตร.ฟ้องหมิ่นประมาทและฟ้องแพ่งเรียกค่าเสียหายฐานละเมิดเป็นเงิน 2500 ล้านบาท ต่อสื่อมวลชนซึ่งส่วนใหญ่เป็นสื่อพิมพ์ ในกรณีเสนอข่าวบิกชีห์ลี ซึ่งมีผู้เสียหายกรณีนี้เป็นผู้ประกาศขาวสาวสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 แต่สื่อหนังสือพิมพ์เป็นผู้เสนอขาวเปิดโปง

ศาลแพ่งกรุงเทพใต้อ่านคำพิพากษาคดีนี้เมื่อ 30 พ.ย. 2548 จำเลยประกอบด้วย พลตรีชิตติยะ สวัสดิผลผู้ทรงคุณวุฒิกองทัพบก บริษัท มติชนจำกัด บริษัทขาวสดจำกัด บริษัทแมนเนเจอร์ มีเดียกรุ๊ป จำกัด บริษัท ไทยเจอร์นัลกรุ๊ปจำกัด (หนังสือพิมพ์ ไทยโพสต์) บริษัทบางกอกเอ็กเพรส พับลิชซิง จำกัด (นสพ. บางกอกโพสต์) บริษัท นวกิจบ้านเมือง (นสพ. บ้านเมือง) กับพวกซึ่งเป็นบรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณารวม 17 คน

คำพิพากษาจากพยานหลักฐาน เห็นว่าฝ่ายจำเลยมีนางสาวเกวลิน กังวานธนวัต ผู้ประกาศขาวและผู้สื่อข่าวทีวีช่อง 9 เป็นพยานเบิกความว่า ขณะไปปฏิบัติหน้าที่รายงานขาวการประชุมกรรม. สัญจรที่โรงแรมอาคาเดีย จ.ภูเก็ต ผู้ได้บังคับบัญชาของพลต.อ.สันต์ได้พูดคุยสอบถามเรื่องส่วนตัวและชักชวนให้กลับกรุงเทพด้วยกันด้วยเครื่องบินตำรวจ

กระทั่งเป็นเหตุให้นายกสมาคมนักขาวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยออกหนังสือเตือนนักขาวหญิง และขอให้นายกรัฐมนตรีตั้งกรรมการเพื่อหาข้อเท็จจริงและหามาตรการแก้ไข

ศาลเห็นว่า การที่พวกจำเลยให้สัมภาษณ์ เขียนบทความ และเสนอขาวถือเป็นการเสนอขาวไปตามเหตุการณ์ที่เชื่อโดยสุจริตว่ามีเหตุจริง เป็นการตักเตือนนักขาวหญิงให้ระมัดระวังต่อการปฏิบัติหน้าที่และยังเป็นการหักท้วงการปฏิบัติตัวของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งโจทก์อยู่ในฐานะผบ.ตร.ที่ถือได้ว่าเป็นตำแหน่งที่ประชาชนและสื่อมวลชนวิพากษ์วิจารณ์ได้ หากเห็นว่าประพฤติตัวไม่เหมาะสม เมื่อฟังได้ว่าการกระทำของจำเลยที่ 1-17 เป็นการติชมด้วยความเป็นธรรมซึ่งอยู่ในวิสัยที่ประชาชนและสื่อมวลชนสามารถกระทำได้แล้วศาลพิพากษายกฟ้อง

ปิดคดีบิกชีห์ลี และเป็นตัวอย่างของภัยใกล้ตัวอีกรูปแบบในการทำหน้าที่ตามวิชาชีพให้กับสื่อมวลชนผู้หญิง

เพราะกรณีนี้ไม่ใช่กรณีแรก ทั้งขาววงในและที่ตกเป็นขาวว่าด้วยความสัมพันธ์พิเศษของนักขาวและแหล่งขาวซึ่งอาจจะจริงหรือไม่จริงก็เคยมีเป็นอุทาหรณ์มาแล้ว

ปรากฏการณ์แทรกแซงสื่อและความต่อเนื่อง

“แทรกแซงสื่อ” นับเป็นวาทกรรมโมเดิร์นของสื่อมวลชน ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อไฟฟ้าในยุครัฐบาลทักษิณ และดูเหมือนว่า วิเคราะห์จากเหตุปัจจัย พฤติกรรมและทิศทางการทำงานของ ภาครัฐบาลแล้วก็ชวนคล้อยตาม แกมมีกรณีที่น่าเชื่อถือ

นับตั้งแต่การที่ปปง.แอบตรวจสอบธุรกรรมทางการเงินของ สื่อมวลชนและญาติพี่น้อง การปลดบก.บางกอกโพสต์

ส่วนในแวดวงสื่อวิทยุ โทรทัศน์ซึ่งเป็นสื่อหลักสำหรับ ประชาชนทั่วไป (Mass) และเป็นหัวใจการยึดกุมสถานะเสี่ยง ข้างมาก ในกติกาประชาธิปไตยคือ การเลือกตั้ง แล้วนี่ไม่ต้อง ถามถึงการบริการจัดการข่าววิทยุ โทรทัศน์

เพราะปรกติ สื่อไฟฟ้าก็ถูกยึดกุมจากโครงสร้างและตัว องค์การบริหารอยู่แล้ว แต่กระนั้นเพื่อความไม่ประมาท การแทรกแซงในสื่อวิทยุโทรทัศน์ก็ยังคงดำเนินอยู่ แบบที่คนนอกวงการไม่มีทางรู้ทั้งคำสั่งและการเข้าออกออกในสถานี

อาจเพราะบางครั้งก็มี การดิ้นรนเชิงปัจเจกภาพของนักข่าว และบรรณาธิการบางส่วน ระหว่างอำนาจควบคุมคุกคามกับหน้าที่ ที่สื่อควรกระทำ ปรากฏผ่าน รายงานข่าวที่วิพากษ์ขึ้นที่ทำให้ตั้ง ความหวังกับบุคลากรข่าวโทรทัศน์อยู่ได้ ตลอดจนผ่าน ลุ่มเสี่ยง ของการรายงานข่าว โดยเฉพาะในช่วงที่เกิดเหตุการณ์การชุมนุมต่อต้านนายกรัฐมนตรีที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องนับเดือน

โดยเฉพาะเมื่อประเด็นต่างๆและเครือข่ายความสัมพันธ์ ของอำนาจชัดเจนขึ้นในปัจจุบัน

Exclusive

ประมวลสรุปจากนักข่าววิชาชีพที่ร่วมแสดงความกล้าทางจริยธรรม ช่วยกันนำเสนอข้อมูลและประสบการณ์จริงที่ประสบโดยตรงหรือที่รับรู้มา

“เราทำกันยังไง วิธีการแทรกแซงและควบคุมข่าว ในสถานีโทรทัศน์”

ปกติการนำเสนอข่าว หรือรายการต่างๆ ของสถานี มี 2 ลักษณะ คือ

1. การเสนอในรูปแบบภาวะการทำงานตามปกติทั่วไป โดยจะมีการมอบหมาย ผ่านระบบการสั่งการจากบก.ข่าว ไปยัง เจ้าหน้าที่ นักข่าวภาคสนาม. แยกไปตามสายงานรับผิดชอบ ซึ่งในแต่ละโต๊ะข่าวสายต่างๆ ก็จะมีอิสระในการบริหารจัดการเนื้อหา โดยมีบก.ประจำโต๊ะรับผิดชอบและมีบก.ใหญ่ เป็นผู้ดูแลในภาพรวมอีกครั้ง

2. การผลิตข่าวในภาวะฉุกเฉิน จะมีหลายรูปแบบ

หากเป็นภาวะฉุกเฉินแบบปกติ สิ่งที่นักข่าวควรนำเสนอ คือต้องรายงานข้อมูล เช่น เหตุการณ์ภาคใต้ / น้ำท่วมเหนือ ลีนาบี การเลือกตั้ง ทุกโต๊ะจะถูกระดมให้ความสำคัญ นำ ประเด็นนี้มาให้เจ้าหน้าที่ในทุกละเอียด มีความต่อเนื่องโดยมี รูปแบบรายงานที่หลากหลาย

อีกประเภท คือ ภาวะฉุกเฉินที่ไม่ปกติ คือเป็นเหตุการณ์ เฉพาะ ที่ถูกมอบหมาย หรือได้รับการสั่งการมา ซึ่งก็มีทั้งจากระบบการบังคับบัญชาตามหน้าที่ในองค์กร, จากระบบทุน และ สุดท้ายฝ่ายทางการเมือง

ข่าวที่ออกอากาศถูกกำหนดโดยหน่วยงานตามคำสั่ง

เป็นรูปแบบการปฏิบัติงานปรกติ โดยจะมีการสั่ง กองข่าว หรือทีมข่าวให้ติดตามบุคคลสำคัญทางการเมือง / ข้าราชการระดับสูง ตามผู้บังคับบัญชา ซึ่งก็เป็นที่รับรู้ทั่ว ๆ ไปว่า ทีมข่าวออกไปทำข่าวแล้วต้องมีข่าวออกอากาศ เช่น มักจะเป็น เรื่องของการตรวจงานในพื้นที่ต่างๆ

รัฐมนตรีบางกระทรวงมีมากกว่า 1 คน ก็เป็นความหนักใจ และเป็นปัญหาของทีมข่าวและกองบก. เพราะต้องจัดมีทีมติดตามรัฐมนตรีทุกคน และต้องออกข่าวเสมอภาคกัน ไม่เช่นนั้นก็มีโทรศัพท์มาติดตังการทำงาน

ดังนั้น “รัฐมนตรีบางคน จึงเป็นข่าวที่ได้ออกอากาศต่างๆที่ไม่มีสาระในข่าว นักการเมืองบางคน ไม่มีผลงานแต่ขอให้มีชื่อ 2-3 วินาทีออกอากาศก็พอ”

การแทรกแซงนอกองค์กรสื่อ

ในปัจจุบัน การแทรกแซงโดยฝ่ายการเมืองทางตรงน่าจะน้อยลง เพราะหากว่า มีหน่วยงานตามนโยบายขององค์กรนักข่าวและบรรณาธิการข่าวก็ต้องทำตามแนวทางที่ปฏิบัติมาอยู่แล้ว แต่การสั่งการพิเศษอาจจะมีตามเหตุการณ์ เช่น

เมื่อรัฐบาลมีงานสำคัญ ก็จะระดมสื่อในองค์กรและให้ความสำคัญเรื่องนั้นมากขึ้น หรือทำเป็นวาระพิเศษเฉพาะกิจ

ข้อสังเกต กรณีความขัดแย้งทางการเมือง มีบรรยากาศมืดบด บางกองข่าวก็จะให้เสนอข่าวสนธิ ลิ้มทองกุลน้อยหน้อย และเลือกเฉพาะประเด็นที่สำคัญ หรือสรุปเลือกเสนอได้เป็นบางเรื่อง (โปรดดู การรายงานข่าวทีวีในช่วงนี้ซึ่งมีเดียมอนิเตอร์รายงานไว้)

ในขณะที่ฝ่ายรัฐบาลวิจารณ์คนอื่นหรือพรรคฝ่ายค้านและพันธมิตรได้ แต่ข่าวลบจากพันธมิตรหรือฝ่ายค้านอื่นๆ ถึงมีก็จะได้ไม่ได้ออกอากาศ

ส่วนบางข่าว เช่น เรื่องของ ฝ่ายค้าน และ กกต.หรือประเด็นปฏิรูปการเมือง หากมีความเห็นจากนักการเมืองจำนวนมาก ให้เลือกรายงานเฉพาะหัวหน้าฝ่ายค้าน เลขาธิการพรรค แต่รัฐบาล ซึ่งมีหลายหมวก เช่น รมต.ต่างๆ โฆษกพรรค เลขา นายกฯ ก็อาจเสนอได้มากกว่า

จะเห็นว่า ในบรรยากาศเช่นนี้ ในเชิงหลักการอธิบายให้ฟังขึ้นได้เช่นกันว่า เนื่องจากมีพื้นที่และเวลานำเสนอจำกัด ก็ต้องเลือกรื่อง และประเด็นเพื่อออกอากาศ หากนักการเมืองหลายคนพูดซ้ำกันก็ไม่จำเป็นรายงานทั้งหมด จึงต้องเลือกโดยพิจารณาจากลำดับความสำคัญของตำแหน่ง เพียงแต่ฝ่ายรัฐบาล มีตัวแทนหลายคนหน่อย

คำถามคือ แล้วแค่ไหนจึงจะสมดุล

คำตอบคือ เส้นแบ่ง ขึ้นกับ บก.แต่ละคนว่า จะมีวิจารณ์ญวนแค่ไหน และกำหนดมาตรฐานจริยธรรมทางวิชาชีพของตนเองแค่ไหน แต่ต้องยอมรับว่าบก.ข่าวทุกโต๊ะ เชื่อว่าเกือบทุกคน มีพรรคการเมืองที่ตนเองสนับสนุนอยู่ในใจ เวลาพรรคไหนครองอำนาจก็มีข่าวเสนอเยอะ เวลาพรรคที่ตัวเองสนับสนุนเป็นฝ่ายค้าน ก็จะเจียบๆ เสี่ยงลงไป

เมื่อสื่อทีวีทำธุรกิจเอง

ความน่ากลัวของสื่อมวลชนวิทยุโทรทัศน์ยุคนี้ คือ สถานีหรือฝ่ายข่าว เป็นคนทำการตลาดเอง รับเงินงบประมาณจากองค์กรของรัฐ หน่วยงานต่างๆ เพื่อมาทำข่าวประชาสัมพันธ์หรืออาจลามเลยจนกระทั่งทำ วางแผนสื่อ คัดกิจกรรม แคมเปญบางครั้งขงประเด็นคำถามให้แหล่งข่าวด้วย

นับเป็นวิธีการที่แนบเนียน แทรกซึมเข้าไปในฝ่ายข่าว กลืนเนื้อหาปะปนกับข่าว จนแยกไม่ออกว่า ขึ้นไหนเป็นข่าวทำเอง ขึ้นไหนเป็นข่าวรับจ้าง

เพราะถ้าเทียบกับหนังสือพิมพ์ ยังพอจะมองเห็นว่า ขึ้นไหนเป็นโฆษณา จะระบุบอกไว้ข้างล่างสุด แต่วิทยุโทรทัศน์ซึ่งเคยมีการทำข่าวสังคมธุรกิจรองรับโฆษณา แต่เดี๋ยวนี้กลายเป็นส่วนหนึ่งของข่าวไปเลยไม่มีการแยก กลายเป็นโฆษณาแฝงในรูปแบบข่าว

การซื้อขาย

สำหรับสื่อวิทยุโทรทัศน์ ปัจจุบันฝ่ายทุนน่าจะกลัวว่าการเมือง เพราะทุนสามารถกำหนดสื่อโดยการซื้อขายได้ “ไม่รู้ใครเป็นคนทำให้เกิดแบบนี้ก่อน ระหว่างธุรกิจที่ต้องการสร้างผลงานผ่านสื่อโทรทัศน์ หรือองค์กรสื่อที่ต้องการประโยชน์แอบแฝงทางธุรกิจ”

- การแสวงหาพื้นที่ในข่าวเพื่อประชาสัมพันธ์ การดำเนินการคือ จะจ้างให้ทำข่าวและออกอากาศ โดยประชุมหรือกับสื่อ ว่ามีงบประมาณที่จะประชาสัมพันธ์อย่างไร

เช่น องค์กรธุรกิจ อยากทำประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง สื่อที่วางแผน เช่น คิดประเด็นให้ทำข่าว หรือเชิญมต. มาร่วมงาน

โดยกำหนดกัน เป็นปริมาณข่าว เช่น ข่าวกี่ชิ้น สัปดาห์กี่ครั้ง กี่วัน คิดเป็นงบประมาณเท่าไร เป็นการตัดตอนฟิออร์เอเจนซี่ เพราะฝ่ายสื่อมวลชนทำให้เองทั้งหมด ซึ่งเป็นส่วนที่สร้างปัญหา ทำให้คุณภาพข่าวด้อย เพราะงานประชาสัมพันธ์เข้ามาเบียดบังพื้นที่และเวลาการนำเสนอข่าว

บางครั้งเป็นข่าวไม่สำคัญแต่ก็ต้องออกอากาศ เพราะเป็นการใช้เงินแลกข่าว รูปแบบเปลี่ยนจากเดิมที่ใช้อำนาจแลกข่าว แต่อย่างไรก็ตาม ทั้งหมดก็ไม่พ้นการอิงจากฐานอำนาจการเมืองซึ่งแนบแน่นกับภาคธุรกิจ

บริษัทธุรกิจสื่อแบบมีเส้น

น่าสนใจว่า บริษัทสื่อก็มีฐานจากนักการเมืองเข้าไปถือหุ้น หรือเปิดบริษัทเอง บริษัทเหล่านี้ก็จะเข้ามาประมูลงานจากองค์กรรัฐ ที่นักการเมืองมีอำนาจควบคุมอยู่

สื่อทำธุรกิจแล้วไปอิงฝ่ายการเมืองเพื่อผลประโยชน์ เช่น เขียนโครงการธุรกิจ ส่งเสนอธนาคารบางแห่งของรัฐเพื่อขอทุน เป็นต้น

ลักษณะนี้ทำทั้งในระดับเฉพาะตัว เช่น นักข่าว หรือบรรณาธิการ. หรือในระดับสถานี หรือไม่ก็เป็นบริษัทในกลุ่มธุรกิจสื่อด้วยกันเอง

ทำข่าวเพราะมีงบประมาณข่าวจบ

ปัญหาอีกอย่างคือ ทำให้ข่าวไม่สะท้อนปัญหาหรือแก้ปัญหาที่ต้นตอได้อย่างแท้จริง แต่ทำข่าวเพราะได้เงินสนับสนุนเมื่อเงินงบประมาณหมดก็สื่อก็ไม่ทำข่าวต่อ ทั้งๆ ที่ปัญหายังคงมีอยู่เป็นต้น

ตัวอย่างเช่น โครงการสารคดีเชิงข่าวสั้น ในสถานีทีวีแห่งหนึ่ง สถานีรับเงินจากหน่วยงานหนึ่ง ทำข่าวเชิงสร้างสรรค์สะท้อนความสมานฉันท์ในพื้นที่ รายงานเหล่านี้เป็นเรื่องดี แต่ไม่ได้มุ่งสู่การแก้ปัญหา เมื่อทำครบกำหนดจำนวนตอนงบประมาณหมด สถานีก็ไม่ทำต่อ

ถามว่า ทำไม ทั้งๆ ที่ความรุนแรงในภาคใต้ยังมีอยู่ แต่สถานีไม่ทำข่าวต่อ หากเห็นว่าการนำเสนอข่าวสารของตน มีส่วนช่วยแก้ปัญหาได้จริง

การเซ็นเซอร์ตัวเอง

การแทรกแซง โดยใช้อำนาจตัวเองเพื่อผลประโยชน์ของตัวและหรือขององค์กรข่าว แต่ไม่ใช่เพื่อประโยชน์สาธารณะ ลักษณะนี้มีจำนวนมาก ร้ายแรงที่สุด คือการเซ็นเซอร์ ซึ่งมี 2 แบบ คือ

- แบบที่ไม่พูดถึงด้านเสียของหน่วยงานที่ให้บสนับสนุน
- แบบที่ ใครที่ไม่ให้บโฆษณาทีวีวิจารณ์หรือเลือกปฏิบัติหรือละเว้นไม่นำเสนอข้อมูลขององค์กรนั้นๆ

ลักษณะแบบนี้มีทั้ง การกระทำส่วนบุคคล เช่น ผู้ดำเนินรายการ และระดับสถานีโทรทัศน์เอง เช่น นักข่าวบางคนวิจารณ์กองสลากเพราะหน่วยงานนี้ไม่ให้งบประมาณ หรืออดีตสื่อมวลชนที่ไม่แตะประเด็นปัญหาเรื่องเกาะช้าง เพราะตัวเองมีผลประโยชน์เกี่ยวพัน

การเป็นสปอนเซอร์โดยตรง

สำหรับงานข่าว ต้องมีการบริหารงานที่อิสระจากฝ่ายอื่นๆ ได้พอสมควร โดยเฉพาะ อิสระจากฝ่ายการตลาด

แต่โครงสร้างการผลิตและบริหารรายการของสถานีโทรทัศน์แห่งหนึ่ง กลับอยู่ภายใต้การกำหนดและชี้หน้าของการตลาด ซึ่งลักษณะนี้เป็นการแทรกแซงโดยตรง มีผลต่อคนรับและเสฟข่าว

ปกติคนข่าวโทรทัศน์ ทุกแห่ง ตอนเช้า คือการแข่งขันที่ประเด็น ใครจะนำเสนอเรื่องอะไร เจาะลึกแค่ไหน แต่บางสถานี กลับแข่งขันกันที่ตัวเลขรายได้สปอนเซอร์

โฆษณาในนสพ. มีเส้นแบ่งชัดเจน แต่ในโทรทัศน์นอกจากเวลาโฆษณาที่ชัดเจน โฆษณาสามารถถูกเข้าไปในทุกที่ ในข่าว รายการ สปอต สารคดี หรือรายงานพิเศษ

ตัวอย่างงานเสนอผลงานของรัฐบาล คือ เหลียวหลังแลหน้าจากรากหญ้าสู่รากแก้ว ทุกๆ ส่วนทั้งระบบของสื่อต้องสนับสนุนการประชาสัมพันธ์งานนี้

ปรากฏในข่าวทั้งต้นชั่วโมง กลางชั่วโมง ยกข่าว แทรกข่าว ตัดบางรายการ แจ่งล้วงหน้ากะทันหัน

งานเคาท์ดาวน์ปีใหม่ซึ่งเป็นงานของรัฐบาล สถานีก็ต้องยกเวลาให้เป็นรายการพิเศษเพื่อการประชาสัมพันธ์รัฐบาล

การใช้งบประมาณจากกระทรวง ทบวงกรม เพื่อประชาสัมพันธ์ผลงานรัฐบาล หรืองานกระทรวง เช่น ททท.ให้งบประมาณ และสั่งให้ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวสถานีก็ต้องให้พื้นที่ข่าว

ดังนั้นการปรับผังรายการเกิดขึ้นได้ตลอดเพื่อรองรับการตลาด ผังรายการและผู้จัดจึงปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของลูกค้าและสปอนเซอร์ เป็นการแทรกแซงด้วยเงินและงบประมาณที่ผ่านสถานีทางมือผู้บริหาร

ควบคุมประเด็นทางการเมือง

ช่วงเหตุการณ์ขับไล่นายกรัฐมนตรี บรรณาธิการบางสถานีสั่งไม่เสนอข่าวพันธมิตรประชาธิปไตย และฝ่ายค้าน ต้องเสนอข่าวรัฐบาลเยอะๆ โดยบรรณาธิการที่เซ็นเซอร์ข่าวตัวเอง อาจมีทั้งการสะกิด เตือนทางอ้อม หรือไม่ก็เป็นคำสั่งผ่านผู้บริหาร ปลดผู้ดำเนินรายการกะทันหัน

ช่วงการเลือกตั้ง 2 เม.ย. 2549 เป็นอีกรณีตัวอย่างที่เนื้อหาข่าวในสื่อโทรทัศน์ ถูกกำหนดโดยฝ่ายการเมืองที่เป็นรัฐบาล

สถานการณ์จริงทั้งหมด “ยืนยันว่า การแทรกแซงโดยอำนาจทุนและการเมือง ถึงมองไม่เห็นตัวแต่มีอยู่จริง”

ข่าวเช้า itv

morning news

สหภาพแรงงาน

อีกหนึ่งทางเลือกปกป้องสิทธิสื่อมวลชน

กรณีศึกษาจาก “คดีกบฏไอทีวี”

เรื่อง > ปฐวิทย์ วลิกชาติ

ไม่อาจปฏิเสธว่า เมื่อกล่าวถึง “สหภาพแรงงาน” ในมุมมองของคนแวดวงสื่อมวลชนแล้ว ดูเหมือนว่าแทบจะไม่มีอยู่ในความรู้สึกนึกคิด หรือเล็งเห็นบทบาทของสหภาพแรงงานต่อกระบวนการปกป้องสิทธิสื่อมวลชนทั้งในด้านวิชาชีพ และในฐานะ “ลูกจ้าง” ในสถานประกอบการมากนัก

แต่สำหรับผู้บริหารที่มองผู้สื่อข่าวก็คือ “ลูกจ้าง” ที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งแล้ว แวดวงสื่อมวลชนจะคิดอย่างไร

กรณี พนักงานไอทีวี 21 คน ถูกไล่ออก เลิกจ้าง เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2544 จึงเป็นกรณีตัวอย่างของการรักษาจุดยืนของอุดมการณ์ทางวิชาชีพและหลักประกันแห่งอาชีพ สัมพันธ์ไปกับแนวคิด “สหภาพแรงงาน” ซึ่งเป็นการต่อสู้ ต่อรองอีกรูปแบบหนึ่ง

เพราะ “สหภาพแรงงาน” มีอำนาจหน้าที่ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 ให้ความคุ้มครองสหภาพแรงงานและสมาชิกสหภาพแรงงาน ในการดำเนินกิจการทั้งภายในและภายนอกองค์กรได้อย่างเต็มที่ ภายใต้กรอบแห่งกฎหมาย ซึ่งฝ่ายนายจ้างจะเข้ามาแทรกแซงกิจการภายในสหภาพแรงงานไม่ได้ โทษฝ่าฝืนถึงขั้นจำคุก

วัตถุประสงค์ของการตั้ง สหภาพแรงงาน จึงแตกต่างไปจากสมาคม ที่มุ่งเน้นไปในทางปฏิสัมพันธ์ภายในมวลหมู่สมาชิกที่เน้นไปทางอุดมการณ์ด้านวิชาชีพ ขณะที่ สหภาพแรงงาน มุ่งไปในทางอุดมการณ์ด้านอาชีพ เป็นส่วนใหญ่

จุดด้อยของสมาคมวิชาชีพที่เห็นได้ชัดเจนก็คือ ในกรณีที่ มีเรื่องเข้าไปเกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจการภายในสถานประกอบการของสมาชิก

ถึงแม้ว่าจะเข้าช่วยเหลือเมตตาบรรณ รวมไปถึง การแทรกแซง การปลดออก เลิกจ้าง ไล่ออก สมาคมก็ไม่สามารถเข้าไปยุ่งเกี่ยวได้โดยตรง ต่างจากสหภาพแรงงานที่แม้จะมีสถานภาพใกล้เคียงกับสมาคมวิชาชีพ แต่บทบาทหน้าที่ในการปกป้องสมาชิก หรืออำนาจต่อรองภายใต้การดำเนินการตามกฎหมาย จะได้เปรียบกว่า เนื่องจากกฎหมายเข้าไปให้คุ้มครองถึงสภาพการทำงานด้วย

บทบาทหน้าที่สหภาพแรงงาน

วัตถุประสงค์การก่อตั้ง	<ul style="list-style-type: none"> - แสวงหาและคุ้มครองผลประโยชน์เกี่ยวกับสภาพการจ้างงาน - ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง - ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างลูกจ้างด้วยกัน
วิธีการจัดตั้ง	<ul style="list-style-type: none"> - ลูกจ้างไม่น้อยกว่า 10 คน เป็นผู้ริเริ่มยื่นคำขอเป็นหนังสือต่อนายทะเบียน พร้อมด้วยร่างข้อบังคับอย่างน้อย 3 ฉบับ
การจดทะเบียน	<ul style="list-style-type: none"> - สหภาพแรงงานและกรรมการสหภาพแรงงานต้องได้รับการจดทะเบียนจากกรมแรงงาน ทำให้มีฐานะเป็นนิติบุคคล
สิทธิการแจ้งข้อเรียกร้องและการเปลี่ยนแปลงสภาพการจ้าง	<ul style="list-style-type: none"> - สหภาพแรงงานต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 (ร้อยละ 20) ของลูกจ้างทั้งหมด - ผลการเรียกร้องและการเจรจาต่อรองที่ตกลงกันได้ระหว่างนายจ้างกับสหภาพแรงงาน จะจัดเป็น “ข้อตกลงสภาพการจ้าง” ซึ่งนายจ้างต้องปฏิบัติตาม
การคุ้มครอง การเลิกจ้าง ก่อตั้งแก๊ง หรือลงโทษกรรมการ	<ul style="list-style-type: none"> - กฎหมายมีบทบัญญัติ การกระทำความผิดไม่เป็นกรรม เพื่อมิให้นายจ้างเลิกจ้าง หรือแทรกแซงขัดขวาง หรือกระทำการใดๆ อันเป็นผลให้กรรมการสหภาพแรงงานไม่สามารถทำงานต่อไปได้ เพราะเหตุที่ใช้สิทธิเรียกร้อง เจรจา ต่อรอง นัดหยุดงาน จัดประชุมใหญ่ ฯลฯ ตามกฎหมาย การเลิกจ้างและการลงโทษกรรมการสหภาพแรงงานไม่ว่ากรณีใดๆ ไม่มีกฎหมายกำหนดให้นายจ้างต้องขออนุญาตจากศาลแรงงานก่อน

จากกรณีที่เกิดขึ้นกับอดีตพนักงานไอทีวี 21 คน (กบฏไอทีวี) ที่ถูกไล่ออก เลิกจ้าง เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2544 เป็นกรณีตัวอย่างของการรวมตัวกันระหว่างผู้มีอุดมการณ์ทางวิชาชีพ และผู้มีอุดมการณ์ทางอาชีพ ภายใต้แนวคิดที่ต่างไปจากการต่อสู้ของสื่อมวลชนที่ต่อต้านการแทรกแซงสื่อ

คดีกบฏไอทีวี ปรากฏความขัดแย้งขยายวงจากความขัดแย้งด้านวิชาชีพ ไปสู่ความขัดแย้งด้านอาชีพ (ภาคแรงงาน) ก่อนที่จะนำไปสู่กระบวนการยุติธรรมถึงชั้นศาลฎีกา เป็นผู้ตัดสินทั้ง 2 สถานะ ซึ่งถือว่าเป็นคดีประวัติศาสตร์คดีหนึ่งของแวดวงสื่อมวลชน

คำพินิจศาลฎีกาของคดีกบฏไอทีวี ได้ชี้ให้เห็นมุมมองในกระบวนการยุติธรรม ต่อวิชาชีพสื่อมวลชน คือ สื่อมีความเป็นอิสระ ขณะเดียวกัน ความเป็นสหภาพแรงงานด้านสื่อมวลชนเข้าไปมีบทบาทต่อการกำหนดกรอบจรรยาบรรณขึ้นภายในสถานประกอบการ เพื่อให้จรรยาบรรณวิชาชีพเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับสภาพการจ้างงานที่ฝ่ายนายจ้างและลูกจ้างต้องปฏิบัติตาม

สหภาพแรงงานไอทีวีจึงเป็นอีกกลวิธีหนึ่งที่ถูกนำมาใช้เพื่อปกป้องเสรีภาพในการนำเสนอข่าว

ในกรณีของไอทีวี ในช่วงปี 2543 ถึงปี 2544 เป็นยุคแห่งความเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของสื่อโทรทัศน์ไทย

หากไม่คำนึงถึงเหตุการณ์ทางการเมืองแล้ว สถานการณ์ด้านแรงงานเป็นจุดที่อ่อนแอมาก โดยเฉพาะกับพนักงาน ไม่มีใครรู้ว่าตัวเองจะเผชิญกับอะไรบ้าง หลังจากมีการโยกย้ายผู้บริหารฝ่ายข่าว รวมไปถึงแรงกดดันที่ทำให้บางคนต้องลาออกไปจากไอทีวีโดยไม่สมัครใจ รวมไปถึงการเลิกจ้างพนักงานกว่า 80 คน ช่วงเดือนพฤศจิกายน 2543 ซึ่งไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน

ความพยายามคลี่คลายปัญหาภายในองค์กร ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ชำนาญไปสู่ความขัดแย้งที่ขยายวงกว้างขึ้นถึงชั้นพนักงานบางส่วนออกแถลงการณ์ต่อต้านการกระทำของผู้บริหารบางคน (ในขณะนั้น) การตั้งโต๊ะเจรจาไม่ประสบผลสำเร็จ องค์กรวิชาชีพออกมาเรียกร้องเคลื่อนไหวต่อต้านก็ดูจะถูกเพิกเฉย

ท่ามกลางความวุ่นวายสับสนนี้เอง มาตรการทางด้านแรงงานถูกนำมาใช้โดยฝ่ายนายจ้าง การขู่ว่าจะปลดพนักงานฝ่ายข่าวที่ออกมาเคลื่อนไหว การตั้งคณะกรรมการสอบสวน เพื่อหาเหตุผลลงโทษพนักงาน การโยกย้ายตำแหน่ง สับเปลี่ยนเวลาทำงาน การลดบทบาทหน้าที่ผู้บริหารในกองบรรณาธิการ

ถึงแม้ว่า บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) จะเป็นองค์กรด้านสื่อสารมวลชน ซึ่งเป็นอาชีพเฉพาะที่มีภารกิจต่อสังคม ที่ต่างไปจากสถานประกอบการทั่วไป แต่ก็ต้องยอมรับว่าในมุมมองของผู้บริหารบางคนแล้ว กลับมองพนักงานก็คือลูกจ้างที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งเท่านั้น

แม้กระทั่งปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ยังอ้างเหตุผล การปลดพนักงานของไอทีวีเป็นเรื่องการบริหารงานภายในของบริษัท สำนักนายกรัฐมนตรีไม่สามารถเข้าไปเกี่ยวข้อง และให้พนักงานไปดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลเอง

ความคิดที่จะจัดตั้ง สหภาพแรงงานไอทีวี หัวใจสำคัญประการหนึ่งของสหภาพแรงงานไอทีวี (ในขณะนั้น) ก็คือ การใช้อำนาจของสหภาพแรงงานภายใต้พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ 2518 เป็นเครื่องมือในการแสวงหา และคุ้มครองผลประโยชน์เกี่ยวกับสภาพการจ้างงาน

นัยยะก็คือ ให้สหภาพแรงงานเข้ามาคุ้มครองสิทธิสื่อมวลชนตามมาตรา 41 ของรัฐธรรมนูญ เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 41 ที่ระบุว่า “พนักงานหรือ

ลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ ย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็นภายใต้ข้อจำกัดตามรัฐธรรมนูญโดยไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือ**เจ้าของกิจการ**นั้น แต่ต้องไม่ขัดต่อจรรยาบรรณแห่งการประกอบวิชาชีพ”

ขณะเดียวกัน ปัญหาสำคัญอีกประการของไอทีวี ในสมัยนั้นก็คือ การละเมิดการทำงาน การไม่ปฏิบัติตามบังคับการทำงานของบริษัทโดยฝ่ายนายจ้าง ซึ่งน่าจะเป็นปัญหาโดยภาพรวมขององค์กรสื่อด้วย เนื่องจากสื่อมวลชนมักจะไม่สนใจกับสวัสดิภาพ สวัสดิการ หรือรับรู้ระเบียบปฏิบัติของบริษัทมากนัก

ในกรณีไอทีวี ฝ่ายนายจ้างได้ลักลอบแก้ไขระเบียบการทำงานที่แจ้งไว้กับกระทรวงแรงงานหลายครั้ง โดยฝ่ายลูกจ้างไม่ยินยอม เช่น เดิมการปฏิบัติงานของพนักงานทั้งบริษัท กำหนดไว้เท่ากันคือ 5 วันต่อสัปดาห์ แต่ได้มีการแก้ไขให้ฝ่ายข่าวทำงาน 6 วัน เพื่อเลี่ยงการจ่ายค่าตอบแทนจากการทำงานล่วงเวลา

ดังนั้น หัวข้อเรียกร้องของสหภาพแรงงานไอทีวี จึงมีประเด็นสำคัญที่ยื่นต่อผู้บริหาร คือ การปรับปรุงสภาพการจ้างงาน การเรียกร้องให้ฝ่ายบริหารยุติการแทรกแซง และแก้ปัญหาความไม่เป็นอิสระในการทำงานของกองบรรณาธิการข่าว

แม้ว่าผลของคดีกับกฎไอทีวี จะทำให้บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ต้องรับพนักงาน 21 คน กลับเข้าทำงานพร้อมกับชดเชยค่าเสียหาย และยังต้องจ่ายค่าล่วงเวลาย้อนหลังนับจากมีการแก้ไขเวลาทำงานโดยพลการแล้ว ยังรวมไปถึง การปรับปรุงระเบียบการทำงานของบริษัท ให้มีความเป็นธรรมมากขึ้น และรวมไปสวัสดิการต่างๆ การควบคุมคุ้มครองผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อสารมวลชน ภายใต้กรอบแห่งจรรยาบรรณ

ที่สำคัญยังได้จุดประกายความหวังให้มีอีกหนึ่งองค์กร นอกเหนือไปจากองค์กรด้านวิชาชีพ ขึ้นมาคุ้มครองสิทธิของสื่อมวลชน ภายใต้การดำเนินการผ่านทางสหภาพแรงงานสื่อสารมวลชน ซึ่งคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๕๖๗/๒๕๔๗ สร้างไว้เป็นบรรทัดฐาน

คำพิพากษา

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ที่ 8667/2547

ศาลฎีกา

วันที่ 30 เดือน พฤศจิกายน 2547

ความแพ่ง

บริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน)

โจทก์

ระหว่าง

นายประมูล จันทรวงศ์	ที่	1
นายประชิด ประดับสุข	ที่	2
นายกมล เมลาคานนท์	ที่	3
นายณรงค์ นิมิตรนุ	ที่	4
นายประสาน ทองทิพย์	ที่	5
นายประทีป ศีลพิพัฒน์	ที่	6
นายสมาน ถมยา	ที่	7
นายนิคม สองคร	ที่	8
นายแสงชัย โสติดีวรกุล	ที่	9
นายทวี เตชะธีราวัฒน์	ที่	10
นายจรงค์ สุพลจิตร	ที่	11
นางภาวดี เอื้ออังกณกุล	ที่	12

จำเลย

นายวิศาล ดิลกวณิช	ที่	1
นายปฏิวัติ วลีชาติ	ที่	2
นางสาวยุวดี เตชะไพฑูรย์สุข	ที่	3
นางสาวอังสนา เพศขยัน	ที่	4
นางสาวกรรณา บัวคำศรี	ที่	5
นางสาวภัทราพร สังข์พวงทอง	ที่	6
นางสาวณตยา แววีร์คุปต์	ที่	7
นางสาวอรพิน ลิลิตวิศิษฎ์วงศ์	ที่	8
นายสกลเดช ศิลางษ์	ที่	9
หม่อมหลวงสุกฤษฎีร์ จรูญโรจน์	ที่	10
นางสาวแก้วตา ปรีศวรงค์	ที่	11
นายเชิดชาย มากบำรุง	ที่	12
นางสาวชมพูนุช คงมนต์	ที่	13
นายภูษงค์ แดงประเสริฐ	ที่	14
นางสุดารัตน์ สุขแสงรัตน์	ที่	15
นางสาวนงลักษณ์ สุขใจเจริญกิจ	ที่	16
นางสินีนภา ดิลกวณิช	ที่	17
นางสาวสุภาลักษณ์ ตั้งจิตต์ศีล	ที่	18
นางจิรชฎา ทองนาค	ที่	19
นายสมมาตร วัฒนคุณูปการ	ที่	20
นางสุวรรณา อุยานันท์	ที่	21

จำเลยร่วม

เรื่อง

คดีแรงงาน

โจทก์

อุทธรณ์คัดค้าน

คำพิพากษา

ศาลแรงงานกลาง

ลงวันที่ 26 เดือน กันยายน พุทธศักราช 2545

ศาลฎีกา

ลงวันที่ 15 เดือน มกราคม พุทธศักราช 2546

โจทก์ฟ้องและแก้ไขคำฟ้องว่า เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2544 นางสาวอรพิน ลิลิตวิศิษฎ์วงศ์ กับพวกรวมยี่สิบเอ็ดคน ลูกจ้างโจทก์ได้ไปยื่นคำร้องต่อจำเลยทั้งสิบสอง ในฐานะคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ กล่าวหาว่าโจทก์เลิกจ้างนางสาวอรพินกับพวกเนื่องจากผู้กล่าวหาเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานและเหตุผลอื่นๆ อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 มาตรา 121

ต่อมาวันที่ 1 มิถุนายน 2544 จำเลยทั้งสิบสองออกคำสั่งที่ 409-429 /2544 วินิจฉัยว่า ผู้กล่าวหาทั้งสิบสองเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานและโจทก์น่าจะรับรู้ข้ออ้างของโจทก์ตามหนังสือเลิกจ้างฟังไม่ได้ว่า ผู้กล่าวหาบางส่วนมีความผิด และโจทก์มิได้เลิกจ้างผู้กล่าวหาบางส่วนที่เหลือเพราะเหตุปรับโครงสร้างองค์กร โจทก์เลิกจ้างผู้กล่าวหาทั้งหมด เพราะเหตุเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน เป็นการกระทำอันไม่เป็นธรรม ตามมาตรา 121 แห่งพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 และมีคำสั่งให้โจทก์รับผู้กล่าวหาที่ยี่สิบเอ็ดคนกลับเข้าทำงานในตำแหน่งและอัตราจ้าง ไม่ต่ำกว่าเดิม และให้จ่ายค่าเสียหายเท่ากับค่าจ้างอัตราสุดท้ายนับแต่วันเลิกจ้างจนถึงวันรับกลับเข้าทำงาน

โจทก์เห็นว่า จำเลยวินิจฉัยข้อเท็จจริงผิด โจทก์ไม่มีโอกาสนำเสนอพยานหลักฐานหลายประเด็น จำเลยพิจารณารวดรัดข้อเท็จจริงและมีข้อจำกัดเรื่องเวลา เป็นการพิจารณาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย จำเลยตั้งประเด็นแห่งคดีไม่ครบถ้วน

โจทก์ชี้แจงต่อจำเลยว่า โจทก์เลิกจ้างเพราะขาดทุน ต้องปรับโครงสร้างองค์กร และตั้งข้อสังเกตในส่วนที่เกี่ยวกับสหภาพแรงงาน เช่น ผู้กล่าวหาใช้สิทธิสุจริตหรือไม่ โจทก์ตัดสินใจเลิกจ้างผู้กล่าวหาในวันที่ 25 มกราคม 2544 จริงหรือไม่ ฯลฯ แต่จำเลยมิได้นำมาวินิจฉัย ทั้งที่เป็นข้อต่อสู้ของโจทก์และเป็นประเด็นแห่งคดี จึงเป็นการวินิจฉัยที่ไม่ถูกต้อง เป็นเหตุให้เกิดการวินิจฉัยผิดและไม่เป็นธรรม

จำเลยต้องวินิจฉัยจากข้ออ้าง และข้อเถียงของคู่กรณีที่ยังไม่ยุติ ขอบที่ศาลจะได้วินิจฉัยใหม่ให้ครบถ้วนตามประเด็นแห่งคดี ได้แก่ ผู้กล่าวหาใช้สิทธิตามกฎหมายแรงงานสัมพันธ์โดยสุจริตหรือไม่ โจทก์ตัดสินใจเลิกจ้างผู้กล่าวหาในวันที่ 25 มกราคม 2544 จริงหรือไม่ หากโจทก์รู้ถึงการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน จะเป็นเหตุให้โจทก์เลิกจ้างผู้กล่าวหาด้วยเหตุผลดังกล่าวหรือไม่ และโจทก์ประกอบธุรกิจขาดทุนและปรับโครงสร้างองค์กรฝ่ายขาวจริงหรือไม่

จำเลยวินิจฉัยว่า ผู้กล่าวหาเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานโดยรับฟังจากเอกสารใบรับสมัครสมาชิกเพียงอย่างเดียวเป็นการไม่ชอบ จำเลยกำหนดประเด็น แต่ไม่ได้วินิจฉัยโดยกำหนดประเด็นข้อ 2. ว่าผู้กล่าวหาให้หลักฐานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานการเตรียมการเพื่อยื่นข้อเรียกร้องและการรับทราบของผู้ถูกกล่าวหา แต่จำเลยไม่ได้วินิจฉัยให้ทราบว่ามีหลักฐานหรือไม่

ในประเด็นที่จำเลยวินิจฉัยว่า โจทก์เลิกจ้างผู้กล่าวหาเนื่องจากเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานและ/หรือเป็นกรรมการสหภาพแรงงานไม่ถูกต้อง เพราะโจทก์ไม่เคยรู้หรือทราบมาก่อนว่าผู้กล่าวหาทั้งหมดเป็นสมาชิกหรือเป็นกรรมการสหภาพแรงงาน

โจทก์ประกอบธุรกิจขาดทุนจำนวนมาก มีความจำเป็นต้องปรับโครงสร้างองค์กรเพื่อความอยู่รอดและมีการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรฝ่ายขาว เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2544 และเป็นเหตุให้ต้องเลิกจ้างผู้กล่าวหาทั้งหมด ผู้กล่าวหาบางคนฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของโจทก์

การที่จำเลยวินิจฉัยว่าโจทก์เลิกจ้างพนักงานฝ่ายขาวในการปรับลดครั้งแรกจำนวนสิบเก้าคนและไม่เชื่อว่าการเลิกจ้างผู้กล่าวหาสิบสามคนในเดือนกุมภาพันธ์ 2544 ซึ่งมีระยะห่างกันเพียง 2 เดือนเศษ จะมีสาเหตุมาจากการปรับโครงสร้างองค์กร เป็นการวินิจฉัยโดยใช้หลักเกณฑ์เงื่อนไขเวลาแต่เพียงประการเดียว เป็นการรับฟังพยานหลักฐานโดยขาดเหตุผลสนับสนุน

ในส่วนที่จำเลยวินิจฉัยว่าการดำเนินการของผู้กล่าวหาเป็นการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิโดยชอบธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพและความเป็นอิสระในการปฏิบัติตามมาตรา 41 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 อันเป็นการเสนอข้ออ้างและแสดงความคิดเห็นด้วยความสุจริตโดยมีเจตนาที่จะปกป้องภาพลักษณ์และความศรัทธาเชื่อถือซึ่งองค์กรที่ผู้กล่าวหาสังกัด จำเลยวินิจฉัยเรื่องจรรยาบรรณโดยไม่มีพยานหลักฐานสนับสนุน ตามมาตรา 41 แห่งรัฐธรรมนูญไม่ปรากฏคำว่า อิสระ มีแต่คำว่าเสรีภาพ แต่เสรีภาพจะต้องใช้โดยไม่เป็นการละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น

การที่ผู้กล่าวหาออกแถลงการณ์และให้สัมภาษณ์ทางสื่อวิทยุโทรทัศน์ตามคำชี้แจงของโจทก์เป็นการละเมิดต่อโจทก์ แต่จำเลยกลับวินิจฉัยว่าผู้กล่าวหาไม่ผิด โจทก์กระทำผิดต่อรัฐธรรมนูญจึงเป็นการก้าวล่วงอำนาจศาล เป็นการไม่ชอบ กรณีผู้กล่าวหาที่ 14 ไม่ไปบันทึกเหตุการณ์เปิดตัวนักเรียนใหม่ ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ จำเลยวินิจฉัยว่าการตัดสินใจคัดเลือกประเด็นข่าวและการจัดส่งทีมข่าวไปทำข่าวเป็นดุลพินิจที่อิสระของผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านข่าวโดยปราศจากการแทรกแซงของผู้หนึ่งผู้ใด โดยไม่ได้แสดงให้เห็นว่าคำสั่งของโจทก์ดังกล่าวทำให้เป็นการแทรกแซง ในเมื่อโจทก์มีอำนาจบังคับบัญชาตามสัญญาจ้างแรงงาน

จำเลยวินิจฉัยว่าการกระทำของโจทก์ผิดรัฐธรรมนูญและกฎหมายแรงงานสัมพันธ์ฯ ตามมาตรา 121 และวินิจฉัยเรื่องสาเหตุในการเลิกจ้างพนักงานสิบสามคน โดยไม่ได้วินิจฉัยประเด็นแห่งคดีในเรื่องจากเพราะเหตุขาดทุนและปรับโครงสร้างองค์กรก่อนเป็นการไม่ชอบพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 มาตรา 121 มีโทษทางอาญา

จำเลยต้องพิจารณาความ เช่นเดียวกับกฎหมายอาญาทั่วไป กล่าวคือ บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา เมื่อโจทก์เข้าใจว่ามีอำนาจเลิกจ้างผู้กล่าวหา การกระทำของโจทก์ย่อมขาดเจตนาโจทก์ควรได้รับประโยชน์จากกฎหมายอาญา ดังนั้น การวินิจฉัยของจำเลยที่ว่าโจทก์กระทำผิดจึงไม่ชอบ

ในกรณีที่คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์เห็นว่าเป็นการกระทำอันไม่เป็นธรรม กฎหมายกำหนดให้ผู้อำนวยการจ้างรับลูกจ้างกลับเข้าทำงาน หรือให้ใช้ค่าเสียหายอย่างหนึ่งอย่างใดเท่านั้น การที่จำเลยสั่งให้โจทก์รับผู้กล่าวหาทั้งที่ยึดกลับเข้าทำงานและให้โจทก์จ่ายค่าเสียหายจนถึงวันรับกลับเข้าทำงาน จึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

จำเลยสั่งให้โจทก์จ่ายค่าเสียหายเท่ากับค่าจ้างอัตราสุดท้ายไม่ถูกต้อง หลังถูกเลิกจ้าง ผู้กล่าวหาไม่ได้ปฏิบัติงานให้แก่โจทก์และปฏิบัติงานให้แก่บุคคลอื่น มีรายได้จากการทำงานที่อื่นแล้ว จึงไม่ได้รับความเสียหายเท่ากับเงินเดือน

จำเลยสั่งให้โจทก์รับผู้กล่าวหากลับเข้าทำงานเป็นการไม่ชอบ หากโจทก์ต้องรับผู้กล่าวหากลับเข้าทำงานจะสร้างปัญหาในการบริหารงานและสร้างความแตกแยกยิ่งขึ้น จำเลยมีคำสั่งโดยไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริงต่างๆ ที่โจทก์นำสืบ ในชั้นอนุกรรมการของจำเลยเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบ

นอกจากนี้ คำวินิจฉัยของจำเลยไม่ชอบด้วยระเบียบข้อบังคับของจำเลยเรื่อง การพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดการกระทำอันไม่ชอบธรรม ฉบับลงวันที่ 3 มกราคม 2544 โดยจำเลยรับฟังพยาน ผู้กล่าวหาโดยให้พยานเบิกความพร้อมกันฟังพยานเอกสารโดยไม่ให้อีกฝ่ายโจทก์ใช้สิทธิรับทราบความมีอยู่หรือตรวจสอบความถูกต้องหรือคัดค้าน

โจทก์เลิกจ้างผู้กล่าวหาเพราะประกอบธุรกิจขาดทุน มีความจำเป็นต้องปรับปรุงโครงสร้างองค์กร ประกอบกับผู้กล่าวหาฝ่าฝืนและไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของโจทก์ซึ่งเป็นผู้นำบังคับบัญชา ไม่ใช่เพราะเหตุผู้กล่าวหาเป็นสมาชิกและ/หรือกรรมการสหภาพแรงงานดังที่จำเลยวินิจฉัย จึงไม่เป็นการกระทำอันไม่เป็นธรรมตามมาตรา 121 แห่งพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 ขอให้ศาลเพิกถอนคำสั่งของจำเลยที่ 409' 429 /2544 ลงวันที่ 1 มิถุนายน 2544

จำเลยทั้งสิบสองให้การและแก้ไขเพิ่มเติมคำให้การว่า หลังจากนางสาวอรพินกับพวกรวมยี่สิบเอ็ดคนยื่นคำร้อง และจำเลยทั้งสิบสองรับคำร้องไว้พิจารณาและส่งสำเนาคำร้องให้โจทก์เพื่อชี้แจงข้อเท็จจริง แล้งเหตุผลพร้อมนำเอกสารและพยานบุคคลเข้านำสืบ รวมทั้งแต่งตั้งคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ขึ้นคณะหนึ่งเพื่อสอบหาข้อเท็จจริงและเสนอความเห็นต่อจำเลยทั้งสิบสอง

จำเลยทั้งสิบสองพิจารณาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของคู่กรณีแล้วเห็นว่า นางสาวอรพินกับพวกรวมยี่สิบเอ็ดคนเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวีจริง โดยมีเอกสารสำคัญสนับสนุนได้แก่ ใบสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานของผู้กล่าวหาทั้งยี่สิบเอ็ดคนและใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนสหภาพแรงงานของนายทะเบียนกลาง

นอกจากนี้ การดำเนินการของสหภาพแรงงานไอทีวีโดยนางสาวอรพินกับพวกได้ร่วมกันกระทำการอย่างกว้างขวางและเปิดเผย โดยได้แจ้งผู้บริหารระดับสูงของโจทก์ทราบในระหว่างการประชุมทำความเข้าใจเมื่อวันที่ 8 มกราคม 2544 มีการนำรายชื่อผู้เริ่มก่อตั้ง แนวทางการดำเนินการ วัตถุประสงค์ของสหภาพแรงงานปิดประกาศ ณ ที่ปิดประกาศของโจทก์หลายแห่ง ออกแถลงการณ์พบปะชักชวนให้พนักงานสมัครเข้าเป็นสมาชิก รวมทั้งการปรากฏเป็นข่าวในหนังสือพิมพ์รายวัน

การดำเนินการของผู้กล่าวหาดังกล่าวย่อมไม่เกินวิสัยที่โจทก์จะทราบได้ จึงมีเหตุผลควรแก่การรับฟังว่าโจทก์ได้รับทราบการเป็นสมาชิกและหรือการเป็นกรรมการของสหภาพแรงงานไอทีวีจริง กรณีการให้หลักฐานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน เมื่อได้ตรวจสอบระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงานของโจทก์แล้ว ปรากฏว่ามีการแก้ไขเปลี่ยนแปลง นายปฏิวัติ วลีชาติ หนึ่งในผู้กล่าวหา ได้มีหนังสือร้องเรียนต่อกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจริง และพนักงานตรวจแรงงาน สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานพื้นที่จตุจักร ได้ดำเนินการตรวจสอบตามหนังสือร้องเรียนต่อโจทก์ในเวลาต่อมา

ข้อเท็จจริงจึงฟังได้ว่า ผู้กล่าวหาได้ให้หลักฐานต่อพนักงานตรวจแรงงานซึ่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานในส่วนที่เกี่ยวกับการเตรียมการเพื่อยื่นข้อเรียกร้องนั้น เมื่อวันที่ 5 มกราคม 2544 นายทะเบียนกลางได้จดทะเบียนการจัดตั้งสหภาพแรงงานไอทีวี นางสาวอรพินกับพวกได้ร่วมกันณรงค์ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสหภาพแรงงานและหาสมาชิกเพิ่ม รวมทั้งประชุมใหญ่ครั้งแรกเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2544

โดยผู้เข้าร่วมประชุมได้รับทราบถึงเรื่องสำคัญและเร่งด่วนหลายเรื่อง เช่น ความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานของฝ่ายข่าว การร้องเรียนกรณีแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงานและแนวทางการเรียกร้องของสหภาพแรงงาน เป็นต้น

หลังจากโจทก์ออกคำสั่งวันที่ 31 ธันวาคม 2543 สั่งห้ามลูกจ้างทุกคนให้เข้าเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารฝ่ายข่าวโดยเด็ดขาด เป็นผลให้เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2544 ลูกจ้างและนางสาวอรพินกับพวกออกแถลงการณ์ตอบโต้และเรียกร้องให้โจทก์ดำเนินการแก้ไขรวม 7 ประการ แม้จะมีการประชุมทำความเข้าใจในวันที่ 8 มกราคม 2544 แล้วก็ตาม แต่โจทก์ก็ไม่ได้ดำเนินการตามแนวทางที่เห็นร่วมกัน

มีเหตุผลและน้ำหนักให้เชื่อว่าปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับเรื่องอิสระในการทำงานของกองบรรณาธิการข่าวยังเป็นปัญหาที่มีอยู่และมีแนวโน้มในลักษณะรุนแรงขึ้น

โจทก์ได้ทำการแก้ไขเปลี่ยนแปลงระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงานฉบับลงวันที่ 1 มกราคม 2540 และกำหนดให้ระเบียบข้อบังคับการทำงานฉบับลงวันที่ 1 มกราคม 2542 มีผลใช้บังคับแทน ซึ่งเป็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพการจ้างของพนักงานฝ่ายข่าวเป็นสำคัญ โดยไม่ได้ดำเนินการแก้ไขตามกฎหมายแรงงานสัมพันธ์ จึงฟังไม่ได้ดังที่โจทก์อ้าง

สภาพปัญหาและข้อเท็จจริงดังกล่าวเชื่อว่า ปัญหาความเป็นอิสระและเสรีภาพในการทำงานของฝ่ายข่าวและปัญหาเกี่ยวกับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงระเบียบข้อบังคับการทำงานยังเป็นประเด็นสำคัญที่สภาพแรงงานไอทีวี และผู้กล่าวหาประสงค์จะยื่นเป็นข้อเรียกร้องต่อโจทก์ในกลางปี 2544

การกระทำของผู้กล่าวหาดังกล่าวถือได้ว่าผู้กล่าวหาได้ดำเนินการตามขั้นตอนของการเตรียมการเพื่อยื่นข้อเรียกร้องต่อโจทก์แล้ว

โจทก์เลิกจ้างผู้กล่าวหาจำนวนสิบสามคนโดยอ้างเหตุผลขาดทุนและปรับโครงสร้างองค์กรนั้น โจทก์อ้างถึงความจำเป็นในการปรับลดพนักงานฝ่ายข่าวครั้งที่สองในเดือนกุมภาพันธ์ 2544 มีระยะเวลาล่วงจากการปรับลดพนักงานครั้งแรกเพียง 2 เดือนเศษ ข้ออ้างดังกล่าวจึงไม่มีน้ำหนักและเหตุผลที่จะสนับสนุนตามคำชี้แจงของโจทก์ ในส่วนที่เกี่ยวกับการเลิกจ้างผู้กล่าวหา รวม 7 คน โดยไม่จ่ายค่าชดเชยเนื่องจากร่วมกันออกแถลงการณ์และให้สัมภาษณ์รายการวิทยุและโทรทัศน์นั้น

ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าตั้งแต่บริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด เข้ามาถือหุ้นในบริษัทโจทก์ได้มีการถ่ายโอนผู้บริหารระดับสูงหลายราย ผู้กล่าวหา กับพวกได้นำสืบถึงประเด็นการแทรกแซงของฝ่ายบริหารและบุคคลภายนอกเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านข่าวหลายกรณี อาทิ ใ้ังการอ่านพาดหัวหนังสือพิมพ์ทุกฉบับในรายการสายตรงไอทีวี ใ้ยุติเสนอข่าวเรื่องสนามกอล์ฟอัลไพน์ การถอดรายการวิเคราะห์ข่าวของนายสรยุทธ สุทัศนะจินดา การสั่งยกเลิกรายการสดการปราศรัยหาเสียงของพรรคการเมืองหนึ่งที่จังหวัดชลบุรี การสั่งยกเลิกการเสนอข่าว เปรียบเทียบรูปแบบหัวหน้าพรรคการเมือง ฯลฯ

จากการแทรกแซงดังกล่าวเป็นเหตุใ้ผู้กล่าวหา กับพวกมีการกระทำตอบโต้ในรูปแบบต่างๆ การกระทำของผู้กล่าวหาเป็นการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิโดยชอบธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพและความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 41 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นการเสนอข่าวและการแสดงความคิดเห็นด้วยความสุจริต โดยมีเจตนาที่จะปกป้องภาพลักษณ์และความศรัทธาเชื่อถือขององค์กรที่ผู้กล่าวหา กับพวกสังกัด ซึ่งสอดคล้องกับสัญญาประนีประนอมยอมความของศาลแรงงานกลาง คดีหมายเลขดำที่ 6377/2543

จึงเห็นว่าโจทก์ไม่อาจอ้างหรือถือเอาการดำเนินการของผู้กล่าวหา กับพวกเป็นความผิด ข้ออ้างของโจทก์ต่อการเลิกจ้างผู้กล่าวหาจำนวนเจ็ดคน โดยไม่จ่ายค่าชดเชยจึงรับฟังไม่ได้

ส่วนกรณีการละเลยและฝ่าฝืนคำสั่งผู้บังคับบัญชาของนางสุวรรณ อยู่นันท์ ผู้กล่าวหาที่โจทก์อ้างว่า ไม่ได้ไปบันทึกเทปเปิดตัวนักร้องใหม่ ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์นั้น การตัดสินใจคัดเลือกประเด็นข่าวและการจัดส่งทีมข่าวไปทำข่าวย่อมเป็นดุลยพินิจที่อิสระของผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านข่าวโดยปราศจากการแทรกแซงจากผู้หนึ่งผู้ใด

ดังนั้น การที่โจทก์มอบหมายหรือสั่งการใ้นางสุวรรณไปทำข่าวหนึ่งข่าวใด จึงเป็นการมอบหมายที่ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ย่อมเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบ นางสุวรรณไม่ต้องปฏิบัติ โจทก์จะอ้างเหตุผลดังกล่าวเลิกจ้างนางสุวรรณมิได้

ผู้กล่าวหาทั้งยี่สิบเอ็ดคนถูกเลิกจ้างตั้งแต่วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2544 โดยผู้กล่าวหาบางคนถูกเลิกจ้างภายหลังจากได้รับเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่สามัญครั้งแรกใ้เป็นกรรมการสหภาพแรงงาน และผู้กล่าวหาบางคนถูกเลิกจ้างในฐานะที่เป็นสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวี โดยการดำเนินกิจกรรมสหภาพแรงงานของผู้กล่าวหาเป็นไปในลักษณะเปิดเผย ปากกานเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์รายวันบางฉบับและผู้กล่าวหาได้นำสืบถึงการแสดงออกและการกระทำในลักษณะอันไม่พึงประสงค์ใ้มีการจัดตั้งสหภาพแรงงานของโจทก์

จึงมีเหตุผลเชื่อได้ว่าโจทก์เลิกจ้างผู้กล่าวหา รวมยี่สิบเอ็ดคนเนื่องจากเป็นสมาชิกและหรือเป็นกรรมการสหภาพแรงงาน

การกระทำของโจทก์จึงเป็นการกระทำอันไม่เป็นธรรม ตามมาตรา 121 แห่งพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 ในกรณีนี้ นายปวิติผู้กล่าวหาได้ร้องเรียนกรณีแก้ไขเปลี่ยนแปลงระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงานเมื่อวันที่ 31 มกราคม 2544 พนักงานตรวจแรงงาน สำนักสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน พื้นที่จตุจักรได้แจ้งใ้โจทก์ทราบเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 และเชิญมาชี้แจงข้อเท็จจริงเมื่อวันที่ 9 และ 31 มีนาคม 2544 ซึ่งโจทก์ได้เลิกจ้างผู้กล่าวหาทั้งหมดแล้วตั้งแต่วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2544

จึงมีเหตุผลควรเชื่อได้ว่า โจทก์ไม่ได้เลิกจ้างผู้กล่าวหาเนื่องจากการร้องเรียนและให้หลักฐานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน ในส่วนที่เกี่ยวกับการเตรียมการยื่นข้อเรียกร้อง แม้ผู้กล่าวหาจะได้ดำเนินการในขั้นตอนของการเตรียมการเพื่อยื่นข้อเรียกร้อง แต่ก็ไม่มีเหตุให้หน้าเชื่อได้ว่าโจทก์ไม่พอใจและเลิกจ้างผู้กล่าวหาเพราะเหตุดังกล่าว

ระเบียบของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ที่โจทก์อ้างเป็นระเบียบที่ออกไว้เป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการทำงาน มิใช่เป็นกฎหมายที่เป็นข้อห้ามหรือต้องกระทำโดยเด็ดขาด พยานให้ถ้อยคำต่อคณะอนุกรรมการแรงงานสัมพันธ์เนื่องจากข้อเท็จจริงที่จะให้ถ้อยคำ เป็นพยานที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของการทำงานทั่วไป ไม่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่โจทก์อ้างเลิกจ้างผู้กล่าวหาทั้งที่ยืนยันโดยตรง

ข้อเท็จจริงที่ได้จากถ้อยคำพยานแต่ละคนไม่ได้เกิดจากชักจูงหรือรับส่งข้อมูลซึ่งกันและกัน ไม่ถือเป็นการผิดระเบียบ จำเลยทั้งสิบสองรับฟังพยานเอกสารต่างๆโดยสุจริตตามหน้าที่ ไม่ได้ทำให้โจทก์เสียหาย จำเลยและคณะอนุกรรมการแรงงานสัมพันธ์เปิดโอกาสให้โจทก์และคู่กรณีแสดงเหตุผลและนำพยานหลักฐานทั้งปวงที่เป็นประโยชน์แก่ฝ่ายตนเข้าสืบ การพิจารณาชี้ขาดของจำเลยทั้งสิบสองจึงชอบด้วยระเบียบคำสั่งและชอบด้วยกฎหมาย ไม่มีเหตุที่โจทก์จะขอให้เพิกถอนคำสั่งของจำเลยตามฟ้อง ขอให้ยกฟ้อง

นายวิศาล ดิลกวณิช กับพวกรวมยี่สิบเอ็ดคนยื่นคำร้องขอเข้าเป็นจำเลยร่วมศาลอนุญาตโดยให้เรียกว่าจำเลยร่วมที่ 1 ถึงที่ 21

จำเลยร่วมทั้งยี่สิบเอ็ดให้การว่า คำสั่งคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ตามฟ้องถูกต้องชอบด้วยข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายแล้ว ไม่มีเหตุที่โจทก์จะขอให้ศาลเพิกถอนในส่วนที่เกี่ยวกับการกำหนดประเด็นข้อพิพาทของจำเลย พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ดังที่โจทก์กล่าวอ้าง

จำเลยใช้อำนาจพิจารณาตามบทบัญญัติที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว จำเลยไม่จำเป็นต้องนำบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 84 ถึง 105 มาใช้เพราะกรณีเป็นเรื่องการพิจารณาคดีแรงงานตามกฎหมายแรงงาน

จำเลยใช้ดุลพินิจรับฟังข้อเท็จจริงชอบแล้ว เนื่องจากอาศัยหลักความสมบูรณ์ในการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน นับแต่การรับสมัครสมาชิก การรับรองการดำเนินงานของผู้ริเริ่มก่อการ การประชุมสามัญครั้งแรก ซึ่งถือได้ว่าสมาชิกภาพของจำเลยร่วมทุกคนสมบูรณ์ในขณะที่โจทก์เลิกจ้างจำเลยร่วม

โจทก์สามารถนำเสนอพยานหลักฐานรวม 162 อันดับ รวมเอกสาร 1,064 หน้า เพียงพอที่จะแสดงให้เห็นเจตนาและข้อเท็จจริงของโจทก์ การพิจารณาข้อพิพาทแรงงานเป็นการใช้ระบบไต่สวนเพื่อหาข้อเท็จจริง จึงไม่อาจนำหลักเกณฑ์ในระบบกล่าวหามาใช้

การจัดตั้งสหภาพแรงงานของจำเลยร่วมเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของสื่อมวลชน โจทก์ติดตามอย่างใกล้ชิดและให้ความสำคัญมากกว่าการแทรกแซงการทำชาวของจำเลยร่วม ถือเป็นเหตุจูงใจในการเลิกจ้างโดยตรงเนื่องจากผู้บริหารของโจทก์ไม่สนับสนุนการจัดตั้งสหภาพแรงงานของลูกจ้าง

การดำเนินงานและการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานอยู่ในสายตาของตัวแทนโจทก์ จึงเป็นไปได้ที่โจทก์จะไม่รู้ข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ ข้ออ้างของโจทก์ที่ว่าเลิกจ้างจำเลยร่วมสิบสี่คนเพื่อไม่ให้โจทก์ต้องขาดทุนอีก รับฟังได้ยากเพราะสาเหตุหลักของการขาดทุนมิได้อยู่ที่การจ้างพนักงานมากเกินไป

จำเลยร่วมมีความประสงค์จะกลับเข้าทำงาน การขัดแย้งทางความคิดที่ไม่ถูกต้องของผู้บริหารบางคนไม่ใช่เรื่องที่จะทำให้จำเลยร่วมทำงานกับโจทก์ไม่ได้ คำสั่งของจำเลยที่ให้รับจำเลยร่วมกลับเข้าทำงานชอบด้วยกฎหมายและเป็นธรรม

จำเลยร่วมสมควรได้รับค่าเสียหายตามอัตราค่าจ้างสุดท้าย เพราะยังมีความเสียหายอย่างอื่นที่จำเลยร่วมต้องได้รับเช่น ความก้าวหน้าในการทำงาน เสียโอกาสในการเพิ่มทักษะในการทำงาน การสั่งให้โจทก์จ่ายค่าเสียหายแก่จำเลยร่วมถูกต้องแล้ว

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พุทธศักราช 2540 มาตรา 41 มีเจตนารมณ์ป้องกันการดำเนินงานของจำเลยร่วมในฐานะลูกจ้างโจทก์และจำเลยร่วมได้ใช้สิทธิในขอบเขตของจรรยาบรรณแล้ว แต่โจทก์ไม่พยายามยอมรับสิทธิของลูกจ้างในเรื่องนี้

จำเลยร่วมจึงได้พยายามก่อตั้งสหภาพแรงงานเพื่อปกป้องสิทธิในการทำงานอันเกี่ยวข้องกับสภาพการจ้าง คำสั่งของจำเลยเป็นการปกป้องสิทธิของลูกจ้างที่ชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญขอให้ยกฟ้อง

ศาลแรงงานกลางพิจารณาแล้วพิพากษายกฟ้อง

โจทก์อุทธรณ์ต่อศาลฎีกา

ศาลฎีกาแผนกคดีแรงงานตรวจสำนวนประชุมปรึกษาแล้ว ที่โจทก์อุทธรณ์ว่าโจทก์ฟ้องกล่าวหาจำเลยทั้งสิบสองซึ่งเป็นคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ไม่มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดว่าการกระทำของโจทก์ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 41

การที่ศาลแรงงานกลางมิได้พิพากษาตามข้อกล่าวหาของโจทก์จึงเป็นการมิชอบนั้น เห็นว่า จำเลยทั้งสิบสองมีคำวินิจฉัยในการกรณีที่ว่า โจทก์เลิกจ้างจำเลยที่ 21 โดยอ้างเหตุว่า จำเลยที่ 21 โดยอ้างเหตุผลว่า จำเลยที่ 21 มิได้ไปบันทึกการเปิดตัวนักร้องใหม่ ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์เป็นการละเลยต่อหน้าที่ และฝ่าฝืนคำสั่งผู้บังคับบัญชา ซึ่งจำเลยทั้งสิบสองเห็นว่า การตัดสินใจคัดเลือกประเด็นข่าวและการจัดส่งทีมข่าวไปทำข่าว ย่อมเป็นดุลพินิจที่อิสระของผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านข่าวโดยปราศจากการแทรกแซงจากผู้หนึ่งผู้ใด ฉะนั้น การที่โจทก์มอบหมายหรือสั่งการให้จำเลยร่วมที่ 21 ไปทำข่าวใดข่าวหนึ่งจึงเป็นการมอบหมายขัดแย้งต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ย่อมเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบ จำเลยร่วมที่ 21 หากต้องปฏิบัติตามด้วยไม่ โจทก์จึงไม่สามารถอ้างเป็นสาเหตุเลิกจ้างจำเลยร่วมที่ 21 ได้ นั่น เป็นเพียงจำเลยทั้งสิบสองอ้างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาเป็นเหตุผลในการวินิจฉัยว่าคำสั่งผู้บังคับบัญชาของจำเลยร่วมที่ 21 ที่ให้จำเลยร่วมที่ 21 ไปทำข่าวเรื่องการเปิดตัวนักร้องใหม่เป็นคำสั่งที่ไม่ชอบ ซึ่งจำเลยร่วมที่ 21 ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามคำสั่ง ศาลแรงงานกลางไม่จำเป็นต้องพิพากษาว่าจำเลยทั้งสิบสองมีอำนาจวินิจฉัยในกรณีดังกล่าวหรือไม่

ที่โจทก์อุทธรณ์ว่า ตามคำแถลงรับของจำเลยร่วมและจากพยานหลักฐานในคดีนี้และตามเหตุผลที่โจทก์อ้างในอุทธรณ์รับฟังข้อเท็จจริงได้ว่า

โจทก์เลิกจ้างจำเลยร่วมทั้งหมดเพราะเหตุออกแถลงการณ์เมื่อวันที่ 3 มกราคม 2544 กล่าวหาว่าโจทก์แทรกแซงการทำงานของฝ่ายข่าว ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหายก็ดี ตามหลักฐานทะเบียนสหภาพแรงงาน ใบเสร็จรับเงินค่าสมาชิกและเหตุผลที่โจทก์ยกขึ้นอ้าง ข้อเท็จจริง รับฟังได้ว่า ในขณะโจทก์เลิกจ้าง จำเลยร่วมที่ 17 และที่ 20 นั้นข้อเท็จจริงยังไม่ได้ความแน่ชัดว่าจำเลยร่วมดังกล่าวเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานแล้วหรือไม่ เห็นว่า คดีนี้ศาลแรงงานกลางพิจารณาพยานหลักฐานของโจทก์ จำเลยและจำเลยร่วมแล้ววินิจฉัยและรับฟังข้อเท็จจริงว่าจำเลยร่วมมีพยานเอกสารซึ่งเป็นสำเนามติที่ประชุมใหญ่สามัญครั้งแรกสหภาพแรงงานไอทีวี ใบสมัครสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวี ใบเสร็จรับเงินค่าสมาชิกของจำเลยร่วมทั้งหมดมาแสดงต่อคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ ซึ่งตามเอกสารดังกล่าวมีข้อความระบุยืนยันให้เห็นว่า จำเลยร่วมทั้งหมดเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวีและจำเลยร่วมที่ 1 ถึง 9 ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการสหภาพแรงงานไอทีวีในการประชุมใหญ่สามัญครั้งแรกเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2544

คำให้การของจำเลยร่วมดังกล่าวเมื่อรับฟังประกอบกับเอกสารที่น่าเชื่อถือและเหตุผลเพียงพอที่จะรับฟังได้ยุติว่าในขณะที่ถูกโจทก์เลิกจ้างเมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2544 จำเลยร่วมทั้งหมดมีสถานะเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานและจำเลยร่วมที่ 1 ถึงที่ 9 เป็นกรรมการสหภาพแรงงานไอทีวี

ในส่วนที่เกี่ยวข้องข้ออ้างของโจทก์ที่อ้างว่าเลิกจ้างจำเลยร่วมบางส่วนเพราะการออกแถลงการณ์เมื่อวันที่ 3 มกราคม 2544 ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหายนั้น ได้ความว่าเมื่อวันที่ 8 มกราคม 2544 ผู้บริการของโจทก์ได้จัดประชุมพนักงานฝ่ายข่าวซึ่งรวมถึงจำเลยร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวคัดค้านการแทรกแซงการทำงานของฝ่ายข่าว

ในที่ประชุมมีการเสนอให้จัดตั้งคณะกรรมการกลาง เพื่อดูแลคอยให้เกิดเป็นธรรมในการเสนอข่าว มีการเสนอซื้อนักวิชาการและบุคคลภายนอกที่นำเชื่อถือ เช่นนายโสภณ สุภาพงษ์ นายแพทย์ประเวศ วสี บรรยายาของการประชุมเป็นไปด้วยดีจึงน่าจะเชื่อว่าโจทก์ไม่ได้ตั้งใจดำเนินการลงโทษจำเลยร่วมกับพวกเกี่ยวกับการออกไปแถลงการณ์เมื่อต้นเดือนมกราคมที่ผ่านมา ทั้งนี้ เนื่องจากทั้งฝ่ายบริหารและพนักงานฝ่ายข่าวสามารถหาทางออกร่วมกันในการแก้ปัญหาความเป็นกลางในการเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีได้แล้ว

การที่โจทก์ดำเนินการตั้งกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงและเลิกจ้างจำเลยร่วมในเวลาต่อมา โดยอ้างเหตุผลว่าจำเลยร่วมเข้าไปเกี่ยวข้องกับ การแถลงการณ์ เกิดขึ้นหลังจากโจทก์รับทราบจำเลยร่วมกับพวกได้จดทะเบียนจัดตั้งสหภาพแรงงานไอทีวีแล้ว **สาเหตุที่แท้จริงของการเลิกจ้างไม่ได้เกิดจากการเคลื่อนไหวคัดค้านการแทรกแซงการทำงานของฝ่ายข่าว เพราะหาข้อยุติกันไปแล้ว แต่เชื่อว่าเกิดขึ้นจากการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานและกรรมการสหภาพแรงงาน** ดังนี้ อุทธรณ์ของโจทก์ดังกล่าวประสงค์ให้ศาลฎีกาฟังข้อเท็จจริงดังที่โจทก์กล่าวอ้างมาอันเป็นการโต้แย้งดุลพินิจในการรับฟังพยานหลักฐานของศาลแรงงานกลาง จึงเป็นการอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงซึ่งต้องห้ามตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณางาน พ.ศ. 2522 มาตรา 54 วรรคหนึ่งศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัย ดังนั้น อุทธรณ์ข้อ 2.6 ซึ่งเป็นอุทธรณ์ที่ต่อเนื่องจากอุทธรณ์ของโจทก์ดังกล่าว จึงเป็นการอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงซึ่งต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ตามบทบัญญัติข้างต้นเช่นกันศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัย

ที่โจทก์อุทธรณ์ว่า ที่ศาลแรงงานกลางวินิจฉัยว่า จำเลยทั้งสิบสองมีอำนาจสั่งให้โจทก์รับจำเลยร่วมทั้งหมดกลับเข้าทำงานและโจทก์จ่ายค่าเสียหายแก่จำเลยร่วมทั้งหมดเท่ากับค่าจ้างอัตราสุดท้ายนับแต่วันเลิกจ้างจนถึงวันรับกลับเข้าทำงานเป็นการไม่ชอบนั้น

ในส่วนที่จำเลยร่วมทั้งสิบสองมีคำสั่งให้โจทก์รับจำเลยร่วมทั้งหมดกลับเข้าทำงาน โจทก์อ้างว่าข้อเท็จจริงในคดีที่จำเลยร่วมทั้งหมดไม่ยอมรับคำสั่งโจทก์ผู้เป็นนายจ้างแสดงให้เห็นชัดเจนว่าจำเลยร่วมกับโจทก์ไม่สามารถทำงานต่อไปได้นั้น ศาลแรงงานกลางวินิจฉัยในกรณีนี้ว่า คำสั่งจำเลยทั้งสิบสองให้นายจ้างรับลูกจ้างกลับเข้าทำงานตามเดิมย่อมแสดงให้เห็นได้ว่าจำเลยทั้งสิบสองได้พิจารณาพยานหลักฐานที่ทั้งสองฝ่ายนำสืบแล้วเห็นว่าลูกจ้างและนายจ้างยังคงสามารถทำงานร่วมกันต่อไปได้ จึงได้ออกคำสั่งเช่นนั้นไป เป็นการใช้ดุลพินิจของจำเลยทั้งสิบสองใน

คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ตามอำนาจหน้าที่ตามที่จำเป็นและเหมาะสมแล้ว

ดังนี้แสดงว่าศาลแรงงานกลางใช้ดุลพินิจเห็นชอบด้วยกับคำสั่งของจำเลยทั้งสองที่ให้โจทก์รับจำเลยร่วมทั้งหมดกลับเข้าทำงาน อุทธรณ์โจทก์ในส่วนนี้จึงเป็นอุทธรณ์ที่ได้แย้งดุลพินิจของศาลแรงงานกลาง ถือว่าเป็นอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงซึ่งต้องห้ามตามพระราชบัญญัติจัดตั้ง ศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 มาตรา 54 วรรคหนึ่ง ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัย

ส่วนที่โจทก์อ้างว่าเมื่อจำเลยทั้งสองสั่งให้โจทก์รับจำเลยร่วมทั้งหมดกลับเข้าทำงานแล้วจำเลยทั้งสองย่อมไม่มีอำนาจสั่งให้โจทก์จ่าย ค่าเสียหายแก่จำเลยร่วมทั้งหมดเท่ากับค่าจ้างอัตราสุดท้ายนับแต่วันเลิกจ้างจนถึงวันรับกลับเข้าทำงานอีกนั้น เห็นว่าเมื่อจำเลยทั้งสองวินิจฉัยชี้ขาด ว่าคำสั่งของโจทก์ที่ให้เลิกจ้างจำเลยร่วมทั้งหมดเป็นการกระทำที่ไม่เป็นธรรมตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 มาตรา 121 แล้ว จำเลย ทั้งสองย่อมมีอำนาจสั่งให้โจทก์รับจำเลยร่วมทั้งหมดกลับเข้าทำงานและชดใช้ค่าเสียหายโดยใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายเท่ากับค่าจ้างอัตราสุดท้าย นับแต่วันเลิกจ้างจนถึงวันรับกลับเข้าทำงานตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.2518 มาตรา 41 (4) ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวได้จำกัดว่าคณะกรรมการ แรงงานสัมพันธ์จะมีคำสั่งได้เพียงอย่างเดียวหนึ่ง เพราะข้อความตอนท้ายของบทบัญญัติดังกล่าวให้อำนาจคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์สั่งให้ ผู้ฝ่าฝืนปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามใดอย่างหนึ่งได้ตามที่เห็นสมควร

คำสั่งจำเลยทั้งสองดังกล่าวจึงชอบด้วยกฎหมาย อุทธรณ์ในส่วนนี้ของโจทก์ฟังไม่ขึ้นเช่นกัน

พิพากษายืน.

นายวิรัช หิรัญจุพิวงศ์

นางอรพินท์ เศรษฐมานิต

นายหัสดี ไกรทองสุข

จากหนังสือพิมพ์ กรุงเทพธุรกิจ ฉบับวันพุธที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2549

ความหมายของเสรีภาพ : 3 ปีการต่อสู้ คดีหมิ่นชินคอร์ปฯ กรณีศึกษาการปิดปากภาคสังคม

เรื่อง > สุภิญญา กลางณรงค์ คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ (คปส.)

“There are freedom of expression but no freedom after expression”

“เราอาจจะมีเสรีภาพในการแสดงออก แต่เสรีภาพนั้นจะหมดไปหลังจากเราใช้เสรีภาพนั้น”

ผู้เขียนเพิ่งรู้ถึงความหมายของเสรีภาพก็เมื่อตนเองต้องเผชิญวิบากกรรมจากการใช้สิทธิเสรีภาพแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสาธารณะจากกรณีชินคอร์ปฯนี้เอง แม้ว่าการต่อสู้ครั้งนี้ไม่ถึงกับต้องทรมาน บาดเจ็บ ล้มตาย หรือถูกข่มขู่รุนแรง เหมือนกับคนรุ่นก่อนหน้าที่ต้องเผชิญความรุนแรงจากการทำงานผ่านสื่อสารมวลชนก็ตาม

หว่า การถูกดำเนินคดีทางกฎหมาย ขึ้นโรงขึ้นศาล และเผชิญแรงกดดันมาสามปีเต็ม ทำให้ผู้เขียนเข้าใจแล้วว่า ทำไม สิทธิเสรีภาพ ถึงเป็น ลมหายใจของมนุษย์และสังคมประชาธิปไตย และ ทำไมสิทธิเสรีภาพ ถึงช่วยเร่งเร้าจิตวิญญาณอิสระเติบโตแบ่งบานได้

เพราะถ้าเราต้องอยู่วังวนของความกลัวแล้ว เราจะกักขังเสรีภาพไว้ด้วยตัวของเราเอง ท้ายที่สุด เสรีภาพที่เราโยนหาคือเสรีภาพที่ปราศจากความกลัว เสรีภาพที่ได้ยืนหยัดในสิ่งที่เชื่อมั่น และเสรีภาพใน

การพูด เพื่อสิ่งที่เป็นสาธารณะ

มีคนเคยล้อผู้เขียนเล่นๆ ว่า แค่โดนฟ้องก็โชคดีแล้ว ดีกว่าโดนข่ม หรือโดนฆ่า!

ผู้เขียนคิดในใจว่า เออจริง แต่คิดอีกที ถ้าเราคิดว่าถูกฟ้องร้องดีกว่าถูกข่มฆ่า นั้นแสดงว่า

เรากำลังอยู่ในสังคมแห่งความหวาดกลัวและความเสี่ยง ใช่หรือไม่ คือวันดีคืนดี ถ้าไม่ถูกฟ้องก็อาจถูกข่ม เช่นนั้นหรือ เพราะในความเป็นจริง ถ้าเราเป็นชาวบ้านที่ไม่ชื่อเสียงเรียงนามในพื้นที่

สาธารณะแต่ทำงานในชุมชนแล้วยืนหยัดต่อสู้กับความไม่ถูกต้อง ก็อาจถูกข่มฆ่าได้ง่ายกว่า เหมือนที่นักต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชน ทั้งหลายถูกทรมานและทำร้ายชีวิตหลายกรณี

ทั้งนี้สุดท้ายมาตรการตอบโต้กับคนที่ต่อกรกับอำนาจรัฐหรือทุนนั้นต่างระดับกัน อยู่ที่สถานะคนเหล่านั้นว่าเป็นใคร และเขาหรือเธอแสดงออกซึ่งความคิดเห็น เข้มขันจริงจังมากขนาดไหน เช่นถ้าเป็นนักวิชาการที่ออกมาแสดงความคิดเห็นวิจารณ์อำนาจรัฐ อาจเจอการตอบโต้กลับในเชิงการทำลายความน่าเชื่อถือ ถ้าเป็นเอ็นจีโออาจเจอการฟ้องร้องดำเนินคดีทางกฎหมาย ถ้าเป็นชาวบ้านก็เสี่ยงกับการถูกข่ม ฆ่า และทรมาน เป็นต้น

กรณีของผู้เขียน เพียงแค่การนำเสนอข้อเท็จจริง และแสดงความคิดเห็นพื้นฐานในเรื่องการเมือง ธุรกิจ และผลประโยชน์สาธารณะยังถูกฟ้องร้องดำเนินคดีถึงขั้นติดคุกไม่เกินสองปี และ เรียกร้องค่าเสียหายในทางแพ่งได้ถึง 400 ล้านบาท แม้ในความเป็นจริง ยังไม่มีคนต้องถูกจำคุกหรือถูกปรับเป็นจำนวนมหาศาลเช่นนั้น แต่การที่สังคมเปิดช่องให้ผู้ที่มีอำนาจรัฐและอำนาจทุน สามารถดำเนินคดีอย่างไรก็ได้กับสื่อมวลชนและพลเมือง ย่อมเป็นอุปสรรคสำคัญในการสกัดกั้นสิทธิเสรีภาพในการ สื่อสารที่จะช่วยปลดปล่อยสังคมไทยไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยอย่างได้แท้จริง

เพราะถ้าเรายังไม่มีหลักการพื้นฐานที่จะรับประกันเสรีภาพในการพูด (อย่างเป็นอิสระและปราศจากความหวาดกลัวแล้ว) เราจะมีหลักประกันสำหรับสิทธิเสรีภาพในเรื่องที่ใหญ่ขึ้นกว่านี้ได้อย่างไร

แม้ประเทศไทยถือว่ามียุทธศาสตร์ภาพในการแสดงความคิดเห็นของสื่อและพลเมืองมากกว่าหลายพื้นที่ในโลกแต่เราสามารถพัฒนาไปได้ไกลกว่านี้ ถ้าเรายกระดับวัฒนธรรมในการแสดงออก แสดงความคิดเห็น และการวิพากษ์วิจารณ์ บุคคล องค์กร หรือสถาบันสาธารณะที่ส่งผล กระทบต่อประชาชนได้อย่างเปิดเผยตรงไปตรงมามากขึ้นแล้วไม่ต้องเผชิญกับความเสี่ยงในการถูกตอบโต้ หรือดำเนินคดีทางกฎหมายจากผู้มีอำนาจเหล่านั้น

เพราะการตกเป็นจำเลย เท่ากับการที่เสรีภาพถูกจับไปเป็นตัวประกัน แม้สุดท้ายอาจจะชนะคดีความในชั้นศาล แต่เสรีภาพที่ถูกจับเป็นตัวประกัน อาจถูกบีบคั้นจนสะบักสะบอม จนเสียศูนย์ไปเลยก็ได้

สำคัญที่สุดคือ ผลกระทบที่ก่อให้เกิดบรรยากาศแห่งความกลัว กังวล ลังเล ส่งผลให้คนอื่น ๆ ชะงักงันและขาดความมั่นใจในการใช้เสรีภาพต่อ กลายเป็นปฏิกิริยาของความเย็นยะเยือก (chilling effects) ซึ่งนำไปสู่การควบคุมตนเอง (Self-censorship) หรือการกลั่นกรอง งดเว้น การพูด การเขียน เรื่องการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาได้

ย้อนกลับไปเมื่อวันที่ 29-30 มีนาคม พ.ศ. 2546 ผู้เขียนได้นำเสนอรายงานเรื่อง **“ระบบการสื่อสารภายใต้อาณาจักรชินคอร์ปฯ ผลประโยชน์ทับซ้อนที่มีอาจปฏิเสธ”** ในงานเวทีสภาประชาชนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้พูดถึงธุรกิจเครือชินคอร์ปฯ ว่าเป็นเจ้าของสัมปทานกิจการสื่อสารในประเทศครบวงจร ทั้งโทรศัพท์ เคลื่อนที่ (AIS) สถานีโทรทัศน์ระดับชาติ (ไอทีวี) ดาวเทียมของชาติทุกดวง (ไทยคม 1-3 และไอพีสตาร์) ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตรายใหญ่ (CS-Loxinfo) อีกทั้งการประกอบธุรกิจโทรคมนาคมในประเทศเพื่อนบ้านแถบสุวรรณภูมิทั้งหมด

ข้อสำคัญคือผลการประกอบการมีรายได้เพิ่มขึ้นเป็นสามเท่าตัว จากปี พ.ศ.2544 ถึง 2545 โดยเฉพาะเมื่อธุรกิจมีความเกี่ยวกับการเมืองผ่านตัวผู้นำครอบครัวและผู้นำประเทศแล้วด้วยนั้น ปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อน จึงมีอันตรายเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าของปัญหาการผูกขาดครอบงำระบบการสื่อสารที่ย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน

ช่วงต้นปี พ.ศ.2546 การพุ่งเป้าไปที่การตรวจสอบ บริษัทชินคอร์ปฯ โดยตรงยังเป็นเรื่องที่มีคนพูดถึงไม่มากนักเพราะยังอยู่ในช่วงที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรได้รับคะแนนนิยมสูง ดังนั้นแม้ว่า รายงานชิ้นนี้ของผู้เขียนจะเป็นเพียงการนำเสนอจากข้อมูลพื้นฐานที่ได้มาจากเอกสารและเว็บไซต์ของบริษัทชินคอร์ปเอง (www.shincorp.com) บวกกับการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงวิชาการและแสดงความคิดเห็นในฐานะประชาชนแต่ก็ส่งผลให้งานชิ้นนี้เป็นเรื่องใหญ่ขึ้นมาได้หลังจากที่ผู้สื่อข่าวของหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ได้ย้อนไปหยิบประเด็นดังกล่าวขึ้นมาเสนออีกครั้งในวันที่ 15 กรกฎาคม 2546 ซึ่งเป็นวาระครบรอบ 5 ปีของพรรคไทยรักไทย นักข่าวไทยโพสต์โทรศัพท์มาสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เขียนในเรื่องความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างบริษัทชินคอร์ปกับพรรคไทยรักไทยและตัวนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร แล้วพาดหัวข่าวหน้าหนึ่งของวันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ.2546 ว่า

**“เอ็นจีโอ ประจาน 5 ปี ไทยรักไทย
ชินคอร์ปราย”** พร้อมด้วยเนื้อหาข่าวซึ่ง
ส่วนใหญ่อ้างอิงจากรายงานที่เคยนำเสนอแล้ว
ในเวทีสภาประชาชน เน้นเรื่องการทำธุรกิจ
สื่อสารครบวงจร ผลกำไรที่เพิ่มสูงขึ้น การ
เกื้อหนุนระหว่างธุรกิจกับการเมือง และผล
กระทบต่อประโยชน์สาธารณะและสิทธิ
เสรีภาพของประชาชน

จนกระทั่งวันหนึ่ง จึงได้รับหมายศาล
ฟ้องคดีอาญา ระบุว่าตนเองได้ตกเป็นจำเลย
ที่ 1 ในคดีหมิ่นประมาทโดยมีจำเลยที่
2-4 คือหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์และ
บรรณาธิการทั้งสามคน จนนำไปสู่การไต่
สวนมูลฟ้องซึ่งศาลได้ประทับรับฟ้องในเดือนมิถุนายน พ.ศ.2547 จึงได้มีการประกัน
ตัวเพื่อสู้คดี ในระหว่างนั้น เราได้รับหมายศาลฟ้องซ้ำในคดีแพ่งเรียกค่าเสียหาย
เป็นจำนวนเงิน 400 ล้านบาท ซึ่งส่งผลให้คดีหมิ่นประมาทครั้งนี้กลายเป็นที่สนใจ
ของสาธารณชนทั้งในและนอกประเทศ เกินความคาดหมาย

แรงหนุนจากนานาชาติ : บททดสอบเพื่อสิทธิเสรีภาพ

คงเพราะหลักการเรื่อง เสรีภาพในการแสดงออก (Freedom of
Expression) ซึ่งรวมถึงเสรีภาพสื่อ (Free Press) เสรีภาพในการพูด (Free
speech) และสิทธิในการสื่อสาร (Right to communicate) เป็นหลักการ
พื้นฐานสำคัญของหลักการสิทธิมนุษยชนและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
แบบตะวันตกจึงทำให้คดีหมิ่นประมาทชินคอร์ปฯ กลายเป็นเรื่องที่ต้องถกเถียงกัน
ให้ความสนใจอย่างมากมาย ด้วย 3 เหตุผลคือ

1. โจทก์หรือผู้ฟ้อง ถือเป็นผู้มีอำนาจและ
อิทธิพลทางธุรกิจมาก การที่ ชินคอร์ป ซึ่ง
ถือเป็นบริษัทใหญ่มากในประเทศไทย
ตัดสินใจฟ้องเช่นนี้ ย่อมทำให้คดีมีนัยยะ
สำคัญ
2. การฟ้องคดีหมิ่นประมาททางอาญาและการ
ฟ้องแพ่งถึง 400 ล้าน ในคดีนี้ถือเป็น
คดีแรกๆ ทางการเมืองที่เรียกร้องมูลค่า
ความเสียหายอย่างเกินความจริง กลายเป็น
กรณีศึกษาว่าจะเป็นแนวโน้มที่เมืองไทย
จะวิธีการฟ้องทางแพ่ง เพื่อปิดปากสื่อ หรือ
ทำให้ล้มละลาย เช่น ปวกฏการณ์ในประเทศ
สิงคโปร์
3. จำเลยหรือผู้ถูกฟ้อง คือ สุกัญญา กลางณรงค์
และหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ ถือว่าเป็นสื่อ
ขนาดเล็ก และเป็นเพียงบุคคลในองค์กร
พัฒนาเอกชน ไม่ใช่ชนการเมือง หรือนัก
ธุรกิจ คู่กรณี จึงทำให้เกิดความสนใจของ
นานาชาติพุ่งมาที่สุกัญญาและไทยโพสต์ว่า
ทำไมชินคอร์ป ถึงได้ตัดสินใจฟ้องร้อง
ครั้งนี้
4. ข้อความที่หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ลงบท
สัมภาษณ์สุกัญญา กลางณรงค์เรื่องปัญหา
ผลประโยชน์ทับซ้อนนั้นถือเป็นประเด็นใหญ่
ที่อยู่ในความสนใจของสาธารณชนในขณะนั้น

“ไม่ว่าพรรคการเมืองใดจะเป็นรัฐบาล แต่กฎหมาย
พื้นฐานด้านสิทธิเสรีภาพ ควรถูกปรับแก้ไขสอดคล้องกับ
รัฐธรรมนูญและกติกาสากล”

เมื่อคดีนี้เป็นที่สนใจของต่างชาติมากจึงทำให้เวลาในชีวิตหมดไปกับการพูดคุย สนทนากับผู้สื่อข่าวต่างประเทศที่มาสัมภาษณ์เรื่องแทบทุกสำนัก และมีกำหนดการเดินทางไปพูดคุยเรื่องคดีในต่างประเทศเดือนเว้นเดือนในช่วงปี พ.ศ.2547 และมีองค์กรต่างๆเข้ามาเกี่ยวข้องจำนวนมากทั้งการสนับสนุนงบประมาณ การให้คำปรึกษาทางกฎหมาย กลไกด้านสิทธิมนุษยชนต่าง เช่น Asian Human Rights Commission (AHRC), International Federation of Journalists (IFJ), South East Asian Press Alliance (SEAPA), Reporter Without Borders (RSF), Article 19, Open Society Foundation (OSF), Committee to Protect Journalists (CPJ) และ World Association for Christian Communication (WACC) ซึ่งมีบทบาทอย่างมากในการทำงานรณรงค์เรื่องคดีนี้ได้รับดับสากลโดยใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางในการเผยแพร่รณรงค์ให้คดีนี้เป็นที่รู้จักในระดับสากลโดยเฉพาะในแวดวงสิทธิมนุษยชนและสื่อสารมวลชน

องค์กร WACC ได้ทำการรณรงค์ล่ารายชื่อให้คนทั่วโลกเรียกร้องให้ชินคอร์ปถอนฟ้องคดีนี้โดยมีการรณรงค์ให้มีการส่งจดหมาย โทรสารและอีเมลไปยังบริษัทชินคอร์ปฯ เพื่อเป็นการกดดันจาก

นานาชาติ อีกทั้งองค์กรส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะตรงกันเรื่องการปรับปรุงกฎหมายหมิ่นประมาทในสังคมไทยโดยเฉพาะกฎหมายที่ขัดกับหลักการเรื่องเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เช่นข้อเสนอของ Article 19 8nv

1. ควรยกเลิกบทบัญญัติทั้งหมดของประมวลกฎหมายอาญาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการหมิ่นประมาท
2. ในกรณีที่กฎหมายดังกล่าวไม่ได้รับการยกเลิก ควรลดโทษให้เหมาะสมต่อความเสียหายที่เกิด โดยเฉพาะการยกเลิกการลงโทษจำคุก
3. บุคคลไม่ควรมีความรับผิดชอบจากการหมิ่นประมาทจากการกล่าวความจริง กล่าวคือ การกล่าวความจริงไม่ควรถือเป็นการหมิ่นประมาท
4. ในกรณีที่มีการฟ้องร้องคดีหมิ่นประมาทเกี่ยวกับประเด็นสาธารณะ ภาระในการพิสูจน์ (burden of proof) นั้นควรเป็นของผู้ฟ้องร้อง
5. กฎหมายหมิ่นประมาทควรแยกระหว่างการแสดงความคิดเห็นและการกล่าวถึงข้อเท็จจริง การแสดงความเห็นไม่ควรเป็นเหตุให้เกิดการฟ้องร้อง หรืออย่างน้อยที่สุดการแสดงความเห็นควรได้รับการคุ้มครองที่มากขึ้น
6. กฎหมายหมิ่นประมาทควรให้การยกเว้นต่อการตีพิมพ์โดยสมเหตุสมผล (reasonable publication) การใช้หลักการรับผิดชอบโดยเคร่งครัด (strict liability) ในกรณีที่เกิดข้อผิดพลาดจากการทำงานด้านวิชาชีพสื่อ ไม่เอื้อต่อการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนเพื่อสาธารณะและสิทธิของประชาชนในการรับรู้ข่าวสาร

อย่างไรก็ดีแม้องค์กรด้านสื่อในระดับสากลจะมองว่าการป้องกันปัญหาในระยะยาวในเรื่องการฟ้องร้องหมิ่นประมาทนั้นควรอยู่ที่การปรับแก้ไขกฎหมายในประเทศ แต่ในประเทศไทยเอง แม้ว่าองค์กรวิชาชีพสื่อหรือนักกฎหมายจะมองเห็นว่ากลไกกฎหมายของเรายังไม่ดีพอ แต่ก็ยังไม่มีแรงผลักดันมากพอจากองค์กรวิชาชีพสื่อและภาคประชาสังคมในการรณรงค์ผลักดันให้มีการยกเลิก หรือปรับแก้กฎหมายที่ขัดต่อสิทธิเสรีภาพ

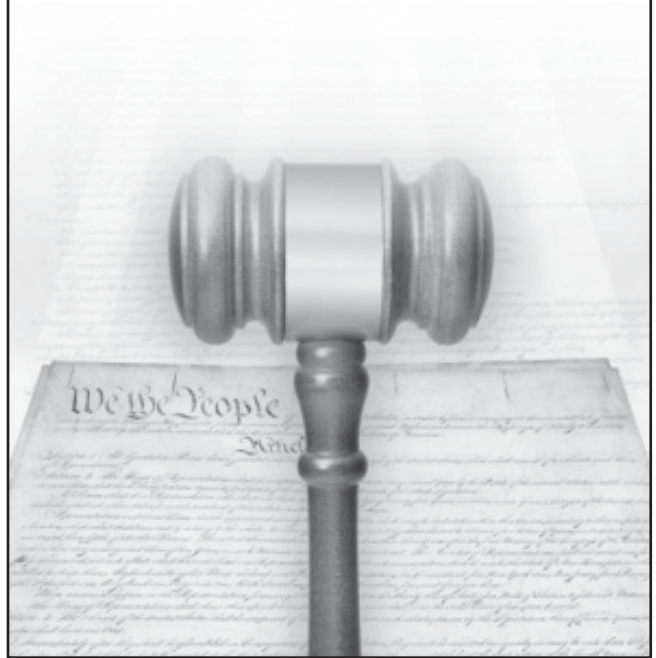
องค์กรส่วนใหญ่มองว่า สถานะ-การณ์ทางการเมือง มีความเกี่ยวข้องมากกว่า เช่นถ้าสภาพการเมืองอยู่ในลักษณะที่มีการตรวจสอบถ่วงดุลเพียงพอ การคุกคามสื่อด้วยกฎหมาย ย่อมไม่เกิดขึ้น แต่การที่สังคมไทยอยู่ภายใต้สิ่งที่เรียกว่าระบอบทักษิณ ซึ่งใช้กลไกทางกฎหมายจำนวนมากมาดำเนินคดีกับสื่อและประชาชน ปัจจุบันแม้ว่าเราจะเห็นสถาบันตุลาการได้ทำหน้าที่ที่ให้ความหวังกับประชาชน แต่ในระยะยาวผู้เขียนยังเห็นว่าถ้าเป็นไปได้เราควรปรับปรุงแก้ไขกติกาหรือกฎหมายด้านดีให้มีความก้าวหน้า และสอดคล้องกับหลักการเรื่องสิทธิเสรีภาพมากขึ้น อย่างน้อยก็เพื่อหาแนวทางไม่ให้ผู้มีอำนาจรัฐหรืออำนาจทุนใช้อำนาจพร่ำเพรื่อในการใช้กฎหมายฟ้องร้องสื่อและประชาชน

ซึ่งประเด็นนี้เป็นวาระหลักที่องค์กรสิทธิมนุษยชนและองค์กรสื่อในระดับสากลมุ่งหวังให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยโดยมุ่งเน้นการรณรงค์ผ่านคดีชินคอร์ปฯ ด้วยความคิดว่าคดีชินคอร์ปจะเป็นกรณีทดสอบที่จะสร้างบรรทัดฐานในการแสดงความเห็นในเมืองไทยถ้าจำเลยเป็นผู้ชนะในคดี แต่ถ้าจำเลยเป็นผู้แพ้จะได้นำไปสู่เรื่องการตั้งคำถามต่อในการรณรงค์แก้ไขกฎหมายหมิ่นประมาทต่อไป

แต่สำหรับในเมืองไทยแล้ว แม้สื่อมวลชนและสาธารณชนจะให้ความสนใจและสนับสนุนการต่อสู้คดีชินคอร์ปฯ ก่อนข้างมาก แต่เป็นเพราะประเด็นเรื่องเสรีภาพสื่อถูกคุกคามจากสิ่งที่เรียกว่าระบอบทักษิณ และเน้นประเด็นการเมืองเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนเป็นหลักมากกว่าเรื่องต้องการให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายหมิ่นประมาทที่ขัดกับเสรีภาพสื่อ

กล่าวโดยสรุปคือ องค์กรต่างชาติมองว่าไม่ว่าพรรคการเมืองใดจะเป็นรัฐบาล แต่กฎหมายพื้นฐานด้านสิทธิเสรีภาพควรถูกปรับแก้ไขให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและกติกาสากล แต่สำหรับองค์กรสื่อและสาธารณชนในเมืองไทยส่วนใหญ่มองว่า ถ้าระบอบทักษิณถูกล้มล้างไป สื่อมวลชนและประชาชนจะได้รับสิทธิเสรีภาพกลับคืนมา การกลั่นแกล้งด้วยการใช้กฎหมายหมิ่นประมาทฟ้องร้องจะไม่เกิดขึ้นพร่ำเพรื่อเหมือนกับสิ่งที่เกิดขึ้นในรัฐบาลนี้ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วทั้งสองส่วนต้องไปด้วยกัน

แม้ว่าศาลจะตัดสินให้เราได้รับชัยชนะในคดีนี้ หรือคดีอื่นๆ ในลักษณะนี้ แต่ถ้าจะดียิ่งขึ้นถ้าเราจะมีการปรับปรุงกติกาเพื่อแก้ไขปัญหแบบนี้ไม่ให้เกิดขึ้นได้ง่ายๆ อีกในระยะยาว

รู้ในศาล: กรอบแห่งกฎหมาย

คนที่เคยขึ้นศาลย่อมรู้ว่า กฎ กติกา มารยาท ระเบียบปฏิบัติ นั้นมีมากมายอย่างไรบ้าง ซึ่งก็ทำให้เราเกร็งแล้วตั้งแต่ก้าวเท้าเข้าไปในศาล และนั่งลงในห้องพิจารณาคดี โดยเฉพาะในฐานะจำเลย เวลาที่ต้องยื่นขึ้นรายงานตัว หรือเมื่อพูดเอ่ยพาดพิงในฐานะ จำเลยที่ 1 หรือ ตอนต้นต้นต้นมาก คือ การต้องไปนั่งในคอกพยาน เพื่อเบิกความในชั้นศาล แต่ตอนสำคัญที่สุดคือขณะยื่นขอเข้าแจ้งฟังคำพิพากษาในท้ายที่สุด

การต่อสู้คดีครั้งนี้ มีบุคลากร และ เอกสารที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ทั้งทีมทนาย ทีมงาน พยาน และสื่อมวลชน ผู้สังเกตการณ์คดีทั้งหมด เริ่มต้นตั้งแต่การประกันตัวที่ต้องให้หลักทรัพย์ถึงสองแสนบาท แต่โชคดีที่ นพ.นิรันดร์ พิทักษ์วัชรระ ได้ใช้ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาช่วยประกันตัวมาได้โดยไม่ต้องจ่ายสตางค์

จากนั้นก็มียทนายชุดใหญ่จากสภานายความนำโดยทนายความที่รับผิดชอบในคดีนี้คือ คุณนคร ชมพูชาติ คุณรัชฎา มนุรัชฎา คุณชัยรัตน์ แสงอรุณ คุณสืบไทย สุริยะลักษณ์ คุณสุรสิทธิ์ เหลืองธัญญา โดยมีที่ปรึกษาคือคุณสมชาย หอมลออ ส่วนพยานนั้นมีทั้งหมด คือ

1. รศ.ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ ประธาน คปส./ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. คุณเทพชัย หย่อง ที่ปรึกษาสมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย / บรรณาธิการบริหารเครือเนชั่น
3. ดร.สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
4. คุณหญิง ดร.อัมพร มีสุข คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประธานมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม
5. คุณชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี เลขาธิการ สภาการหนังสือพิมพ์

6. คุณต่อพงษ์ เสลานนท์ โฆษก สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย / กรรมการ คปส.
  7. คุณกวี จงกิจถาวร บรรณาธิการเครือเนชั่น
  8. ศ.ดร.ผาสุก พงษ์ไพจิตร อาจารย์ประจำคณะ เศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
  9. คุณรสนา โตสิตระกูล เลขาธิการ มูลนิธิสุขภาพไทย
  10. Mr.Shawn W.Crispin, นักหนังสือพิมพ์อิสระ และ ตัวแทน Committee to Protect Journalists (CPJ)
  11. Ms.Kishali Pinto-Jayawardena, ทนายความด้าน สิทธิมนุษยชนชาวศรีลังกา
  12. นพ.นิรันดร์ พิทักษ์วัชรระ สมาชิกวุฒิสภา
  13. ดร.เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง สมาชิกวุฒิสภา
  14. ดร.จิรพร วิทยศักดิ์พันธุ์ รองประธาน คปส. / อาจารย์ ประจำคณะการสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
  15. สุธัญญา กลางณรงค์ จำเลยที่ 1 เบิกความในฐานะพยาน ส่วนจำเลยที่ 3-5 คือคุณกรรณิการ์ วิริยะกุล คุณโรจน์ งามแมน และคุณทวีสิน สถิตย์รัตนชีวิน ได้เบิกความในฐานะ พยานจำเลยที่ 2-5 ด้วย ต่อจากการเบิกความของจำเลยที่ 1
- ทั้งนี้มีพยานชาวต่างประเทศอีก 3 ท่านคือ
1. Mr. Toby Mendel, จากองค์กร Article 19
  2. Ms.Sheila S.Coronel จากองค์กร The Phillipines Center for Investigative Journalism (PCIJ)
  3. Mr.Nick Chessman จากองค์กร Asian Human Rights Commission (AHRC)
- ซึ่งได้เดินทางมาถึงห้องพิจารณาคดีแล้วแต่ต้องเดินทาง กลับประเทศตนเองเพราะไม่ได้เบิกความ เนื่องจากทางทนาย ชินคอร์ปฯ อ้างเหตุว่าทางทนายจำเลยของเราแจ้งกะทันหันจึง

ไม่มีเวลาจัดหาล่ามแปลภาษาได้

โดยภาพรวมการสืบพยานในชั้นศาลได้มีการเตรียมประเด็น เป็นพยานเอกสารและพยานบุคคลแบ่งได้เป็น 6 ประเด็นคือ

1. คปส. และ สุธัญญา คือใคร มีแรงจูงใจอย่างไร
2. สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นตามรัฐธรรมนูญ และ กติกาสากลระหว่างประเทศ
3. แนวคิดเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนและการคอร์รัปชันทาง นโยบาย
4. สายสัมพันธ์และการเกื้อหนุนระหว่างธุรกิจกับการเมือง
5. ระบอบทักษิณ กับธุรกิจด้านโทรคมนาคม และสื่อสารมวลชน
6. กรณีตัวอย่างเรื่องการเกื้อหนุนเชิงนโยบาย และปัญหา ผลประโยชน์ทับซ้อนกรณีธุรกิจของชินคอร์ป
7. ข้อมูลพื้นฐานของชินคอร์ปฯ การประกอบการ ผลกำไร และ ความเกี่ยวพันกับการเมือง เป็นต้น

โดยหัวใจสำคัญที่สุดที่ทีมงานทนายความ ยึดเป็นแนวทาง ในการสู้คดีคือ

1. พิสูจน์เจตนาจำเลยว่าสุจริตไม่คิดร้าย และใช้เสรีภาพในการ พูดตามกรอบกฎหมาย
2. พิสูจน์ข้อเท็จจริงที่จำเลยพูดให้ได้มากที่สุด เน้นย้ำเรื่องการ พุดบนหลักการทางวิชาการ มิใช่การกล่าวหาลอยๆ
3. พิสูจน์ว่าสิ่งที่พูด ไม่ใช่เรื่องส่วนตัว แต่เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้อง ต่อสาธารณะ
4. พิสูจน์ว่า โจทก์ คือบริษัทชินคอร์ปฯ ไม่ได้เป็นผู้เสียหาย จากการพูดครั้งนี้ ในทางตรงกันข้ามบริษัทมีผลกำไรและ ประสบความสำเร็จมากขึ้นในช่วงเวลาหลังจากที่จำเลย พูดเรื่องนี้

การเตรียมข้อมูลเพื่อสู้คดีในศาล มีการทำงาน ประชุม ถกเถียงกันค่อนข้างหนักและเครียดมาก มีความขัดแย้งและความเห็นที่แตกต่างกันก็หลายครั้ง เช่น

1. ลำดับการเบิกพยานจะเป็นใครก่อนหลังให้เนื้อหาสอดคล้องกัน
  2. ใครจะเป็นพยานบ้าง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักวิชาการ สื่อมวลชน และเอ็นจีโอ มีข้อเสนอให้นำนักการเมืองฝ่ายค้าน หรือนักธุรกิจที่เสียประโยชน์จาก ระเบิดทักษิณมาเบิกความแต่มีข้อคัดค้านว่าไม่เหมาะสม
  3. การเบิกความพยานชาวต่างประเทศ จะมีผลเสียหรือผลดีมากไปกว่ากัน
  4. การเบิกความพยานที่มีประเด็นใกล้เคียงหรือซ้ำกันจะหลีกเลี่ยงอย่างไร
  5. จะเตรียมประเด็นซักค้านของทนายฝ่ายชินคอร์ป อย่างไร เป็นต้น
- กำหนดการการสืบพยานคือ กรกฎาคม ' ตุลาคม พ.ศ.2549

จำนวนครั้งทั้งหมด 23 ครั้ง บางสัปดาห์สืบพยานติดต่อกันตั้งแต่วันอังคารถึงวันศุกร์

จากนั้นวันหนึ่งหรือสองอาทิตย์เพื่อเตรียมการและนัดซักซ้อมกับพยานคนต่อไป

เรียกได้ว่า ช่วง 7-8 เดือนก่อนสืบพยานนั้น แทบไม่ต้องทำอะไรอย่างอื่น ใช้สมาธิมุ่งไปที่เรื่องคดีนี้เป็นหลัก ใช้ชีวิตที่ศาลจนคุ้นเคยกับกับข้าวในโรงอาหารที่นั่น รวมทั้งต้องทำงานกับทีมทนาย จนเกือบจะเบื่อกันไปเลยทีเดียว เวลาที่เหลือจากขึ้นศาล เตรียมพยาน ต่างแล้ว คือเวลาของการพูดคุยกับสื่อมวลชนในประเทศ ต่างประเทศ และองค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้อง อย่างต่อเนื่อง

เรียกได้ว่า ระยะเวลากว่า 2-3 ปี ไม่มีเช้าวันไหนที่ตื่นขึ้นมาแล้วก่อนจะหลับตานอนลงจะไม่ได้พูดเรื่องคดี โดยเฉพาะระยะ 4-5 เดือนช่วงขึ้นศาลนั้นหายใจเข้าหายใจออกเป็นเรื่องคดีแทบจะ 24 ชั่วโมง ความเครียดทับถมสะสมมากเข้าโดยไม่รู้ตัว ออกอาการเป็นโรคปวดหัวไมเกรน เกร็งไปตามเนื้อตัวร่างกาย หัวใจเต้นถี่แรง

โดยเฉพาะวันที่ต้องไปศาล จะต้องสวดมนต์ไหว้พระก่อนนอนและตอนเช้ายาวกว่าปกติ

ในระหว่างที่ต้องนั่งฟังการเบิกความของคนอื่นตั้งแต่เวลา 9.00-12.00 พักกลางวัน แล้วต่อจาก 13.30 -16.30 โดยที่พูดอะไรไม่ได้เลยต้องฟังอย่างเดียวเป็นระยะเวลากว่า 4 เดือน ผู้เขียนใช้วิธีสูดลมหายใจยาว สบตากับผู้คนในห้องที่มาฟังให้กำลังใจ และใช้วิธีกำหนดบัพัตไว้เสมอ เพื่อผ่อนคลายความกังวล ความตื่นตันออกไป

ช่วงเวลาในศาล เป็นช่วงเวลาที่ทุกฝ่ายเหนื่อย เครียด อ่อนล้า และอึดอัด แต่ทุกคนต่างคิดว่านั่นคือหน้าที่และสิ่งที่ต้องเป็นไป การต่อสู้ในศาลนั้นดุเดือด แหยมคม เชือดเฉือนทีเดียว ทุกคำพูดที่ศาลจดบันทึกลงไปจะอยู่ในสำนวนที่จะนำไปสู่การวินิจฉัยว่าเราผิดหรือไม่ เป็นสิ่งสำคัญของการต่อสู้คดีทีเดียว สิ่งที่เรารู้สึกข้างนอกจนเป็นที่เข้าใจแล้ว แต่ถ้าไม่ได้พูดในชั้นศาล หรือไม่ได้บันทึกแล้ว ย่อมไม่มีผลต่อรูปคดี

ขณะที่ผู้เขียนคิดว่า คดีนี้เป็นที่รู้จักมาก ส่วนสถานะตนเองทั้งด้านการศึกษาและการทำงานนั้นก็ถือว่าได้รับการยอมรับจากสังคมมากระดับหนึ่ง แต่ด้วยความที่ทนายความต้องการให้เกิดความมั่นใจจึงต้องพิสูจน์ให้ศาลท่านได้เห็นว่าผู้เขียนมีสถานะทางวิชาการในการพูดเรื่องนี้ด้วยเพื่อทำให้การพูดของผู้เขียนมีน้ำหนักมากขึ้นในความคิดของทนาย

ดังนั้นในการต่อสู้เพื่อพิสูจน์คดีนี้ ผู้เขียนมีพยาน 15 คนซึ่งมีสถานะเป็นดอกเตอร์ทางวิชาการถึง 7 คน ถือว่าเป็นต้นทุนทางความรู้จำนวนไม่น้อยเลยสำหรับการพิสูจน์สิทธิและเสรีภาพในการพูดครั้งหนึ่งในชีวิตของเรา

ส่วนเวลาอยู่นอกศาล แน่แน่นอนที่สุดว่า เราเกร็งที่จะพูดเรื่องแบบนี้ในที่สาธารณะ ลังเลที่จะแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมากับนักข่าว เพราะถูกเตือนมาว่า ระวังจะเป็นการหมิ่นศาล หรือ ถูกฟ้องซ้ำ อีกทั้งเวลาไปร่วมวงเสวนากับใครที่มักจะโดนแซวว่า พูดแล้วต้องระวังหน่อย ไม่งั้นจะโดนฟ้องเหมือนคุณสุริยา พังแล้วรู้สึกขำๆแต่ก็เศร้าเหมือนกัน ถ้ากรณีของเราส่งผลทำให้ผู้คนจำนวนหนึ่งต้องเกร็งในการพูดของตนเอง

คดีชินคอร์ป: คดีของสาธารณชน

แม้ในช่วงปีแรก คดีชินคอร์ป กับ สฤัญญา กลางณรงค์และไทยโพสต์ จะเป็นที่สนใจในต่างประเทศมากกว่าแต่หลังจากที่เราถูกฟ้องในคดีแพ่งซ้ำ ทำให้กระแสความสนใจของคนไทยเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งรัฐบาลทักษิณเริ่มประสพกับวิกฤติศรัทธาในเรื่องปัญหาการคอร์รัปชันอันเนื่องมาจากการมีผลประโยชน์ทับซ้อนในกลาญกรณีที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจชินคอร์ปฯ ซึ่งได้รับการเปิดเผยจากสื่อมวลชนมากขึ้นเรื่อยๆ ในช่วงปี พ.ศ. 2548 ซึ่งเป็นช่วงที่มีการพิจารณาคดีในชั้นศาล คดีนี้จึงกลายเป็นคดีสาธารณะที่กลุ่มต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น เห็นได้ชัดที่สุดคือ เงินที่ใช้ในการสู้คดี ทั้งหมดได้มาจากการบริจาคของสาธารณชน ดังนั้น

1. เงินกองทุนก้อนแรก ได้รับการบริจาคจาก Committee to Protect Journalists (CPJ) ที่นิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา จำนวนประมาณ 400,000 บาท ซึ่งได้ใช้เป็นเงินกันถุงในการรณรงค์รับบริจาคต่อ
2. ในเดือนมีนาคม พ.ศ.2548 เครือข่ายองค์กรภาคประชาชนในเมืองไทย ได้มีการจัดงาน Tea Talk สนใจให้คนกล้าเพื่อระดมทุนในการสู้คดี ซึ่งได้รับเงินบริจาคจากสาธารณชนเป็นจำนวน 1,229,093.67 บาท (ยอดเงินถึง พฤศจิกายน 2548) ซึ่งแบ่งเป็นค่าใช้จ่ายและค่าตอบแทนทีมงาน ทนายความ และค่าใช้จ่ายในการเตรียมเอกสาร รับรองพยาน ประสานงาน และรณรงค์ กล่าวคือเงินทั้งหมดในการสู้คดีในส่วนของจำเลยที่หนึ่งนั้น เป็นเงินของสาธารณชนในเมืองไทยเป็นส่วนใหญ่ ทำให้คดีนี้จึงเป็นคดีที่สาธารณชนมีส่วนร่วมโดยตรง

กรณีนี้ทำให้เกิดแนวคิดต่อมาเรื่องการต้องมีกองทุนในการสนับสนุนการต่อสู้คดีของสื่อขนาดเล็ก หรือ ภาคประชาชนที่ถูกฟ้องร้องในคดีสิทธิเสรีภาพต่อไป เพื่อเป็นหลักประกันในการต่อสู้ เพราะเมื่อมีกองทุนก็ทำให้การทำงานราบรื่น สะดวกและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะทีมนักกฎหมาย หรือทนายความ ซึ่งเบื้องต้นคดีนี้เป็นคดีที่อยู่ในความดูแลของสหภาพทนายความ เราไม่ได้จ้างทนายเอกชน ดังนั้นทนายที่ทำคดีจึงทำงานในรูปแบบอาสาสมัคร หรือไม่ได้รับค่าตอบแทน แต่เมื่อมีกองทุนสนับสนุนการทำงานของทนาย ที่ครอบคลุมค่าใช้จ่ายเรื่องอุปกรณ์สำนักงาน การเดินทาง การสื่อสาร เป็นต้น

เมื่อคดีเป็นคดีสาธารณะ การตัดสินใจทุกครั้งจึงมาจากการฟังเสียง กลุ่มองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรวมถึงกระแสจากสาธารณะด้วย โดยเฉพาะช่วงสำคัญที่สุดของการตัดสินใจคือ

1. การตัดสินใจว่าจะสู้คดี หรือ เจริญยอมความ หลังจากได้ปรึกษาองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจึงได้ข้อสรุปว่า เราจะสู้คดีนี้จนถึงที่สุด และจะไม่ยอมให้มีการเจรจาประนีประนอมยอมความใดๆ ทั้งสิ้น เว้นแต่ว่าฝ่ายโจทก์จะถอนฟ้องไปเองโดยไม่มีเงื่อนไข ซึ่งตลอดระยะเวลาสามปี เราก็ไม่เคยมีการเจรจากับทางซินคอร์ปฯ แม้แต่ครั้งเดียว จะเจอกันก็แต่ในห้องพิจารณาคดีที่ศาลอาญา เท่านั้น
2. การตัดสินใจว่าจะขอเสนอการถอนฟ้องของซินคอร์ปฯ หรือไม่หลังจากการสืบพยานเสร็จสิ้นและอีกเพียงเดือนเดียวจะมีคำพิพากษา ระหว่างยอมให้ถอนฟ้อง กับ รอคำพิพากษา จะตัดสินใจอย่างไร ครั้งนั้นผู้เขียนไม่ได้ตัดสินใจด้วยตัวเองล้วนๆ แต่เอามติของ คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ (คปส.) มติจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง มติจากสาธารณชนที่ได้มีการสอบถามผ่านสื่อมวลชน เป็นต้น โดยมีข้อสรุปคือเราไม่รับข้อเสนอการถอนฟ้องและขอฟังคำพิพากษา แม้ว่าในวันนัดฟังคำพิพากษา ทางซินคอร์ปฯ ได้มีการขอถอนฟ้องอีกครั้งต่อหน้าศาลก็ตาม

ครั้งนี้เป็นการตัดสินใจครั้งยิ่งใหญ่ของผู้เขียนและบรรณาธิการทั้งสามท่านของหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ คือคุณกรรณิการ์ วิริยะกุล คุณโรจน์ งามแมน และ คุณทวีสิน สถิตยรัตน์ชิน ซึ่งเราต้องให้การต่อศาลด้วยกันอย่างพร้อมเพรียง ว่า เราคัดค้านการขอถอนฟ้องของโจทก์ และขอฟังคำพิพากษา ท่ามกลางผู้ร่วมสังเกตการณ์ร่วมร้อยคนที่นั่งฟังผลการตัดสินอยู่ในห้อง 704 ซึ่งเป็นห้องที่ใหญ่ที่สุดของศาลอาญา

เมื่อศาลอ่านคำพิพากษาจบลง เสียงปรบมือก็กึกก้อง ดังกังวานในห้องที่เงียบสงัด

คนจำนวนมากเข้ามาแสดงความยินดี ต่อจากนั้น ทั้งที่รู้จักและไม่รู้จัก เจอหลายคนที่ยื่นมาก บอกว่าเฝ้าติดตามคดีนี้มาตลอด พอชนะก็รู้สึกดีใจมาก ด้วยเหตุปัจจัยหลายประการจึงทำให้คดีนี้กลายเป็นคดีสาธารณะที่ผู้คนมีอารมณ์ความรู้สึกร่วมไปด้วย เหตุสำคัญนอกเหนือจากเป็นเรื่องของสิทธิเสรีภาพสื่อ หรือเรื่องการต่อต้านระบอบทักษิณและพวกพ้องแล้ว การต่อสู้ในครั้งนี้เป็นคู่ต่อสู้ระหว่างอำนาจใหญ่ๆ กับ เรา-ประชาชนซึ่งไม่มีอำนาจใดๆ เลย ช่างว่ามันห่างกันมาก ถือว่าเป็นคู่ต่อสู้ที่ไม่สมน้ำสมเนื้อ จึงทำให้คนส่วนใหญ่รู้สึกถึงการกลั่นแกล้ง

เมื่อเราเอาชนะยักษ์ใหญ่ได้ ในความรู้สึกของความเป็นมนุษย์ของคนส่วนใหญ่ที่ติดตามจึงกลายเป็นความรู้สึกสะใจและมีความหวังกับสิ่งที่เรียกว่าความยุติธรรม

ความหมายของเสรีภาพ

แม้สุดท้ายเราจะต่อสู้จนชนะคดีครั้งนี้ แต่มันก็เป็นชัยชนะบนความพ่ายแพ้ระดับหนึ่ง นั่นคือ บรรยากาศแห่งความกลัว ความถดถอยของสิทธิเสรีภาพ และหลายๆอย่างที่เราต้องสูญเสียหรือสละว่ให้กับการต่อสู้ครั้งนี้ อย่างที่ไม่อาจเรียกคืนว่า เช่น น้ำตา เวลา ความเครียด ความกดดัน ความกลัว ความกังวลและอีกสารพัด เมื่อเราชนะคดีเราเป็นอิสระ ได้พิสูจน์ตนเองว่าบริสุทธิ์ในทางกฎหมาย ก็คือเสมอตัว แต่ส่วนฝ่ายโจทก์ที่เป็นคนฟ้องก็ไม่ร้องรับผิดชอบอะไร ชนะก็ได้ ชัยชนะ ส่วนแพ้ก็ไม่สูญเสียอะไร ถ้าเราจะเรียกร้องสิ่งใดก็ต้องต้องฟ้องกลับ ซึ่งต้องใช้เวลา เงิน และ กระบวนการต่อสู้ทางกฎหมาย ซึ่งสุดท้ายเราก็ไม่มีว่าจะนำไปสู่อะไร ทางที่ดีที่สุดของเรื่องแบบนี้ คือ เราไม่ควรจะถูกฟ้อง ตั้งแต่แรกแล้ว

อย่างไรก็ดี บทเรียนการต่อสู้ในคดี และคำพิพากษาที่ออกมา ก็ถือว่าคุ้มค่าแล้วสำหรับผู้เขียน

บทเรียนการต่อสู้ที่เราได้พิสูจน์ตนเองว่า

1. เสรีภาพ คือสิ่งที่เราเชื่อมั่น และ เราก็ได้พิสูจน์มันโดยมีเดิมพันคือเสรีภาพของเราเอง เพราะถ้าเราไม่เชื่อมั่นในสิ่งที่เราคิด พูด หรือ ทำแล้ว เราจะทำงานรณรงค์เพื่อสิทธิเสรีภาพต่อไปได้อย่างไร
2. การต่อสู้ครั้งนี้ แม้เราจะมีเวลากว้างช่อนอยู่สักๆ เพราะเรารู้สึกกับคนมีอำนาจ แต่เราได้พิสูจน์ให้เขาเห็นแล้วว่า “เราไม่กลัวคุณ” ไม่มีแม้แต่ครั้งเดียวที่เราคิดจะขอโทษในสิ่งที่ทำ เพราะเชื่อมั่นว่าเรามีสิทธิ์ และเราไม่ผิด ไม่มีแม้แต่ครั้งเดียวที่เราจะขอเจรจาเพื่อยอมความคดี แน่แน่นอนจุดยืนในเรื่องนี้ไม่ได้เกิดขึ้นเพราะความเข้มแข็งของผู้เขียน แต่ เพราะแรงสนับสนุนทั้งหมด และความร่วมมือของการทำงานร่วมกัน ส่งผลให้ยืนหยัดจุดยืนได้อย่างมั่นคง
3. ความจริง เพราะเราเชื่อมั่นในความจริง เราจึงไม่เคยปฏิเสธว่า เราไม่ได้พูดสิ่งนั้น ไม่ว่าสุดท้ายสิ่งที่เราพูดจะถูกตัดสินว่าผิดหรือถูกก็ตาม แต่เราพร้อมจะยอมรับความจริงอย่างไม่มีเงื่อนไข แม้สุดท้ายจะถูกตัดสินติดคุกก็ไม่ใช่ไร การมีท่าทีแข็งกร้าวเช่นนี้ในบางครั้งมันก็ให้เกิดแรงกดดันกลับมาที่ตนเองและครอบครัวกลายเป็นคนที่ดูดีอึดั้น แต่ในสถานการณ์เช่นนั้น เหมือนเราคิดว่าไม่มีทางเลือกอื่น นอกจากการต้องเดินหน้าสู้อย่างเดียว ก็ไม่รู้ว่ามีมันจะ ถูกต้องหรือดีแล้วจริงหรือไม่ก็ตาม

อย่างไรก็ดีมันเป็นบทเรียนที่คุ้มค่า และทำให้ชีวิตผู้เขียนแข็งแกร่งขึ้น สำหรับบรรทัดฐานเรื่องเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นนั้น คำพิพากษาในคดีนี้ได้ให้หลักประกันสำคัญไว้ว่า สื่อหนังสือพิมพ์เช่นไทยโพสต์ และ องค์กรภาคประชาชน เช่น คปส. มีสิทธิ์ตรวจสอบวิพากษ์วิจารณ์บุคคลและองค์กรต่างๆ ได้โดยสุจริตใจ เพื่อประโยชน์ของสาธารณะและบรรษัทเอกชนเช่นชินคอร์ปฯ นั้นถือเป็นนิติบุคคลสาธารณะที่พึงถูกตรวจสอบได้

“การต่อสู้ในครั้งนี้เป็นคู่ต่อสู้ระหว่าง
อำนาจใหญ่ๆ กับ เราประชาชน
ซึ่งไม่มีอำนาจใดๆ เลย
ช่องว่างมันห่างกันมาก
ถือว่าเป็นคู่ต่อสู้
ที่ไม่สมน้ำสมเนื้อ”

“ข้อเท็จจริงจึงฟังได้ว่า บริษัทโจทก์และบริษัทในเครือ ต่างเป็นนิติบุคคลที่เป็นสาธารณะ ซึ่งวิสัยของประชาชนทั่วไปย่อมสามารถตรวจสอบ ให้ความสำคัญ เพื่อใช้เป็นพื้นฐานประกอบดุลยพินิจในการลงทุน อีกทั้งบริษัทโจทก์ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับคลื่นความถี่ วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคม ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 40 วรรคหนึ่ง ถือว่าเป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ”

“ข้อความที่จำเลยที่ ๑ ให้ชำนัน เป็นการตีความเพื่อประโยชน์สาธารณะ อันเป็นวิสัยของประชาชนพึงกระทำได้ ดังนั้นเมื่อปรากฏว่าข้อความที่จำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๕ นำไปลงพิมพ์โฆษณา มีข้อความตรงกับที่จำเลยที่ ๑ ให้ข่าวทุกประการ มิได้มีการเสริมปรุงแต่งให้ผิดแผกไปจากข้อความเดิม ย่อมชี้ให้เห็นว่าจำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๕ กระทำไปโดยสุจริต มิได้มุ่งประสงค์จะใส่ความบริษัทโจทก์ โดยประการที่น่าจะทำให้บริษัทโจทก์เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง จำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๕ จึงไม่มีความผิดตามฟ้อง”

เสรีภาพมีความหมายทั้งในตัวของมันเอง ต่อสังคม และต่อประชาธิปไตย จึงมีคุณค่าและราคาที่เราสามัญชนคนธรรมดาต้องลงทุนและจ่ายเพื่อแลกมาเสมอ ผู้เขียนเชื่อว่าคนเราจะคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไรก็ได้ จะวิพากษ์วิจารณ์ ใส่กันแค่ไหนก็ได้ ตราบเท่าที่เรายังแค่แสดงความคิดเห็นและแสดงตามกรอบของสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองโดยไม่ใช้ความรุนแรงใส่กันแล้ว เราย่อมกระทำได้

ถ้าคนในสังคมมีความอดทนอดกลั้น ต่อคนที่คิดเห็น ต่างกันได้มากเท่าไร โดยเฉพาะผู้ที่อำนาจมากๆ สามารถอดทนอดกลั้นต่อคนที่วิพากษ์วิจารณ์ได้ โดยไม่ตอบโต้กลับอย่างเกินขอบเขตเช่น ใช้กฎหมายหรือความรุนแรงเป็นเครื่องมือแต่ใช้การโต้แย้งข้อมูลและความคิดเห็นกลับไปในพื้นที่สาธารณะที่รัฐเองก็ควบคุม ครอบครองอยู่

เราก็จะมีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้นเท่านั้น และคงไม่ต้องมีคนที่ต้องสังเวทเวลา ความคิด จิตวิญญาณ เพื่อยืนหยัดเสรีภาพของตนเองและสังคมอีก

กรณีนี้ ถ้าชินคอร์ปฯ เพียงแค่แถลงข่าวตอบโต้สิ่งที่ผู้เขียนพูดและไทยโพสต์ตีพิมพ์แทนการฟ้องร้อง ที่ทำให้เรื่องยืดเยื้อยาวนาน ช่มชู้ญเสรีภาพการแสดงออก บรรยายกาศในสังคมไทยก็คงดีขึ้นและผู้เขียนคงไม่ต้องผ่านร้อนผ่านหนาวจนทำให้ชีวิตต้องเสียศูนย์ไป

แต่เรื่องมันก็ผ่านไปแล้ว ขอเพียงบทเรียนในคดีนี้ทำให้ชินคอร์ปฯ และผู้มีอำนาจทุนทั้งหลายได้คิดและยับยั้งชั่งใจมากขึ้นเวลาจะฟ้องใครอีกก็ทั้งได้ตระหนักว่าสุดท้ายแล้วไม่มีใครได้ประโยชน์จากเกมแบบนี้

ขอเพียงแค่นี้ เสรีภาพของผู้เขียนก็คงมีความหมายคุ้มค่าสมราคาแล้ว ☺

จากหนังสือพิมพ์ ข่าวสด

AD ITV
(เต็มหน้า ขาวดำ)

วิพากกรรมวิทยุชุมชน สื่อประชาชนตามรัฐธรรมนูญที่ถูกโอบไปกิน กรณีศึกษาสิทธิการสื่อสารของประชาชน

เรื่อง > นันทพร เตชะประเสริฐสกุล มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม (มอส.)

“วิทยุชุมชน ดอกผลการปฏิรูปสื่อภาคประชาชนเพื่อการปฏิรูปการเมืองตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน พ.ศ. 2540..ที่ปรากฏเป็นรูปธรรมที่สุด ณ วันนี้กำลังตกอยู่ในห้วงวิกฤต สถานการณ์แย่งชิงคลื่นความถี่ ส่งผลให้วิทยุชุมชนเสมือนอยู่บนทางสามแพร่ง

เส้นทางสื่อของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน กำลังถูกสั่นคลอนทั้งจากนโยบายของภาครัฐ การแทรกแซงของทุน และพรรคการเมือง นับเป็นจุดเปลี่ยนผ่านสำคัญที่ทำลายขบวนปฏิรูปสื่อภาคประชาชนในสังคมไทยว่า จะสามารถปกครองรักษาวิทยุชุมชนไว้ให้เป็นช่องทางการสื่อสารภาคประชาชนอย่างแท้จริงได้อย่างไร”

ยุทธการกลืนสื่อภาคประชาชน

เริ่มตั้งแต่ปลายปี 2547 หลังกรมประชาสัมพันธ์ประกาศขึ้นทะเบียนวิทยุชุมชน และอนุญาตให้วิทยุชุมชนมีโฆษณาได้ ต่อเนื่องเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน สงครามแย่งชิงคลื่นความถี่ได้ทวีความรุนแรงขึ้นทุกขณะ ปรากฏการณ์ “เครื่องเสียงอาจเสียคลื่น” เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและแพร่กระจายไปทั่วทุกแห่ง หากสถานีใดเครื่องส่งเสียงและต้องมีการหยุดออกอากาศ เมื่อกลับมาคลื่นเดิมอาจไม่อยู่หรืออีกต่อไปแล้ว มีการใช้คลื่นความถี่ซ้ำหรือเลขคลื่นใกล้เคียงกันมากๆ และดัดแปลงกำลังส่งกันสุดฤทธิ์เพื่อให้ได้มาซึ่งสถานีวิทยุ สุดท้ายสถานีไหนที่สายป่านสั้น มีเงินในการซื้อเครื่องและตั้งเสาสูงน้อยกว่าก็ไปไม่รอด และล้มหายตายจากไปในที่สุด เป็นเหตุการณ์ที่ปรากฏจนเป็นเรื่องปกติ

สถานการณ์ความวุ่นวายไร้ระเบียบที่เกิดขึ้น สะท้อนภาพการควบคุมและแทรกแซงสื่อภาคประชาชนรูปแบบใหม่ที่แนบเนียนและแยบยลกว่าเดิม จากแรกเริ่มที่รัฐควบคุมโดยตรงผ่านการใช้อำนาจสั่งปิดและปราบปราม เปลี่ยนเป็นการใช้ทุนแทรกแซง โดยรัฐหนุนช่วยการกลืนกินวิทยุชุมชนโดยทางอ้อม ด้วยการออกนโยบายการให้สิทธิโฆษณาในวิทยุชุมชนได้ ทั้งที่ในความเป็นจริง พ.ร.บ. องค์การจัดสรรคลื่นความถี่ฯ พ.ศ. 2543 ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า ภาคประชาชนที่ดำเนินการวิทยุชุมชน ต้องดำเนินการเพื่อตอบสนองความต้องการด้านการสื่อสารผ่านสื่อที่หลากหลายของชุมชน และต้องไม่ดำเนินการเพื่อการแสวงหากำไร แสวงหาประโยชน์ในทางธุรกิจ

จัดระเบียบวิทยุชุมชนรอบแรก แก้ปัญหาคลื่นการบินหรือแก้ปัญหากวนใจรัฐบาล

ในช่วงต้นถึงช่วงกลางปี 2548 เกิดกระแสการจัดระเบียบวิทยุชุมชน โดยอ้างเรื่องเทคนิคว่าคลื่นวิทยุชุมชนรบกวนคลื่นวิทยุโทรทัศน์หลัก และคลื่นวิทยุการบิน แต่มีการวิเคราะห์กันว่า สาเหตุแท้จริง คือการเกิดวิทยุชุมชนกระทบกับรายได้ของวิทยุคลื่นหลัก และเหตุผลแฝงอีกประการหนึ่งคือ ต้องการควบคุมสถานีที่วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล ซึ่งหากย้อนกลับไปดูจะพบว่า กระแสการจัดระเบียบวิทยุชุมชนเกิดขึ้นครั้งแรกๆ เมื่อวิทยุชุมชนคนรักประชาธิปไตย เอฟเอ็ม 92.25 เมกกะเฮิร์ตซ์ ซึ่งวิพากษ์วิจารณ์กรณีซีทีเอ็กซ์ และนำเสนอข่าวการตรวจสอบการทุจริตในประเด็นต่างๆ อย่างต่อเนื่อง อันเป็นเหตุที่นำไปสู่การข่มขู่ คุกคาม และการจัดระเบียบวิทยุชุมชนในเวลาต่อมา

หน่วยงานที่เข้ามามีบทบาทในการจัดระเบียบวิทยุชุมชนในฟากของภาครัฐที่ผ่านมา คือ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (สปน.), คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.), กรมประชาสัมพันธ์ (กปส.) และคณะกรรมการกิจการ (กมธ.) การสื่อสารและโทรคมนาคม สภาผู้แทนราษฎร

เริ่มจาก กมธ. การสื่อสารและโทรคมนาคม สภาผู้แทนราษฎร ที่เสนอทางแก้ปัญหาวิทยุชุมชนที่รบกวนคลื่นหลักและคลื่นการบิน 4 ประการ คือ 1) ให้ กปส. และ กทช. ร่วมกันตรวจสอบและดำเนินการกับสถานีที่ติดตั้งอุปกรณ์ไม่ได้มาตรฐาน ไม่อยู่ในหลักการ 30-30-15 และห้ามไม่ให้วิทยุชุมชนติดตั้งสถานีทวนสัญญาณพร้อมอุปกรณ์พ่วงอย่างต่อเนื่องอื่นๆ 2) ให้ กปส. ทบทวนหรือยกเลิกการอนุญาตให้สถานีวิทยุชุมชนมี

โฆษณาได้ เพราะถือเป็นการประกอบการเชิงธุรกิจซึ่งขัดต่อหลักการวิทยุชุมชน 3) ให้ กปส. ตรวจสอบและอนุญาตให้ดำเนินการกิจการวิทยุชุมชนได้ เฉพาะผู้ประกอบการที่เป็นบุคคลในชุมชน เพื่อประโยชน์ของชุมชนอย่างแท้จริง 4) ให้ กปส. ตรวจสอบคลื่นความถี่วิทยุชุมชนที่รบกวนวิทยุการบินอย่างเคร่งครัด เพื่อความปลอดภัยในกิจการการบิน

ภายหลังการมีข้อเสนอของ กมธ. การสื่อสารและโทรคมนาคม สภาผู้แทนราษฎร สถาบันพัฒนาสื่อภาคประชาชนและสหพันธ์วิทยุชุมชนแห่งชาติ ได้ยื่นหนังสือร้องเรียนต่อรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ให้เร่งแก้ปัญหาวิทยุชุมชน และเรียกร้องให้รัฐเป็นเจ้าของภาพจัดเวทีระดับประเทศ เพื่อฟังความเห็น โดยเฉพาะ กำหนดนิยาม ลักษณะการประกอบการของวิทยุในกลุ่มต่างๆ เนื่องจากข้อกำหนดให้มีโฆษณา ทำให้เกิดความวุ่นวายและการเกิดขึ้นของ วิทยุเล็กๆ ที่ใช้ชื่อว่า วิทยุชุมชน จำนวนมาก

ในเวลาต่อมา กลุ่มผู้ประกอบการวิทยุธุรกิจท้องถิ่นขนาดกลางและขนาดเล็กแบบธุรกิจขนาดเล็กและขนาดย่อม ได้รวมตัวกันเป็น เครือข่ายผู้ประกอบการวิชาชีพวิทยุท้องถิ่นไทย (วทท.) และขอเข้าพบนายสุรนนท์ เวชชาชีวะ รมต. ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ทำความเข้าใจว่า เครือข่ายของ วทท. เกิดขึ้นจากประกาศโครงการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนของกรมประชาสัมพันธ์ ที่ประกาศให้ไปขึ้นทะเบียน หากในเวลาต่อมาจึงได้เข้าใจว่า กลุ่มของตนไม่ใช่วิทยุชุมชน มีลักษณะการประกอบการที่ไม่เข้าข่ายวิทยุชุมชน และไม่สามารถดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่วางไว้

เครือข่ายผู้ประกอบการวิชาชีพวิทยุท้องถิ่นไทย (วทท.) เป็นกลุ่มวิทยุท้องถิ่นและผู้จัดอิสระที่ดำเนินการภายใต้กรอบกำลังส่งไม่เกิน 500 วัตต์ เสาสูงไม่เกิน 60 เมตร รัศมีกระจายเสียงภายในจังหวัด มีโฆษณาธุรกิจและบริการของท้องถิ่น 70 % และพร้อมจะเสียภาษีให้รัฐ และหักรายได้ส่วนหนึ่งสนับสนุนวิทยุชุมชน

ภายหลังการประกาศตัวของ วทท. มีอีกองค์กร คือ สมาคมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น (เครือข่ายวิทยุชุมชนที่เรียกร้องขอให้ให้มีโฆษณา มีสมาชิกทั่วประเทศราว 300 สถานี) ได้จัดประชุมหารือและยื่นข้อเสนอขอผ่อนผันต่อรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี โดยแบ่งเป็น 2 ส่วนย่อย คือ

1. วิทยุชุมชนแบบมีโฆษณา กำลังส่งไม่เกิน 100 วัตต์ เสาสูงไม่เกิน 60 เมตร
2. กลุ่มวิทยุภาคเอกชนที่ประกอบธุรกิจ กำลังส่งไม่เกิน 500 วัตต์ เสาสูงไม่เกิน 60 เมตร

พร้อมกันนี้ ทางกลุ่มได้เรียกร้องให้รัฐเปิดเวทีหารือเพื่อกำหนดมาตรการให้ทดลองการออกอากาศเช่นเดียวกับการณีของ วทท. โดยมีข้อเสนอว่าจะไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมือง พร้อมจะถ่ายทอดรายการนายกทักษิณฯ พบประชาชน, และยอมรับกรอบการควบคุมของ กปส. และประชาสัมพันธ์นโยบายของรัฐบาล ทั้งนี้ เพื่อขอให้วิทยุชุมชนที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายฯ สามารถอยู่รอดได้ อย่างน้อยจนกว่า กสท. จะเกิดมา

กปส. ว่าผิดกฎหมาย / กทช. ให้สั่งระงับ / สปน. ผ่อนผันให้ดำเนินการได้ นโยบายที่ขัดแย้งกันเองของหน่วยงานรัฐ กับความสับสนของวิทยุชุมชน

หลังจากที่กระแสการจัดระเบียบวิทยุชุมชนเริ่มซาลง โดยไม่มีการบอกกล่าวใดๆ อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ก็ได้มีหนังสือถึง ผอ.ปชส. เขต 1-8 และประชาสัมพันธ์จังหวัดทุกจังหวัดทั่วประเทศ ลงวันที่ 10 ส.ค. 2548 ให้ดำเนินการอย่างเข้มงวดกับผู้ดำเนินการส่งวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์โดยผิดกฎหมาย โดยให้แจ้งความสถานีตำรวจ ณ ที่นั้น ดำเนินคดีให้ถึงที่สุด และส่งสำเนาไปแจ้งความให้อธิบดีรับทราบโดยเคร่งครัด ซึ่งในบางจังหวัด ได้มีคำสั่งให้ออกข่าวการจับกุมและปิดวิทยุชุมชนให้มากที่สุด โดยระบุด้วยว่า ให้ถือเป็นการปฏิบัติการจัดวิทยุ

หลังคลื่นระลอกแรกที่โถมเข้ามายังไม่ทันตั้งตัว นาวาวิทยุชุมชนก็ถูกชาติข้าด้วยคลื่นระลอกที่สอง เป็นหนังสือจากประธาน กทช. ถึงนายกรัฐมนตรี เรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาวิทยุชุมชน ลงวันที่ 15 ส.ค. 2548 มีข้อเสนอ 3 ข้อ คือ 1) ควรพิจารณายกเลิกหรือยุติการดำเนินการจัดตั้ง

และดำเนินการสถานีวิทยุชุมชนเพราะเป็นการดำเนินการโดยผิดกฎหมาย 2) ยกเลิกการอนุญาตให้มีโฆษณาโดยเด็ดขาด 3) ให้ คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ (กกช.) พิจารณาเสนอนโยบายระยะสั้นในการจัดระเบียบวิทยุชุมชนใหม่ จนกว่า กสช. จะสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

ในเวลาต่อมา **คณะรัฐมนตรีได้มีมติเรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหวิทยุชุมชน วันที่ 16 ส.ค. 2548** โดยมีสาระสำคัญคือ การยืนยันแนวทางการดำเนินการวิทยุชุมชน ภายใต้โครงการจัดปฏิบัติการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนตามกรอบ 30-30-15 และ **ยืนยันการอนุญาตได้ไม่เกินชั่วโมงละ 6 นาที** โดยให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังต่อเนื่องกับคลื่นวิทยุที่รบกวนวิทยุการบินและวิทยุโทรทัศน์คลื่นหลัก **รวมถึงให้มีการติดตามตรวจสอบเนื้อหาการจัตรายการโดยเฉพาะที่อาจกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ และศีลธรรมอันดีของประชาชน พิจารณาเรื่องใบผู้ประกาศ** และให้จัดให้มีการสัมมนา ระดมความคิดเห็นเรื่องวิทยุชุมชนในระดับชาติ และระดับนานาชาติ

กระแสการจัดระเบียบวิทยุชุมชน นโยบาย แนวทางดำเนินงานที่ขัดแย้งของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สร้างความสับสนให้กับวิทยุชุมชนว่าจะให้ภาคประชาชนยึดแนวทางใดเป็นหลักเป็นการดำเนินการ โดยเฉพาะปัญหาทางเทคนิคเรื่องการรบกวนคลื่น การบินอันเป็นสาเหตุหลักที่ถูกหยิบยกมาเป็นข้ออ้างในการจัดระเบียบวิทยุชุมชน ซึ่งภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาคประชาชน ภาคประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน และเครือข่ายนักวิชาการ เรียกร้องให้หน่วยงานที่กำกับดูแลเรื่องคลื่นความถี่ คือ กทช. เปิดเผยข้อมูลเรื่องคลื่นความถี่และเทคนิคที่เกี่ยวข้อง

พร้อมทั้งเชิญหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมารับฟังสาเหตุ ปัญหา และข้อเสนอ จากภาคประชาชนที่ดำเนินการวิทยุชุมชนในรูปแบบต่างๆ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยได้มีการนำเรื่องร้องเรียนต่อคณะกรรมการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ วุฒิสภา และเกิดเป็นเวทีได้ส่วนสาธารณะ “ธรรมภิบาลกับสถานการณ์วิทยุชุมชน” ขึ้น เพื่อรับฟังข้อมูลจากทุกฝ่ายเพื่อหาทางออกร่วมกัน

ในเวทีได้ส่วนสาธารณะ นักวิชาการยืนยันว่าคลื่นวิทยุชุมชนไม่มีทางรบกวนการ บินจนเกิดอันตราย และปัญหาการรบกวนแก้ไขได้ในทางเทคนิค ขณะที่ กทช. ยืนยัน ข้อมูลจากนักบินและการตรวจสอบคลื่นวิทยุชุมชนรบกวนการบินจริง แต่ถึงขั้นเป็นอันตราย หรือไม่ถึงขั้นไม่มีการยืนยัน ด้านกัปตันการบินไทยยืนยันว่าการรบกวนจากคลื่นวิทยุชุมชน ไม่ได้มากเกินกว่าการรบกวนจากคลื่นหลักที่เป็นมาในอดีต ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้และ เป็นปกติอยู่แล้ว แต่ไม่มีทางกระทบจนเป็นอันตรายต่อการบิน

ช่วงสุดท้ายของเวที น.พ. นิรันดร์ พิทักษ์วัชรระ ประธานคณะกรรมการฯ ได้สรุปและกล่าวปิดเวที โดยยืนยันว่า กปส. และ กทช. ไม่มีสิทธิจะใช้อำนาจสั่งปิดวิทยุชุมชน เพราะเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งหน้าที่ของรัฐบาลคือต้องปกป้องผลประโยชน์ของประชาชน ซึ่งสิ่งที่รัฐบาลควรเร่งดำเนินการคือ การสร้างเวทีการหารือเรียนรู้ร่วมกัน แยกความแตกต่างให้ชัดเจนระหว่างวิทยุชุมชนกับวิทยุภาคประกอบ การ และต้องเป็นการทำงานที่โปร่งใส ตรวจสอบได้

กรมประชาสัมพันธ์เดินทางกดดัน

วันที่ 22 ก.ย. 2548 กรมประชาสัมพันธ์ ร่วมกับสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้จัดเวทีสัมมนา “แนวทางการดำเนินการวิทยุชุมชน” ณ หอประชุมใหญ่ กรมประชาสัมพันธ์ อันเป็นเวทีอันเนื่องมาจากมติ ครม. 16 ส.ค. 2548 ที่ให้มีการจัดเวทีระดับชาติเรื่องวิทยุชุมชน เพื่อระดมความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมให้ช่วยกันหาข้อจำกัดด้านเทคนิค ปัญหาด้านการมีโฆษณา ความมีส่วนร่วมของประชาชน ต่อการดำเนินการวิทยุชุมชนตามเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ

ในเวที เครือข่ายผู้ประกอบการวิชาชีพวิทยุท้องถิ่นไทย (วทท.) มีท่าทีไม่พอใจที่ กปส. ไม่เชิญตัวแทนของกลุ่มไปร่วมเป็นแกนนำอภิปราย จึงประท้วงด้วยการวอล์คเอาท์ ในเวทีภาคเช้า แล้วไปรวมกลุ่มกันไฮปาร์คโจมตีรัฐบาลและ กปส. ที่บริเวณชั้นล่างของหอประชุม โดยให้เหตุผลว่า การจัดเวทีครั้งนี้ขาดความหลากหลาย เกรงจะเป็นการมัดมือชกด้วยการตั้งธงสรุปประเด็นไว้ก่อน ทางกลุ่มจึงขอเสนอว่าก่อนจะจัดสัมมนาต้องมีการตั้งคณะกรรมการไตรภาคีมีภาครัฐ ผู้ประกอบการทุกกลุ่ม และนักวิชาการ มากำหนดรูปแบบวิธีการและจำนวนครั้งของการสัมมนา ก่อน ไม่ใช่จัดครั้งเดียวแล้วรัฐไปรวบรัดความคิดเห็น

อย่างไรก็ตาม ในภาคบ่ายซึ่งเป็นการระดมความเห็นกลุ่มย่อย ทางกลุ่ม วทท. ได้แสดงความคิดเห็นและร่วมโหวตด้วยในทุกกลุ่ม และเนื่องจากผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการแบบแสวงหากำไรในทางธุรกิจ ทำให้ข้อเสนอถูกเบี่ยงเบนจากแนวทางการดำเนินการวิทยุชุมชนไปเป็นเรื่องวิทยุเพื่อธุรกิจแทน โดยกลุ่ม วทท. ได้แสดงจุดยืนที่

ชัดเจนว่า ไม่ใช่วิทยุชุมชน แต่ก็ควรมีสถานะเสนอแนวทางของกลุ่มตนได้เช่นกัน

ในเวทีเดียวกันนี้ กปส. และ กทช. ถือโอกาสใช้เป็นเวทีชี้แจงเรื่องการรบกวนคลื่นวิทยุการบิน โดยยืนยันว่ามีการรบกวนจริง มีข้อมูลทางเทคนิครองรับ ซึ่งที่ผ่านมาพบว่า มีสถานีวิทยุชุมชนที่ กทม. กววิทยุการบิน 99 แห่ง ล้มยุติไปแล้ว 72 แห่ง สถานีวิทยุชุมชนต่างจังหวัดกวนวิทยุการบิน 269 แห่ง ล้มยุติไป 172 แห่ง และกล่าวถึงสาเหตุที่วิทยุชุมชนกวนวิทยุการบินว่าเกิดจากคลื่นของสองสถานีเกิดการแทรกซ้อนเป็นคลื่นที่สามและตรงกับข่ายวิทยุการบิน และปัญหาเครื่องส่งคุณภาพต่ำ เกิดฮาร์โมนิคที่ 2 กววิทยุโทรทัศน์คลื่นหลัก เป็นต้น ซึ่งเมื่อได้รับแจ้งจากวิทยุการบิน กทช. ก็ต้องปฏิบัติตามหน้าที่

คลื่นวิทยุตำรวจ vs บ.ข้างสองพี่น้อง

ตรวจสอบสัมปทานผิดกฎหมาย..แต่ลงท้ายสั่งระงับวิทยุชุมชน

ในขณะที่ที่ กทช. และ กปส. ไล่ปิดวิทยุชุมชนโดยอ้างว่าผิดกฎหมายและกวนคลื่นการบิน ในอีกทางหนึ่งกลับปรากฏหน่วยงานรัฐบางส่วน คือ กองบังคับการตำรวจภูธรภาค ๖ รับเร่งจัดตั้งสถานีวิทยุ โดยให้เอกชนเข้ามาดำเนินการในลักษณะให้สัมปทาน บริษัทเอกชนเป็นผู้ลงทุนจัดสร้างและติดตั้งอุปกรณ์ทุกอย่าง ไม่ว่าห้องส่งหรือเสาสัญญาณ และสัญญาว่าจะจ่ายเงินเป็นค่าตอบแทนให้ทางกองบังคับการฯ รวมถึงสามารถขอใบอนุญาตมีเครื่องส่งได้ ทั้งที่ขัดมาตรา 82 พ.ร.บ.องค์การจัดสรรคลื่นความถี่ฯ พ.ศ. 2543 ไม่อนุญาตการใช้คลื่นความถี่และการประกอบกิจการเพิ่มเติมได้ซึ่งเป็นเหตุที่หน่วยงานรัฐเคยใช้ในการจับกุมวิทยุชุมชนอื่นในรอบแรก

ในเวลาต่อ สถานีวิทยุตำรวจได้จัดตั้งแล้วเสร็จและเริ่มดำเนินการออกอากาศ ได้รับกวนคลื่นความถี่วิทยุบริเวณข้างเคียง จนเป็นเหตุให้สถานีวิทยุที่ได้รับผลกระทบร้องเรียนไปยัง คณะกรรมการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ วุฒิสภา ให้ตรวจสอบเรื่องดังกล่าว ซึ่งสุดท้าย ทางตำรวจยอมรับว่าเป็นความเข้าใจผิด ไม่สามารถปฏิบัติตามที่ตั้งที่กระทำไปแล้วได้ เพราะหน้าที่ดังกล่าวเป็นของคณะกรรมการ กสช.

ต่อกรณีเดียวกันนี้ คณะกรรมาธิการการสื่อสารและโทรคมนาคม สภาผู้แทนราษฎร ได้มีการประชุมเพื่อพิจารณาปัญหาดังกล่าวเช่นกัน และมีมติในวันที่ 9 พฤศจิกายน 2548 ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องประสานไปยังหัวหน้าสถานีวิทยุชุมชนทั้ง 174 แห่งที่ตั้งอยู่ในสถานที่ราชการทั่วประเทศ ให้หยุดการออกอากาศไปก่อนจนกว่าจะมีคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ (กสท.) และขอให้มีการตรวจสอบดำเนินคดีกับสถานีวิทยุชุมชนที่กระทำความผิดให้ดำเนินการตามกฎหมายได้กรอบที่มีอยู่เกี่ยวกับวิทยุชุมชน

เป็นที่น่าสังเกตว่า จุดเริ่มต้นของการตรวจสอบดังกล่าว เป็นเพราะหน่วยงานรัฐร่วมมือและให้อนุญาตสัญญาสัมปทานการดำเนินการวิทยุ อันเป็นเรื่องที่ไม่สามารถดำเนินการได้ในขณะที่ยังไม่มี กสท. แต่ข้อสรุปกลายเป็นการสั่งปิดวิทยุชุมชนในสถานที่ราชการ

ยิ่งไปกว่านั้นยังนำไปสู่การทำหนังสือขอความร่วมมือ ขอให้ระงับการจัดตั้งและดำเนินการสถานีวิทยุชุมชนโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดย กทช. และ กปส. ทั้งที่ก่อนหน้านี้ คณะรัฐมนตรีได้มีมติผ่อนผันให้สามารถดำเนินการวิทยุชุมชนได้ ซึ่ง กทช. และ กปส. ได้ทำหนังสือขอความร่วมมือถึงหน่วยงานต่างๆ ดังนี้.-

1) กทช. มีหนังสือถึงสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สตช.) เรื่อง ขอให้ระงับการจัดตั้งและดำเนินการสถานีวิทยุชุมชนโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และ สตช. ได้ส่งเรื่องต่อไปยังสถานีตำรวจนครบาลและสถานีตำรวจภูธรทั่วประเทศ

2) กทช. มีหนังสือถึงกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ขอให้ระงับการจัดตั้งและดำเนินการสถานีวิทยุชุมชนโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งทางกระทรวงมหาดไทยได้ส่งเรื่องต่อไปยังหน่วยงานราชการในระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล ทั่วประเทศเช่นกัน

3) กปส. มีหนังสือถึง ผอ. ปชส. เขตทุกเขต และประชาสัมพันธ์จังหวัดทั่วประเทศ เรื่อง ขอให้ระงับการจัดตั้งและดำเนินการสถานีวิทยุชุมชนโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

เมื่อหน่วยงานต่างๆ ในระดับพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นได้รับเรื่องมา ก็ได้มีหนังสือส่งต่อไปยังสถานีวิทยุชุมชนในพื้นที่ทั่วประเทศ ให้ระงับการจัดตั้งและดำเนินการวิทยุชุมชนโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย สร้างความสับสนแก่กลุ่มผู้ดำเนินการวิทยุชุมชนว่าจะยึดแนวนโยบายใดในการดำเนินการวิทยุชุมชน เพราะคำสั่งระงับดังกล่าวขัดแย้งกับมติคณะรัฐมนตรี 16 ส.ค. 2548 ที่ผ่อนผันให้ภาคประชาชนสามารถดำเนินการวิทยุชุมชนภายใต้กรอบที่กำหนดได้ และถือเป็นจุดเริ่มต้นการคุกคามการสื่อสารภาคประชาชนระลอกใหม่ หลังความพยายามจัดระเบียบวิทยุชุมชนในช่วงต้น-กลางปี 2548 ที่ผ่านมา

เมื่อวุฒิสภาดำเนินการคัดเลือกคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ (กสท.) แล้วเสร็จ ทุกฝ่ายคาดหวังและรอคอยให้ กสท. เข้ามาคลี่คลายปัญหาอย่างไรรู้ก็ดี ได้มีวินิจฉัยของศาลปกครองให้การสรรหาคณะกรรมการ กสท. ดังกล่าวเป็นโมฆะ และสถานการณ์การคุกคามวิทยุชุมชนยังคงอยู่เป็นระยะๆ จนกระทั่งเมื่อศาลจังหวัดอ่างทองได้มีคำพิพากษาคดีวิทยุชุมชนอ่างทอง; คดีวิทยุชุมชนประวัติศาสตร์คดีแรกของประเทศไทย เมื่อวันที่ 7 ก.พ. 2549

คดีวิทยุชุมชนอ่างทอง: กับการปฏิรูปสื่อภาคประชาชน

วันที่ 7 ก.พ. 2549 ศาลจังหวัดอ่างทองได้พิพากษาคดีวิทยุชุมชนอ่างทอง ซึ่งกรมไปรษณีย์โทรเลขได้เป็นโจทก์ยื่นฟ้องนายเสถียร จันทิร ผู้ประสานงานวิทยุชุมชนอ่างทองใน 2 ข้อกล่าวหา คือ 1) การมีและใช้เครื่องส่งวิทยุคมนาคม และ 2) การออกอากาศสถานีวิทยุคมนาคม โดยไม่ได้รับอนุญาต คำพิพากษามีเนื้อหาโดยสรุปว่า นายเสถียรกระทำผิด พ.ร.บ. วิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498 และกฎหมายอาญา มาตรา 91 ซึ่งมีโทษจำคุก 6 เดือน และปรับ 60,000 บาท แต่ทางนำสืบของจำเลยเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาคดี จึงลดโทษให้หนึ่งในสาม คงจำคุก 4 เดือน ปรับ 40,000 บาท โดยโทษจำคุกให้รอการลงอาญา 2 ปี และให้รับของกลาง

ภายหลังคำพิพากษาคดีวิทยุชุมชนอ่างทอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สปน., กปส., กทช., กระทรวงไอซีที ประชุมถึงการดำเนินการกับวิทยุชุมชน ที่ประชุมได้ข้อสรุปว่า จะให้คณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ (กทช.) ประชุมทบทวนระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับวิทยุชุมชน ตลอดจนหาทางออกที่เหมาะสมต่อไป ซึ่งหากมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรจะมีการเสนอให้ที่ประชุม ครม. ทราบเพื่อพิจารณาต่อไป และในเบื้องต้นที่ประชุมได้ข้อเสนอมติที่เป็นไปได้ 2 แนวทางคือ

1. ให้ผู้ประกอบการวิทยุชุมชนไปใช้คลื่นความถี่ของ กปส. ที่มีอยู่ 52 ความถี่ แต่สามารถใช้ความถี่ซ้ำกันได้ 1,556 สถานี ซึ่งระหว่างการพิจารณาให้รายได้ใช้คลื่นความถี่หรือไม่ จะผ่อนผันให้ออกอากาศทางคลื่นเดิมไปก่อน
2. ให้ กปส. และส่วนราชการที่มีสถานีวิทยุและโทรทัศน์ของตัวเองพิจารณาจัดสรรเวลาให้ชุมชนไปจัดรายการบ้าง และว่า กทช. ได้แจ้งข้อมูลขณะนี้ มีวิทยุชุมชนทั้งสิ้น 2,110 สถานี ในจำนวนนี้มีวิทยุชุมชนที่มีคลื่นรบกวนคลื่นวิทยุและโทรทัศน์กระแสน้ำจำนวน 274 สถานี และมีวิทยุชุมชนที่มีคลื่นรบกวนคลื่นวิทยุการบิน 238 สถานี

ต่อกรณีเดียวกันนี้ นพ.นิรันดร์ พิทักษ์วัชระ ส.ว.อุบลราชธานี ประธานคณะกรรมการสิทธิการพัฒนาลังคมและความมั่นคงของมนุษย์ วุฒิสภา แสดงความเห็นเห็นว่า รัฐบาลจะต้องทำความเข้าใจว่าการดำเนินการวิทยุชุมชนที่เกิดขึ้นเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี (ครม.) ส่วนคำพิพากษาของศาลที่ระบุว่าผิด ครม. ไม่ใช้กฎหมาย คิดว่าการอนุญาตวิทยุชุมชนเป็นอำนาจของฝ่ายบริหารที่สามารถดำเนินการได้เพื่อปกป้องสิทธิของประชาชน เพราะวิทยุชุมชนที่เกิดขึ้นในขณะนี้ เป็นผลจากมติ ครม. ทั้งสิ้น และไม่คิดว่ารัฐบาลจะใช้คำพิพากษาคดีวิทยุชุมชนอ่างทอง เป็นเหตุในการสั่งปิดวิทยุชุมชนทั้งหมด เพราะการดำเนินการที่ผ่านมาวิทยุชุมชนเป็นประโยชน์และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

ผลสะท้อนจากคดีอ่างทอง

ผลจากคำพิพากษาของศาลจังหวัดอ่างทองต่อกรณีวิทยุชุมชน ได้ปลุกกระแสการสั่งระงับวิทยุชุมชนให้กลับคืนมาอีกครั้งหลังจากที่นิ่งไปพักใหญ่ ทั้งที่คดียังไม่เป็นที่สิ้นสุดในทางกฎหมายก็ได้กลายเป็นบรรทัดฐานที่ราชการใช้เสริมกับข้ออ้างเดิมๆ เรื่องการกวนคลื่นการบิน

มีการปิดวิทยุชุมชนโดยหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ต่างๆ ดังนี้-

สกอ. เมือง และ อ.เชียงคาน จ.เลย ได้รับหนังสือจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่า การดำเนินการวิทยุชุมชนในปัจจุบันเป็นการกระทำอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นเหตุให้สถานีตำรวจในพื้นที่ที่มีหนังสือสั่งระงับการดำเนินการถึงเครือข่ายวิทยุชุมชน จ.เลย 10 สถานี (8 ก.พ. 49)

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดเชียงราย สั่งระงับการส่งกระจายเสียงวิทยุชุมชน 9 สถานี ประกอบด้วย .. (ดูเพิ่มเติมข่าวเดลินิวส์ 9 กพ 49)

สถานีตำรวจภูธร กิ่ง อ.ประจักษ์ศิลปาคม มีหนังสือเตือนขอเอกสารอนุญาตดำเนินการวิทยุชุมชน ไปยังจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนคนฮักถิ่น ต.ห้วยสามพาด กิ่ง อ.ประจักษ์ศิลปาคม จ.อุดรธานี (10 ก.พ. 2549)

กทช. สั่งระงับส่งกระจายเสียงวิทยุชุมชนจังหวัดสระแก้วที่รบกวนวิทยุการบิน 4 แห่ง ประกอบด้วย สถานีวิทยุชุมชนตำบลวังสมบูรณ์ 101.75 สถานีวิทยุชุมชนสระขวัญ 106.25 สถานีวิทยุชุมชนวัฒนานคร 102.25 และสถานีวิทยุชุมชนคนตาพระยา 102.75 (16 ก.พ. 2549)

กทช. ทำหนังสือถึง ผวจ.พระนครศรีอยุธยา ลงวันที่ 10 ก.พ. 2549 ให้ระงับการส่งกระจายเสียงสถานีวิทยุชุมชน เป็นเหตุให้ต่อมา ทางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แจ้งสถานีวิทยุชุมชนทั้ง 7 สถานีให้ระงับการแพร่กระจายเสียง ประกอบด้วย 1.สถานีวิทยุชุมชนเอฟเอ็ม 103.35 MHz 2.วิทยุชุมชนคนทุ่งมะขามหย่อง 94.25 MHz 3.วิทยุชุมชนคนไผ่ลิง 107.40 4.วิทยุชุมชนคนโรงงาน 108.00 MHz 5.วิทยุชุมชนคนหันตราอยุธยาธานี 105.75 MHz 6.วิทยุชุมชนคนดีศรีอยุธยา 100.25 MHz และ 7.สถานีวิทยุชุมชนเพื่อพุทธศาสนา 107.75 MHz

กทช. มีหนังสือถึงผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนครว่า การดำเนินการวิทยุชุมชนในปัจจุบันเป็นการกระทำอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นเหตุให้ผู้ว่าฯ สั่งระงับสถานีวิทยุชุมชน 42 แห่งใน จ.สกลนคร

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดเชียงราย สั่งระงับการส่งกระจายเสียงวิทยุชุมชนเพิ่มอีก 4 สถานี (21 ก.พ. 2549)

กทช. สั่งระงับการส่งกระจายเสียงวิทยุชุมชนใน จ.ระยอง จำนวน 6 สถานี อาทิ สถานีวิทยุชุมชนกระเจด สถานีวิทยุชุมชนคนเมือง สถานีวิทยุชุมชนมวลชนทับมา และสถานีวิทยุราชดำริสัมพันธ์ จ.ระยอง โดยให้เหตุผลว่ารบกวนคลื่นความถี่ของสถานีวิทยุหลักของทางราชการ และยังเป็นภาระเชิงผลประโยชน์กับสถานีวิทยุหลักทางราชการ เป็นต้น (28 มี.ค. 2549)

กทช. แจ้งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์ ให้สั่งระงับการส่งกระจายเสียงวิทยุชุมชน 3 แห่ง ประกอบด้วย วิทยุชุมชนคนนางรอง ความถี่ 106.75, วิทยุชุมชนคนรักสัตว์ ความถี่ 107 และวิทยุชุมชนเสียงหนองบัว สดิก ความถี่ 99 โดยอ้างเหตุรบกวนข่ายสื่อสารการจราจรทางอากาศในพื้นที่ จ.บุรีรัมย์ อันอาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยทางการบิน (30 เม.ย. 2549)

ผวจ. อุตรธานี สั่งปิดวิทยุชุมชน 3 สถานี ในช่วงเดือน ก.พ.- เม.ย. 2549 โดยมีสาเหตุจากการส่งสัญญาณรบกวนวิทยุการบินและประชาชน (ข่าว 30 เม.ย. 2549)

เจ้าพนักงาน กทช. ร่วมกับศูนย์ตรวจสอบเฝ้าฟังวิทยุนครราชสีมา พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ตำรวจ ขอหมายศาลจังหวัดนครราชสีมา เข้าตรวจค้นและดำเนินคดีกับสถานีวิทยุชุมชนคนเลิงสา จ.นครราชสีมา (18 พ.ค. 2549)

ผวจ. แพร่ สั่งการให้ ปชส. จังหวัด แจ้งความดำเนินคดีกับสถานีวิทยุกระจายเสียงเวียงโกศัย และสถานีวิทยุกระจายเสียงสำนักสงฆ์เขาน้อย อ.เมือง จ.แพร่ ฐานตั้งสถานีและครอบครองมิไว้อหรือใช้งานโดยไม่ได้รับอนุญาต โดยอาศัยเสาอากาศ อุปกรณ์ในห้องออกอากาศ และดำเนินคดีกับผู้จัดการสถานี (26 ก.ค. 2549)

สำหรับข้อมูลวิทยุชุมชน จากการสำรวจล่าสุดเมื่อเดือน พ.ค. 2549 โดย กทช. พบว่า มีสถานีวิทยุชุมชนทั่วประเทศ 2,565 สถานี ซึ่งมีกรรองเรียนว่ามีคลื่นรบกวนวิทยุการบิน 308 กรณี รบกวนวิทยุกระจายเสียง 110 กรณี และรบกวนสถานีโทรทัศน์หลัก 294 กรณี

จัดระเบียบวิทยุชุมชนรอบใหม่ vs วัตถุประสงค์ที่แอบแฝง

นอกเหนือจากข้อเสนอจากที่ประชุมร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเรื่องวิทยุชุมชน วันที่ 15 ก.พ. 2549 กมธ. การสื่อสารและโทรคมนาคม สภาผู้แทนราษฎร ได้ประชุมพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหาวิทยุกระจายเสียงของภาครัฐ เอกชน และวิทยุชุมชน ระหว่างที่ยังไม่มีคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ (กสช.) โดยมีตัวแทนจาก กปส., เลขานุการรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสภาการวิทยุและโทรทัศน์แห่งชาติ เข้าร่วมประชุมที่รัฐสภา

มีข้อสรุปว่า สถานีวิทยุชุมชน 3,000 แห่งทั่วประเทศในขณะนี้ผิดกฎหมายทั้งสิ้น แต่เนื่องจากนโยบายของรัฐบาลสนับสนุนให้มีวิทยุชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน และมติคณะรัฐมนตรีที่ให้สถานีวิทยุชุมชนดำเนินการตามกรอบที่วางไว้ แต่จากการเปิดโอกาสให้โฆษณาได้ชั่วโมงละไม่เกิน 6 นาที ทำให้จำนวนวิทยุชุมชนมีมากขึ้น และกระทำผิดกฎหมาย กปส. จึงเสนอมาตรการแก้ไขให้กับที่ประชุม ดังนี้-

1. ให้วิทยุชุมชนทั้ง 3,000 แห่ง ยุติการเผยแพร่และเปิดโอกาสให้ลงทะเบียนใหม่ใน 30 วัน โดยกรมประชาสัมพันธ์จะนำคลื่นวิทยุที่มีอยู่ 1,556 คลื่น จัดสรรให้วิทยุชุมชน โดยยึดตามเนื้อหาที่สร้างสรรค์
  2. ให้วิทยุชุมชนงดการโฆษณา
  3. ให้นำคลื่นวิทยุหลัก เช่น ทหารและตำรวจ จัดสรรให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และแก้ไขมาตรา 80 พ.ร.บ.องค์การจัดสรรคลื่นความถี่ ในการกำกับดูแลวิทยุ โดยให้กรมประชาสัมพันธ์เข้ามาดูแลจนกว่าจะมี กสช.
  4. จัดเวทีสาธารณะระดมความเห็น โดยเฉพาะกรณีห้ามโฆษณา 6 นาที โดยฟังเสียงจากประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง
  5. ให้เจ้าหน้าที่ชะลอการจับกุมวิทยุชุมชนที่ทำผิดกฎหมายไปก่อน 90 วัน จนกว่าจะมีการทำประชาพิจารณ์
- ทั้งนี้ กมธ. เห็นด้วยกับแนวทางดังกล่าว และต้องการให้มีการทำประชาพิจารณ์ในข้อเสนองานทั้ง 5 ข้อของกรมประชาสัมพันธ์

ข้อสรุปของ กมธ. สื่อสารฯ และกรมประชาสัมพันธ์ ได้ก่อให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์จากส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องว่า นโยบายการอนุญาตให้วิทยุชุมชนมีโฆษณาได้รับการคัดค้านจากมาก่อนหน้านี้แล้วว่า เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายองค์การจัดสรรคลื่นความถี่ พ.ศ. 2543 และจะทำให้วิทยุชุมชนไม่เป็นของประชาชนโดยแท้จริง หากแต่ก็ยังปรากฏอยู่ในระเบียบโครงการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชนของ กปส. และยังมีมติคณะรัฐมนตรีรองรับ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของปัญหาที่ดำเนินเรื่อยมาปัจจุบัน

ดังนั้นหากจะยุติการออกอากาศวิทยุชุมชนชั่วคราวเพื่อลงทะเบียน และจัดสรรคลื่นใหม่จำนวน 1,500 สถานี ภาครัฐจะมีมาตรการชดเชยเยียวยาให้กับสถานีที่ไม่ได้รับการจัดสรรคลื่นความถี่อย่างไร เนื่องจากสถานีที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีจุดเริ่มต้นมาจากนโยบายของหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงจะมีมาตรการและหลักเกณฑ์อย่างไรในการตัดสินอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้สถานีวิทยุชุมชนรายหนึ่งรายใดได้ดำเนินการ อีกทั้งยังมีข้อสังเกตว่า การจัดสรรคลื่นโดย กปส. อาจทำให้สถานีวิทยุชุมชนถูกรวบงำ และจะไม่ใช้สื่อภาคประชาชนตามเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ และมีข้อสังเกตต่อข้อสรุปของ กมธ. การสื่อสารและโทรคมนาคม สภาผู้แทนราษฎร ในหลายประเด็น ดังนี้-

1. ความขัดแย้งกันเองในประเด็นโฆษณา ซึ่งมีข้อเสนอให้วิทยุชุมชนงดการโฆษณา หากแต่ก็ให้มีการจัดเวทีสาธารณะระดมความคิดเห็นในกรณีห้ามโฆษณา 6 นาที
2. การจัดสรรคลื่นความถี่ใหม่ โดยยึดตามเนื้อหาที่สร้างสรรค์ ไม่มีข้อสรุปว่าสถานการณ์ที่สร้างสรรค์เป็นอย่างไร เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าว เป็นช่วงเวลาที่สถานการณ์ทางการเมืองมีความเข้มข้น และมีวิทยุชุมชนหลายแห่งได้รับแจ้งขอความร่วมมือในการออกข่าวสถานการณ์การเมือง, การถ่ายทอดเสียงจาก ASTV NEWS1 เป็นต้น
3. การให้นำคลื่นวิทยุของทหารและตำรวจมาจัดสรร เนื่องจากที่ผ่านมา ได้มีหน่วยงานรัฐบางหน่วยพยายามจัดสรรคลื่นความถี่ของตนจนนำไปสู่การตรวจสอบและได้ข้อสรุปว่าไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากยังไม่มี กสช.
4. ข้อเสนอให้แก้ไขมาตรา 80 ของ พ.ร.บ. องค์การจัดสรรคลื่นความถี่ พ.ศ. 2543 เป็นไปเพื่อประโยชน์ของวิทยุชุมชนจริงๆ หรือเพื่อปลดล็อกให้หน่วยงานเจ้าของคลื่นสามารถนำคลื่นความถี่ที่อยู่ในปัจจุบันมาใช้ประโยชน์ได้

วิเทศชุมชนในกรมรักษาราชการ

ข้อสังเกตที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ข้อเสนอให้ปิดวิเทศชุมชนทั่วประเทศในช่วงเวลานี้สัมพันธ์กับสถานการณ์ทางการเมืองหรือไม่ เพราะก่อนหน้านี้ ในช่วงปลายปี 2548 ได้มีข้อเสนอในลักษณะเดียวกันจาก สวช. สถาบันสื่อภาคประชาชน และนักวิชาการต่างๆ หากก็ไม่มีท่าทีใดๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จนกระทั่งในช่วงต้นปี 2549 ที่สถานการณ์ทางการเมืองทวีความเข้มข้นและร้อนแรงขึ้น ซึ่งได้มีการขอความร่วมมือจากหน่วยงานรัฐไปยังวิเทศชุมชนหลายแห่งเรื่องการนำเสนอข่าวการชุมนุมของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย แต่ก็ยังปรากฏว่ามีวิเทศชุมชนต่างๆ ประกาศตัวเข้าร่วมกับการชุมนุมอยู่ จนนำมาสู่การเสนอให้ปิดวิเทศชุมชนทั่วประเทศและจัดสรรใหม่ดังกล่าว

ต่อมาในวันที่ 6 มี.ค. 2549 ที่ประชุมคณะกรรมการกำกับดูแลด้านรายการของวิเทศกระจายเสียงในส่วนภูมิภาค กรมประชาสัมพันธ์ มีมติแจ้งให้ระงับการออกอากาศของวิเทศชุมชนทุกแห่ง และให้วิเทศชุมชนที่ยื่นคำร้องขอขึ้นทะเบียนกับ กปส. ไว้จัดส่งเอกสารที่แสดงว่าเป็นวิเทศชุมชนที่ดำเนินการโดยชุมชน เพื่อชุมชน มิใช่เป็นของนายทุน และให้จัดส่งให้นายอำเภอตรวจสอบ และให้รอคำตอบ หลังจากที่ กปส. ตรวจสอบและมีหนังสือแจ้งอนุญาตให้ออกอากาศได้จึงจะดำเนินการออกอากาศได้

วันที่ 21 มี.ค. 2549 ได้มีการประชุมคณะกรรมการบริหารและบูรณาการสื่อ (คปส.) กรมประชาสัมพันธ์ ที่ จ.ชุมพร ซึ่งที่ประชุมมีข้อสรุปเห็นชอบให้จัดระเบียบวิเทศชุมชนโดยเปิดใช้คลื่นความถี่ของกรมประชาสัมพันธ์ที่สามารถดำเนินการได้รวม 1,556 แห่ง และเห็นควรให้วิเทศชุมชนทั้งหลายรีบขึ้นทะเบียนภายใน 60 วันนับตั้งแต่วันเปิดขึ้นทะเบียน โดยจะไม่ให้มีสถานีวิเทศชุมชนใหม่เกิดขึ้นอีก และมอบหมายให้กองงาน กกช. จัดสัมมนาระดมความคิดเห็น ที่สำนักประชาสัมพันธ์ เขต 1-8 และ กทม. โดยเปิดให้วิเทศชุมชนที่ถูกตัดตามหลักการวิเทศชุมชนใช้ความถี่กรมประชาสัมพันธ์ 52 ความถี่ มาทำซ้ำในพื้นที่อื่นได้ 1,556 แห่งทั่วประเทศ ยุติการให้มีโฆษณาได้ชม.ละ 6 นาที และจัดสรรเวลาออกอากาศให้กับวิเทศชุมชนเข้ามาใช้ได้

อย่างไรก็ตามวันที่ 4 พ.ค. 2549 - นายเสถียร จันทิมา ผู้ประสานงานวิเทศชุมชนจังหวัดอ่างทอง ได้ยื่นอุทธรณ์คดีวิเทศชุมชนต่อศาลจังหวัดอ่างทอง

ผลสืบเนื่องจากคำพิพากษาคดีวิเทศชุมชนอ่างทอง vs การจัดระเบียบวิเทศชุมชนรอบใหม่

กล่าวได้ว่า คำพิพากษาคดีวิเทศชุมชนอ่างทอง ส่งผลสะท้อน ต่อกระบวนการเรียนรู้วิเทศชุมชนของภาคประชาชน และส่งผลกระทบต่อขวัญ กำลังใจ ความเชื่อมั่นในการดำเนินการตามบทบัญญัติและเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ ทั้งเป็นจุดเริ่มต้นการสั่งระงับการดำเนินการวิเทศชุมชนรอบใหม่ของหน่วยราชการและรัฐบาล

มีการตั้งข้อสังเกตว่า การถูกจับกุมดำเนินคดีของภาคประชาชน เป็นผลมาจากการปฏิบัติตามมติของคณะรัฐมนตรีอันเป็นฝ่ายบริหารที่ผ่อนผันให้ดำเนินการระหว่างรอการคัดสรรกกช. ถือเป็นเรื่องที่รัฐบาลต้องรับผิดชอบผลที่เกิดขึ้น เมื่อชาวบ้านดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีแล้วได้รับโทษทางกฎหมาย โดยการออกมาตราการแก้ไขเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนโดยเร่งด่วน

นอกจากนี้ นโยบายของรัฐเกี่ยวกับการดูแลและควบคุมวิทยุชุมชนที่ผ่านมา ไม่มีความชัดเจน มีแนวทางปฏิบัติที่ขัดแย้งกันเอง ส่งผลให้ประชาชนเกิดความสับสน ปฏิบัติตนไม่ถูก ซึ่งทำให้เกิดความเสียหายต่อกระบวนการเรียนรู้วิทยุชุมชนของภาคประชาชนมาโดยตลอด

ดังนั้น เพื่อป้องกันไม่เกิดความเสียหายในครั้งต่อไป ภาครัฐควรส่งเสริมให้ภาคประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดระเบียบวิทยุชุมชน และควรกำหนดลักษณะและแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจน ระหว่างวิทยุชุมชนที่ดำเนินการโดยภาคประชาชนตามมาตรา 26 พ.ร.บ. องค์การจัดสรรคลื่นความถี่ฯ พ.ศ. 2543 และกลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพวิทยุท้องถิ่นไทยที่เป็นธุรกิจอิสระขนาดเล็ก

จากสงครามแย่งชิงคลื่นความถี่...สู่สงครามแย่งชิงมวลชนในวิกฤติผู้นำ

ภายหลังการมีมติ ครม. 16 ก.ค. 2545 และความพยายามยกวิทยุชุมชนให้เป็นของ อบต.ตกไปเนื่องจากกระแสคัดค้านอย่างรุนแรงของสังคม แต่เกิดอะไรขึ้นกับวิทยุชุมชน ในฐานะของช่องทางการสื่อสารที่ส่งตรงถึงผู้ฟังในระดับชุมชน

เริ่มต้นจากการเข้าไปพัวพันกับวิทยุชุมชนของกลุ่มการเมืองในระดับท้องถิ่น ซึ่งมีอัตราความเข้มข้นหลายระดับ ตั้งแต่การเอื้อเพื่อสถานที่ตั้งวิทยุชุมชนในบริเวณที่พักอาศัยของนักการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น, การให้งบประมาณสนับสนุนทั้งหมดในการซื้ออุปกรณ์และจัดทำห้องส่ง, การให้เงินสนับสนุนการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

รวมถึงอิทธิพลที่จะได้รับความคุ้มครองให้สถานีอยู่รอดปลอดภัยจากคำสั่งระงับการออกอากาศวิทยุชุมชน ทั้งในทางตรงผ่านตัวนักการเมืองท้องถิ่นนั้นๆ เอง และทางอ้อมโดยผ่านพวกพ้องของนักการเมือง ซึ่งมีการวิเคราะห์กันว่า การเลือกตั้งน้อยใหญ่หลายต่อหลายครั้งที่ผ่านมา วิทยุชุมชนได้กลายเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการหาเสียงและทำงานมวลชนของกลุ่มการเมืองต่างๆ

จากปลายปี 2547 ที่ กปส. จัดทำโครงการเตรียมความพร้อมวิทยุชุมชน อนุญาตให้วิทยุชุมชนมีโฆษณาได้ และรับขึ้นทะเบียนผู้ต้องการดำเนินการวิทยุชุมชน ทำให้เกิดการจัดตั้งและดำเนินการสถานีวิทยุโดยใช้ชื่อวิทยุชุมชนเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว ไร้ระเบียบ กลายเป็นสงครามแย่งชิงคลื่นความถี่ เกิดการรบกวนคลื่นความถี่หลักที่ใช้อยู่แต่เดิมอันเป็นข้ออ้างหลักของภาครัฐที่ใช้ในการจัดระเบียบวิทยุชุมชน

หากปัจจัยสำคัญที่สุดประการหนึ่งที่ดึงวิทยุชุมชนจาก “สงครามแย่งชิงคลื่นความถี่” เข้าสู่ “สงครามแย่งชิงมวลชน” อย่างเต็มรูปแบบ คือ การเริ่มออกอากาศกระจายเสียงของสถานีวิทยุชุมชนคนรักประชาธิปไตย ความถี่ 92.25 เมกะเฮิรตซ์ ตั้งแต่ช่วงต้นปี 2548 ที่ผ่านมา เพื่อนำเสนอข้อมูลข่าวสารอีกด้านหนึ่งที่ไม่มีที่ทางนำเสนอในคลื่นวิทยุโทรทัศน์หลักทั่วไป ซึ่งก่อให้เกิดผลที่ตามมา คือ การนโยบายการจัดระเบียบวิทยุชุมชนโดย สปน., กปส. และ กทช. ที่มีกระแสขึ้นลงผันแปรโดยตรงกับสถานการณ์ทางการเมืองนี้ อย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ เมื่อใดก็ตามที่สถานการณ์ทางการเมืองมีความร้อนแรง กระแสการจัดระเบียบวิทยุชุมชนก็จะมีอุณหภูมิสูงขึ้นตามไปด้วย

ตัวอย่างที่สะท้อนความเชื่อมโยงของวิทยุชุมชนกับการเมืองมีหลายกรณี อาทิ การประกาศตัวของสมาคมวิทยุชุมชนคนรักถิ่น ซึ่งทางเครือข่ายฯ ได้เรียกร้องให้รัฐเปิดเวทีหารือเพื่อกำหนดมาตรการให้ทดลองการออกอากาศ และมีข้อเสนอเชิงแลกเปลี่ยนว่า จะไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมือง จะถ่ายทอดรายการนายกทักษิณฯ พบประชาชน, และยอมรับกรอบการควบคุมของ กปส. และประชาสัมพันธ์นโยบายของรัฐบาล

ทั้งนี้ เพื่อขอให้วิทยุชุมชนที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายฯ สามารถอยู่รอดได้ อย่างน้อยจนกว่า กสช. จะเกิดมา, การ “ขอความร่วมมือ” จากวิทยุชุมชนของหน่วยงานรัฐหลายแห่ง เรื่องการระงับการถ่ายทอดนำเสนอข่าวสารข้อมูลการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในช่วงต้นปีที่ผ่านมา

“วิทยุชุมชนถูกปิดเปื้อน และรู้มั่งจากการเปิดช่องให้โฆษณาไปใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์ทางธุรกิจจนปั่นป่วน ตลอดจนเป็นเครื่องมือการรักษาดำนาจทางการเมือง แย่งชิงคลื่นความถี่ เพื่อแย่งชิงมวลชน !”

ภายหลังจากมีคำพิพากษาคณะวิทยุชุมชนอ่างทอง เมื่อวันที่ 7 ก.พ. 2549 วิทยุชุมชนหลายแห่งได้ประกาศตัวเข้าร่วมการชุมนุมอย่างเป็นทางการ ส่งผลให้กระแสการระงับการออกอากาศวิทยุชุมชนเพิ่มอุณหภูมิสูงขึ้นจนกลายเป็นข้อเสนอให้

“ปิดวิทยุชุมชนทั่วประเทศเพื่อจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุชุมชนใหม่ให้ไม่มีปัญหาเรื่องเทคนิคการรบกวนคลื่นความถี่” ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า ก่อนหน้านั้น ตั้งแต่ช่วงปี 2548 ที่ผ่านมามีภาคประชาชน ภาคประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน และเครือข่ายนักวิชาการ ได้มีข้อเสนอในลักษณะเดียวกันมาก่อนหน้านี้แล้ว แต่ไม่ได้รับการตอบสนองใดๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จนเมื่อสถานการณ์ทางการเมืองทวีความรุนแรงสูงสุดเมื่อต้นปีที่ผ่านมา หลังจากที่วิทยุชุมชนหลายส่วนได้แสดงตัวและเลือกข้างอย่างชัดเจน ข้อเสนอดังกล่าวก็กลับกลายเป็นข้อสรุปที่ได้รับการยอมรับเพื่อการดำเนินการอย่างเร่งด่วนในฉบับฉันทันที

จากจุดเริ่มต้นของ “สงครามแย่งชิงมวลชน” ที่สถานีวิทยุชุมชนคนรักประชาธิปไตย ความถี่ 92.25 เมกกะเฮิร์ตซ์ ได้เปิดพื้นที่ไว้ซึ่งได้รับการตอบรับจากคนกรุงเทพฯ อย่างเปี่ยมล้น เป็นที่ยอมรับให้วิทยุชุมชนหลายแห่ง ทั้งที่ดำเนินการมาก่อนหน้านี้และที่เพิ่งเริ่มดำเนินการ กระโดดเข้าร่วมขบวน ในลักษณะการเป็นกระบอกเสียงให้กับกลุ่มการเมืองต่างๆ อย่างชัดเจน อาทิเช่น

1. กรณีวิทยุชุมชนคลื่นมวลชนสัมพันธ์ ความถี่ 96.75 เมกกะเฮิร์ตซ์ จ.อุดรธานี ซึ่งนำเสนอข้อมูลข่าวสารในลักษณะต่อต้านกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยอย่างชัดเจนมาโดยตลอด อีกทั้งยังมีส่วนสำคัญในการระดมและนำมวลชนไปล้อมเวทีและปิดล้อมแกนนำพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 23 เม.ย. 2549 ที่ผ่านมา

2. กรณีวิทยุชุมชนความถี่ 94.25 เมกกะเฮิร์ตซ์ - กทม. ซึ่งรายงานข่าวการชุมนุมของกลุ่มที่ต่อต้านกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง นำเสนอข้อมูลข่าวสารในลักษณะสนับสนุนรัฐบาล และโจมตีฝ่ายตรงข้ามรัฐบาลทุกกลุ่ม มีการนำเสนอความคิดเห็นในลักษณะยั่วยุให้ผู้ฟังโกรธแค้น รังเกียจ และมุงร้ายกับผู้ที่มีความเห็นไม่ตรงกับรัฐบาล วิวาทวิวาทการณ์ ทำหน้าที่ของฝ่ายตุลาการ และแสดงจุดยืนเข้าข้างองค์กรอิสระบางแห่งอย่างออกหน้า

3. กรณีวิทยุชุมชนคนแก่ถี่ ความถี่ 92.75 เมกกะเฮิร์ตซ์ - กทม. ออกอากาศจากย่านจตุจักร โดยปกติจะดำเนินรายการข่าวสารบ้านเมืองสลับเปิดเพลงลูกทุ่งและเพื่อชีวิต แต่ในช่วงระหว่างการชุมนุมของคนรักประชาธิปไตยและคาราวานแค้น มีบทบาทเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและปลุกระดมให้ผู้คนไปร่วมชุมนุมหนุ่นายกฯ ทักษิณอย่างต่อเนื่อง

4. ยูนิต์เรดิโอ: วิทยุชุมชนเพื่อความสมานฉันท์ ความถี่ 89.75 เมกกะเฮิร์ตซ์ - กทม. เกิดขึ้นหลังจากศาลฎีกามีคำพิพากษาคดี 3 กต. ส่งกระจายเสียงครอบคลุม กทม. และปริมณฑล ผู้ดำเนินรายการหลักเป็นบุคคลมีบทบาทสำคัญในการนำมือบคาราวานคนจน ให้กำลังใจนายกฯ ทักษิณ และ กต. (ชุดเก่า) รวมทั้งการปิดล้อมตึกเนชั่น อีกทั้งผู้ดำเนินรายการข่าวในช่วงเช้าและช่วงค่ำ ยังเป็นแกนนำคนสำคัญในการไฮด์ปาร์คบนเวทีชุมนุมของคาราวานแค้นที่สวนจตุจักรอีกด้วย

อนึ่ง มีการประเมินกันว่า ในปัจจุบันมีสถานีวิทยุชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนหลักทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมจากกลุ่มการเมืองต่างๆ ไม่น้อยกว่า 300 สถานี

วิทยุชุมชน vs การเลือกตั้งครั้งใหม่

หลังจากเขียนหายไปตั้งแต่ต้นปี ในช่วงเดือน ก.ค. ที่ผ่านมา กปส., สปน. และ กทช. ก็ได้ร่วมมือกันเดินหน้าโครงการจัดระเบียบวิทยุชุมชนอีกครั้ง โดยให้เหตุผลว่าการสรรหา กสช. ยังไม่แล้วเสร็จ

ในขณะที่ข้อร้องเรียนถึงปัญหาการรบกวนคลื่นวิทยุการบิน และคลื่นวิทยุและโทรทัศน์หลักมีเพิ่มมากขึ้น ผนวกกับข้อเสนอเรื่องแนวทางการแก้ไขปัญหาวิทยุชุมชนของ กมธ. การสื่อสารและกิจการโทรคมนาคม สภาผู้แทนราษฎร ที่มีถึง สปน. ตั้งแต่ก่อนที่จะมีการยุบสภา

การดำเนินการในรูปแบบการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น 4 ภาค ในช่วงเดือน ก.ค. - ก.ย. 2549 ประเด็นหลักคือ การเตรียมจัดโครงสร้างให้วิทยุชุมชนมาจดทะเบียนอีกครั้ง ก่อนที่จะให้คณะกรรมการที่บอร์ด กทช. ตั้ง คัดวิทยุชุมชนทั่วประเทศ 2,565 สถานี (ข้อมูลจาก กทช. - แต่ข้อมูลของภาคประชาชนที่ดำเนินการวิทยุชุมชนกลุ่มต่างๆ ประเมินว่าตัวเลขที่แท้จริงน่าจะอยู่ที่ประมาณ 5,000 สถานี) ให้เหลือ 1,566 แห่ง

น่าสังเกตว่า การจัดรับฟังความคิดเห็นทั้ง 4 ภาคดังกล่าว จัดขึ้นในช่วงเดือน ก.ค. - ก.ย. ก่อนวันเลือกตั้งที่กฤษฎีกากำหนดไว้คือวันที่ 15 ต.ค. 2549 ไม่นาน โดยการจัดเวทีที่ จ.ขอนแก่น เมื่อ วันที่ 7 ส.ค. 49 ที่ผ่านมา ผู้เข้าร่วมเวทีได้ตั้งข้อสังเกตว่า เวทีมีลักษณะปิด คือเชิญเฉพาะวิทยุชุมชนที่ขึ้นทะเบียนกับกรมประชาสัมพันธ์ร่วมฟัง โดยไม่มีการถ่ายทอดสดเหมือนการจัดเวทีในครั้งก่อนๆ และในช่วงการอภิปราย วิทยากรในส่วนของ กทช. และ กทช. ได้เน้นย้ำแต่กระบวนการจัดการเอาผิดทางกฎหมาย สร้างความกดดันแก่ผู้ดำเนินการวิทยุชุมชน

แน่นอน เป็นการแสดงความคิดเห็นและท่าทีของวิทยุชุมชนซึ่งอ่อนแอลงในลักษณะยินดียุติรับนโยบายของรัฐบาล และเรียกร้องความเห็นใจจากรัฐ

วิทยุชุมชน ดอกผลการปฏิรูปสื่อภาคประชาชนที่กล่าวได้ว่าเป็นรูปธรรมที่สุด จากรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540.. ณ วันนี้กำลังตกอยู่ในห้วงวิกฤตสถานการณ์แย่งชิงผลประโยชน์ ส่งผลให้วิทยุชุมชนเสมือนอยู่บนทางสามแพร่ง ถูกกลืนกลอนทั้งจากนโยบายของภาครัฐ การแทรกแซงของทุน และพรรคการเมืองต่างๆ

นับเป็นจุดเปลี่ยนผ่านสำคัญที่ทำลายขบวนปฏิรูปสื่อภาคประชาชนในสังคมไทยว่าสามารถปกป้องรักษาวิทยุชุมชนให้เป็นช่องทางการสื่อสารภาคประชาชนอย่างแท้จริงไว้ได้อย่างไร

วิทยุชุมชน สื่อในรัฐธรรมนูญ

นับจากวันที่ 19 ธ.ค. 2544 ซึ่งวิทยุชุมชนแห่งแรกของประเทศไทยได้เริ่มทดลองออกอากาศ จนถึงปัจจุบัน เป็นเวลากว่า 5 ปีแล้ว แต่เส้นทางการสื่อสารภาคประชาชนของวิทยุชุมชน ยังคงอยู่ในวังวนปัญหาที่มองไม่เห็นทางออก

จากจุดเริ่มต้นที่สิทธิการสื่อสารภาคประชาชนตามบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ แต่การบริหารจัดการวิทยุชุมชนของรัฐบาลผ่านหน่วยราชการ ทำให้วิทยุชุมชนถูกปิดเบือนและรุมทั้งจากการเปิดช่องให้โฆษณานำไปใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์ทางธุรกิจจนปั่นป่วน ตลอดจนเป็นเครื่องมือการรักษอำนาจทางการเมือง แย่งชิงคลื่นความถี่ เพื่อแย่งชิงมวลชน

จนถึงวันนี้..วิบากกรรมวิทยุชุมชนยังไม่สิ้นสุด สิ่งที่วิทยุชุมชนเผชิญอยู่ เป็นจุดเปลี่ยนผ่านที่ทำลาย และต้องการการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคม ตลอดจนสื่อมวลชนที่เข้าใจเจตนารมณ์ของการปฏิรูปสื่อตามรัฐธรรมนูญ ช่วยกันลงมือปฏิบัติ เพื่อสร้างให้วิทยุชุมชนเป็นช่องทางการสื่อสารใหม่ตามรัฐธรรมนูญ ☺

AD เครือเนชั่น
(เต็มหน้า ขาวดำ)

ของฝากจากบีบีซี ข้อคิดถึงสื่อมวลชนไทย

เรื่อง > สมชัย สุวรรณบรรณ ลอนดอน/มิถุนายน ๒๕๔๙

วิทยุบีบีซีภาคภาษาไทยยุติการออกอากาศสดจากลอนดอนเมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๔๙ หลังจากให้บริการประชาชนคนไทยทั้งในและต่างประเทศมายาวนานติดต่อกันมาเกือบ ๖๕ ปี บีบีซีมีผลงานอะไรบ้าง

ตลอดเวลาที่ผ่านมาวิทยุบีบีซีภาคภาษาไทย ทำหน้าที่สื่อสารมวลชนตามแบบฉบับ สื่อมวลชนเพื่อประโยชน์สาธารณะ (Public Service Broadcasting) อันเป็นหลักการที่ใช้ก่อตั้ง

บีบีซีในสหราชอาณาจักร ซึ่งมีบันทึกฐานที่เป็นที่ยอมรับกันแพร่หลาย สิ่งที่สร้างความผูกพันระหว่างทีมงานบีบีซีภาคภาษาไทยที่ลอนดอน กับผู้ฟังชาวไทยตลอดเวลากว่า ๖๔ ปีที่ผ่านมาคือ ความน่าเชื่อถือ (Credibility) ที่มาจากความซื่อ ตรงยึดมั่นต่อวิชาชีพ สื่อมวลชนเพื่อประโยชน์สาธารณะ ซึ่งทีมงานบีบีซีทุกยุคทุกสมัยยึดถือเป็นหลักการในการทำหน้าที่ติดต่อกันมา (optional)

บ่อยครั้ง ที่เกิดภาวะวิกฤติสืบสนในประเทศไทย มีการปิดกั้นข่าวสารข้อเท็จจริง ผู้คนไม่เชื่อรายงานข่าวที่ออกมาจากสื่อที่กำลังถูกควบคุม หรือ ถูกคุกคาม หลายคนหันไปติดตามรับฟังข่าวจากวิทยุบีบีซี เพราะผลงานที่ผ่านมาพิสูจน์แล้วว่า รายงานข้อเท็จจริงได้โดยไม่ถูกปิดกั้น

ผู้คนที่ได้ฟังความจริงบอกต่อกันไป ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์นองเลือด ลิบตีตุลา หกตุลา กบฏยึดลิบหมีนา กบฏยังเติร์ก จปร. รุนห้าจีเครื่องบินจับตัวพลเอกชาติชาย เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ไหล่ลงมาถึงปล้นปืน โจรกระจอก การสังหารหมู่ที่กรือเซะ กรณีตากใบ ทนายสมชายหายตัว กรณีวิสามัญปราบยาบ้า ฯลฯ

บทบาทของวิทยุบีบีซีในการรายงานข่าวเหตุการณ์สำคัญต่างๆ ดังกล่าว เป็นประเด็นที่มีคนสนใจเอาไปวิพากษ์วิจารณ์ต่อเนื่อง ขึ้นอยู่กับมุมมองของผู้วิจารณ์ แต่สิ่งที่ปฏิเสธไม่ได้คือในการรายงานเหตุการณ์สำคัญๆ ดังกล่าว บีบีซียึดถือหลักจรรยาบรรณ และกรอบการทำงานแบบสื่อมวลชนเพื่อประโยชน์สาธารณะ ซื่อตรงต่อข้อเท็จจริง

นอกจากรายงานข่าวสารบ้านเมืองทั้งในประเทศและต่างประเทศ เป็นกระจุกสะทอนภาพกว้างให้ผู้ฟังในประเทศไทยตระหนักถึงทัศนะที่แตกต่างหลากหลายแล้ว ตลอดเวลาหลายทศวรรษที่ผ่านมา วิทยุบีบีซีได้ผลิตรายการสารคดีคุณภาพ ที่ให้ทั้งความรู้ให้การศึกษาและความบันเทิงที่เป็นสาระ อันเป็นที่ถูกอกถูกใจผู้ฟังกันทั้งครอบครัว สามารถเรียกแฟนที่เป็นเยาวชนได้เป็นจำนวนมาก อันเป็นกลุ่ม “ลูกค้า” ใหม่ที่กำลังขยายตัว

กลุ่มผู้ฟังเหล่านี้แหละที่เป็นหัวหอกในการรณรงค์เรียกร้องขอให้ฝ่ายบริหารของบีบีซีเปลี่ยนนโยบายยกเลิกความคิดที่จะปิดแผนกภาษาไทย เพราะรายการที่ให้ความรู้ให้การศึกษา (knowledge based-programming) แบบที่บีบีซีนำเสนอ

ทุกๆ สัปดาห์นั้น หาฟังได้ยากในสื่อมวลชนของประเทศไทย

ยกตัวอย่าง เช่น รายการสารคดีทางด้านวรรณกรรม ประวัติศาสตร์ วิทยาการ สุขภาพ สิ่งแวดล้อม หรือสารคดีชุดที่อธิบายเบื้องหลังเหตุการณ์ทางการเมืองปัจจุบัน

บีบีซีอาจจะได้เปรียบสื่อมวลชนของประเทศอื่นๆ ในแง่ของจุดกำเนิดที่ไม่เหมือนใคร เพราะบีบีซีก่อตั้งขึ้นมาด้วยพระราชบัญญัติพิเศษที่เรียกว่า Royal Charter ซึ่งมีลักษณะพิเศษเฉพาะในประเทศอังกฤษเท่านั้น เพราะกฎหมายแบบนี้ตราขึ้นมาด้วยพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ ไม่จำเป็นต้องมีการริเริ่มเสนอกฎหมายจากนักการเมืองในสภา ฯ

กล่าวคือกลุ่มบุคคล หรือนิติบุคคลอาจจะรวมกลุ่มกันถวายฎีกาขอให้ตราพระราชบัญญัติพิเศษดังกล่าวออกมา เพื่อประโยชน์สาธารณะ อันนี้เป็นประเด็นทางการเมืองพิเศษของอังกฤษโดยเฉพาะ แม้ว่าในระยะต่อมา การตราพระราชบัญญัติพิเศษนี้จะต้องผ่านการรับรองในสภาก่อนก็ตาม

พระราชบัญญัติก่อตั้งบีบีซีกำหนดไว้ชัดเจนบีบีซีจะต้องเป็นกลางทางการเมือง ทำหน้าที่สื่อสารมวลชนเพื่อประโยชน์สาธารณะ ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ของพรรคการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง คำ และเพื่อให้บีบีซีสามารถทำหน้าที่ดังกล่าวได้จริงจึง เป็นอิสระปลอดจากอิทธิพล พระราชบัญญัตินี้ก็เลยกำหนดวิธีการหาเงินงบประมาณมาหล่อเลี้ยงบีบีซี ด้วยการให้อำนาจบีบีซีเรียกเก็บเงินค่าธรรมเนียมจากผู้ชมผู้ฟัง (licence fee) โดยตรง ไม่ต้องผ่านกระบวนการงบประมาณแผ่นดินที่รัฐบาลควบคุมได้ ทำให้บีบีซีไม่ถูกกดดันหรือแทรกแซงจากฝ่ายการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์ทางธุรกิจ

บีบีซีจึงทำหน้าที่ได้อย่างอิสระ

นอกจากนี้ยังกำหนดวิธีการแต่งตั้งสรรหาคณะผู้ว่าการ (Board of Governors) ที่ไม่เปิดโอกาสให้นักการเมืองสร้างอิทธิพลครอบงำ เพราะมีข้อกำหนดให้คัดเลือกมาจากผู้นำกลุ่มวิชาชีพ บุคคลที่มีผลงานโดดเด่นในสังคมอย่างหลากหลาย คณะผู้ว่าการนี้มีหน้าที่คอยกำกับประกันความเป็นอิสระของทีมงานบริหาร และพนักงานบีบีซี ให้มีอิสระในการทำงานตามวิชาชีพและจรรยาบรรณ

เมื่อวิหุปีปีชีภาคภาษาไทยจะยุติไปแล้ว เราน่าจะมาช่วยกันผลักดันแนวคิดให้มีการก่อตั้งสถาบันสื่อมวลชนเพื่อประโยชน์สาธารณะที่แท้จริงให้เกิดขึ้นในประเทศไทย ให้มีสถาบันที่ทำหน้าที่เสริมสร้างความไว้วางใจให้กับประชาชนด้วยการสร้างรายการและให้บริการทางข้อมูลข่าวสาร ให้ความรู้การศึกษา และให้สาระบันเทิง

“To enrich people's live with programmes and services which inform, educate and entertain”

และสถาบันที่จะทำหน้าที่นี้ได้อย่างสมบูรณ์ก็ต้องเป็นสถาบันที่เป็นอิสระอย่างแท้จริง ไม่ฝักใฝ่กลุ่มการเมืองหรือผลประโยชน์และซื่อสัตย์ต่อจรรยาบรรณ (Independent, Impartial and Honest)

การก่อตั้งสื่อมวลชนเพื่อประโยชน์สาธารณะ เป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยลดช่องว่างทางข่าวสารและความคิด เปิดโอกาสให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศมีโอกาสเท่าเทียมกันที่จะรับรู้ และ

เรียนรู้ข่าวสารข้อเท็จจริง รอบด้านอันเป็นวิธีการพัฒนาการเมืองไปสู่ระบอบประชาธิปไตยรู้เท่าเทียมกัน (An informed democracy)

ขณะนี้ยังไม่มีสถาบันสื่อมวลชนเพื่อประโยชน์สาธารณะในลักษณะปีชีที่เกิดขึ้นในประเทศไทย แต่แนวคิดและหลักการทำงานสื่อหลายอย่างของปีชี ก็มีผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนจำนวนหนึ่งนำไปใช้ปฏิบัติได้มากบ้างน้อยบ้าง

นอกจากนี้ก็ยังมีความรู้และนักสื่อสารมวลชนจำนวนหนึ่งพยายามผลักดันให้มีการก่อตั้งหน่วยงานสื่อมวลชนเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างแท้จริงในประเทศไทย

ความพยายามทั้งหลายดังกล่าวจะไม่มีทางสำเร็จถ้าปล่อยให้แก่นักวิชาการหรือผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อ กลุ่มเล็กๆ ออกแรงผลักดันกันไป ตามมีตามเกิด

กลุ่มผู้ฟังหรือสาธารณะชนที่จะได้รับประโยชน์โดยตรง ต้องมาช่วยออกแรงผลักดันด้วย ☺

คดีฟ้องร้องสื่อ และนักวิพากษ์วิจารณ์

การฟ้องหมิ่นประมาททางแพ่งและอาญาต่อสื่อมวลชน หรือผู้วิพากษ์วิจารณ์
รัฐบาลและบุคคลสาธารณะในประเทศไทยเพิ่มอย่างต่อเนื่องในรอบปีพ.ศ.2548
และต้นปี 2549 ตามความรุนแรงของการเมือง เช่น

กรณีการทำอากาศยานแห่งประเทศไทยและบริษัทการทำอากาศยานนานาชาติกรุงเทพแห่งใหม่
ฟ้องหมิ่นประมาททางอาญาต่อหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ พร้อมเรียกค่าเสียหายเป็นเงิน 1 พันล้านบาท
และขอให้ลงคำขอโทษในหนังสือพิมพ์ไทยและต่างประเทศ กรณีลงข่าวรอยแตกที่ทางวิ่งของสนามบิน
สุวรรณภูมิ

กรณีพ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ฟ้องหมิ่นประมาททางอาญา และเรียกร้องค่า
เสียหายหลายพันล้านบาท ต่อนายสนธิ ลิ้มทองกุล ผู้ก่อตั้งหนังสือพิมพ์ผู้จัดการ นางสาวโรชา
พรอุดมศักดิ์ ผู้ดำเนินรายการเมืองไทยรายสัปดาห์(สัจจ) และสื่อในเครือผู้จัดการ ถึง 6 คดีติดต่อกัน
ในช่วงเดือนกันยายนต่อเนื่องถึงเดือนพฤศจิกายนที่ผ่านมา พร้อมเรียกค่าเสียหายหลายพันล้านเช่นกัน

สภาพสิทธิเสรีภาพเสื่อมลงในรอบปีที่ผ่านมา ดูจะมี
 นิमितหมายที่ดีเกิดขึ้นบ้าง เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2548 ศาลมี
 คำวินิจฉัยต่อคำอุทธรณ์ของนายสนธิที่ถูกห้ามพูดวิจารณ์นายกฯ
 และห้ามเผยแพร่คำวิจารณ์ทางสื่อระหว่างที่มีการพิจารณาคดีหมิ่น
 พตท. ทักษิณระหว่างการพิจารณาคดีของศาล ว่า นายกรัฐมนตรี
 เป็นบุคคลสาธารณะสามารถวิพากษ์วิจารณ์ได้ รวมทั้งยกเลิกคำสั่ง
 ดังกล่าว

อย่างไรก็ตามแม้ในเดือนธันวาคม 2548 นายกฯ ทักษิณ
 จะยอมถอนฟ้องนายสนธิ และเครือข่ายผู้จัดการ ทั้ง 6 คดี แต่ก็ยังเป็น
 ผลเนื่องมาจาก ภายหลังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีกระแส
 พระราชดำรัสว่า ผู้นำประเทศ ต้องรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ดีชมจาก
 สังคม

ก่อนที่จะกลับมาลุยไล่ฟ้องร้องกันใหม่ อีกหลายคดี ทั้ง
 นายสนธิ ลิ้มทองกุล, ผู้บริหารบริษัทไทยเดย์, บรรณธิการข่าว
 และบรรดาผู้สื่อข่าวที่อภิปรายระหว่างการชุมนุมขับไล่นายกรัฐมนตรี
 ทักษิณ

ตลอดจนการฟ้องร้องผู้สื่อข่าวที่อภิปรายที่มหาวิทยาลัย
 ธรรมศาสตร์ เช่น ศ.ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช, ดร.ปราโมทย์
 นาครทรรพ สองนักวิชาการและคอลัมนิสต์หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ
 รายวันและดร.เจมส์ คัดดี้ ปิ่นทอง เรียกค่าเสียหายนับพันล้านบาท

ทั้งนี้ยังมีคดีฟ้องร้องสื่อ อีกนับสิบคดี ที่ยังรอการพิจารณา
 จากศาลยุติธรรม

การฟ้องร้องสื่อมวลชนและฝ่ายตรงข้ามด้วยค่าเสียหาย
 จำนวนมากดูจะเป็นรูปแบบที่ระบาดมาจากประเทศสิงคโปร์ และ
 มาเลเซียซึ่งวิธีการนี้ได้ผล

ฟ็องสือ ..โรคระบาดใหม่จากสิงคโปร์ถึงเอเชียอาคเนย์

วิธีการฟ็องร็องต่อศาล ทั้งโดยภาครัฐหรือนิติบุคคล เพื่อสยบเสียงคัดค้านหรือป้องปรามไม่ให้ภาคประชาสังคมตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลหรือชุดตุลาการทุจริตในภาครัฐหรือภาคธุรกิจ ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในประเทศไทย

แต่ดูเหมือนจะเป็นโรคที่แพร่ระบาดไปทั่วทั้งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ไม่ว่าจะเป็นประเทศอินโดนีเซีย และที่รุนแรงที่สุดคือประเทศกัมพูชา ทั้งนี้มีนักข่าวฝ่ายค้านและนักต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชน อย่างน้อย 8 คน ที่ถูกนายกรัฐมนตรีสุนเซนฟ็องหมื่นประมาท ฐานไปวิพากษ์วิจารณ์การทำความตกลงเขตแดนระหว่างรัฐบาลกัมพูชากับเวียดนาม

ประเทศประชาธิปไตยใหม่อย่างติมอร์ตะวันออก รัฐบาลกลับขวนท้นไปใช้การปิดกั้นสิทธิเสรีภาพสื่อในช่วงอยู่ใต้การปกครองของอินโดนีเซีย โดยยกเลิกคำสั่งของคณะบริหารชั่วคราวของสหประชาชาติที่ห้ามใช้กฎหมายหมิ่นประมาททางอาญา และออกกฎหมายอาญาใหม่โดยมีบทลงโทษที่รุนแรงในกรณีหมิ่นประมาทผู้นำหรือเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้สื่อมวลชนที่เขียนข่าววิพากษ์วิจารณ์บุคคลเหล่านี้อาจติดคุกถึง 3 ปี และ ถูกปรับเป็นเงินจำนวนมาก

การฟ็องร็องซึ่งเหมือนโรคระบาดดังกล่าวมีต้นแบบมาจากรัฐบาลสิงคโปร์ ซึ่งประสบความสำเร็จอย่างมากในการใช้การฟ็องร็องหมิ่นประมาท พร้อมเรียกค่าเสียหายอย่างไม่สมเหตุสมผล เพื่อปิดปากสื่อฯ และฝ่ายค้าน ทำให้ภาคสังคมและสื่อไม่สามารถตรวจสอบหรือวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล

ที่ประเทศอินโดนีเซีย เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ที่ผ่านมา ศาลฎีกา ณ กรุงจาการ์ตาได้กลับคำตัดสินของศาลอุทธรณ์ กรณีนายโทมี วินาตา นักธุรกิจใหญ่ฟ็องหมิ่นประมาททางอาญาต่อ นายบัมบัง อาร์มุติ บรรณาธิการอาวุโสของนิตยสารเทมโปที่ลงบทความว่านายโทมี มีส่วนพัวพันกับการวางเพลิงที่ตลาดแห่งหนึ่งในกรุงจาการ์ตาโดยตัดสินว่านายบัมบังไม่สมควรรับโทษทางอาญา และไม่ควรใช้กฎหมายหมิ่นประมาททางอาญากับสื่อฯ ควรใช้กลไกที่มีอยู่ในกฎหมายสื่อมวลชนเพื่อเยียวยากรณีที่มีผู้ได้รับความเสียหายจากลงข่าวของสื่อฯ

กัมพูชา ภายหลังจากที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์และกดดันอย่างหนักจากนานาชาติ นายกรัฐมนตรีสุนเซนได้ยอมปล่อยตัวนักการเมืองและนักต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนมวลชนที่โดนฟ็องหมิ่นประมาท และสั่งชะลอคดีที่ยังค้างอยู่ในศาล เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ที่ผ่านมา และยังได้แสดงจุดยืนในเชิงบวกว่าเห็นด้วยกับการยกเลิกกฎหมายหมิ่นประมาททางอาญา

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นชวนให้นึกกฎหมายและนักต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพวิเคราะห์กันว่า น่าจะส่งผลดีต่อการสร้างบรรทัดฐานใหม่ทางกฎหมายและการวินิจฉัยของศาล ที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงหรือการปฏิรูปกฎหมายหมิ่นประมาท ให้เกิดความเป็นธรรมและสอดคล้องกับสังคมประชาธิปไตย ที่ภาคสังคมมีบทบาทสำคัญในการสร้างระบอบประชาธิปไตยให้เข้มแข็งและยั่งยืน

โดยที่ประชาชนและสื่อมวลชนต้องได้รับหลักประกันในเรื่องสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน และการชุมนุม มิใช่แค่สิทธิในการเลือกตั้ง แต่ไม่มีสิทธิเฝ้ารัฐบาลที่รื้อถอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนออกไป

อ้างอิงข้อมูลจาก SEAPA

ภาพสะท้อนสื่อโทรทัศน์จากโลกวิชาการ

ทำไมข่าวโทรทัศน์จึงฉาบฉวย

ทั้งที่ ทักษะคุณภาพข่าวที่ควรจะเป็นของนักข่าวและผู้ชมข่าวที่วิ มีคุณสมบัติคล้อยกันมาก แต่ในทางปฏิบัติจริง ผู้สื่อข่าวต้องทำงานภายใต้กรอบหรือข้อจำกัดจนทำให้ข่าวไม่อาจมีคุณภาพตรงตามทักษะที่ตั้งใจไว้

น่าเห็นใจ แล้วเป็นผลมาจากอะไร?

- ทักษะที่ใช้ในการประเมินคุณภาพข่าวของผู้สื่อข่าวไทยในภาพรวม มีลักษณะยึดหยุ่น ไม่มีเกณฑ์ชี้วัดที่เป็นรูปธรรม จนยากที่จะนำไปใช้วัดจริงได้ เนื่องจากในสภาพความเป็นจริง ผู้สื่อข่าวต้องปรับแนวทางการปฏิบัติงานไปตามแรงกดดันซึ่งมาจากหลายฝ่าย ทั้งระบบการค้ำแบบทุนนิยม ที่เจ้าของทุนมุ่งแสวงหากำไรจากการดำเนินธุรกิจด้วยการขายโฆษณา มุ่งเอาใจเจ้าของสินค้า ผู้ซื้อโฆษณา มากกว่าผู้รับสารซึ่งถือเป็นลูกค้าทางอ้อมของโทรทัศน์ฟรีทีวี

ขณะเดียวกันนโยบายและการดำเนินงานของสถานียังถูกแทรกแซงจากอำนาจการเมืองเสมอ

การทำข่าวภายใต้แรงกดดันที่ว่า นำไปสู่อะไร?

- จากแรงกดดันเหล่านี้ทำให้ทักษะคุณภาพข่าวของผู้สื่อข่าวลดหย่อนลงไปจากที่ตั้งใจไว้ เช่น จะเสนอข้อเท็จจริงเชิงลึกในลักษณะสืบค้นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการเปิดเผยความจริงได้ต่อเมื่อเป็นประเด็นที่ประชาชนสนใจหรือข้อมูลเชิงลึกนั้นไม่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่ให้คุณให้โทษกับสถานี

ทักษะบางส่วนของผู้สื่อข่าวโยงกับหลักจริยธรรม ที่ที่แท้จริงแล้วยังเป็นเพียงมโนสำนึกเชิงวิชาชีพส่วนบุคคลซึ่งมักถูกปรับเปลี่ยนไปตามแรงกดดันที่เข้ามากระทบ ทำให้ทักษะคุณภาพข่าวที่เกี่ยวข้องกับหลักจริยธรรม เช่น ความเป็นกลาง ยากที่จะหาเกณฑ์ชี้วัดที่สามารถระบุเป็นรูปธรรมชัดเจนได้

แล้วการแข่งขันเพื่อปรับปรุงคุณภาพข่าวโทรทัศน์ที่ทำกันอยู่ แปลว่าอะไร

- การแข่งขันเพื่อปรับปรุงคุณภาพข่าวมักให้ความสำคัญเฉพาะคุณภาพของ วิธีการนำเสนอ เช่น คิดวิธีการนำเสนอข่าวในรูปแบบใหม่ๆ เพื่อให้ข่าวน่าสนใจ แม้ว่าคุณลักษณะข่าวโทรทัศน์ที่มีคุณภาพควรประกอบด้วย 3 ส่วนตามทักษะของผู้สื่อข่าว คือ ประเด็น - เนื้อหาข่าว - วิธีการนำเสนอ

โดยยังเพิกเฉยที่จะปรับปรุงคุณภาพขององค์ประกอบข่าวสองส่วนที่เหลือ ซึ่งแท้จริงแล้วสามารถทำให้ข่าวโทรทัศน์ไทย พัฒนาคุณภาพเพิ่มขึ้นได้จริงหรือไม่ ?

ที่มา - ผลการวิจัย “ข่าวโทรทัศน์ที่มีคุณภาพในทัศนะผู้สื่อข่าวและผู้รับสาร”
วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาฯ พ.ศ.2544

AD TRUE
(เต็มหน้า ขาวดำ)